

**JAAARVERSLAG
2007 - 2008**

**37TH
INTERNATIONAL
FILM
FESTIVAL
ROTTERDAM**

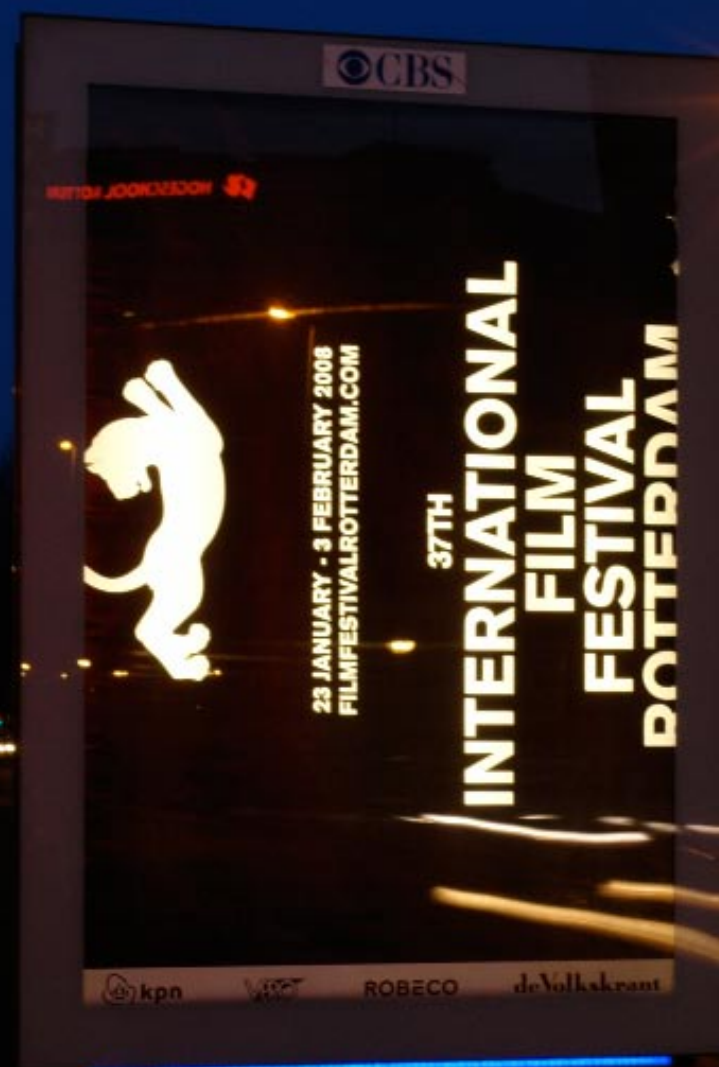

37TH
INTERNATIONAL
FILM
FESTIVAL
ROTTERDAM

JAAARVERSLAG
2007 - 2008

INHOUD

WOORD VOORAF	3
SAMENVATTING	5
AWARDS	8
CIJFERS	
PROGRAMMA	
HUBERT BALS FONDS	
CINEMART	
DISTRIBUTIE	
EDUCATIE	
MARKETING & COMMUNICATIE	
INTERNATIONAL PUBLIC RELATIONS	
PERS	
FINANCIËN, SPONSORING EN SUBSIDIES	
FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING	
ORGANISATIE EN BESTUUR	
COLOFON	
SUBSIDIE- EN SPONSORCOLOFON	
BIJLAGEN	
FILMFESTIVAL	
TITELLIJST	
EINDSTAND KPN PUBLIEKSPRIJS	
GASTENOVERZICHT	
HUBERT BALS FONDS	
GESTEUDE PROJECTEN	
HUBERT BALS FONDS HARVEST	
CINEMART	
GESELECTEERDE PROJECTEN	
ORGANISATIE	
OVERZICHT BESTUUR, MEDEWERKERS	
EN ADVIESCOMMISSIES	

WOORD VOORAF

Het was in een aantal opzichten een vrij radicaal jaar voor het International Film Festival Rotterdam (IFFR). In de eerste plaats letterlijk: het festival legde dit jaar de nadruk op het thema Free Radicals. Door dit accent op een specifieke esthetische traditie van filmmakers en kunstenaars die geen technische perfectie nastreven, maar kiezen voor een puur en direct werk, maakten we nog eens duidelijk waar het IFFR voor stond én staat: het werk van filmmakers die eigenzinnig en vol energie hun eigen koers varen.

Ook organisatorisch was het een radicaal jaar. Het IFFR nam afscheid van directeur Sandra den Hamer, die na 21 jaar het festival verliet. Haar bijdrage aan het IFFR is niet te onderschatten. Voor Stef Fleischeuer en mij, als interim-directie die in september aantrad, zo ongeveer de vooravond van het festival, was het geen geringe opgave om in haar voetsporen te treden. Gelukkig was de geoliede machine die Sandra heeft achtergelaten al goed op stoom. Voor ons was de continuïteit de grootste prioriteit, maar we hebben in een kort tijdsbestek ook nog een aantal zaken willen realiseren.

Met Free Radicals kreeg deze festivaleditie een meer eigen gezicht, en werden spannende dwarsverbanden tussen kunstenaars, filmmakers en programmaonderdelen gelegd. Een ander belangrijk thema was de terugkerende vraag hoe het festival van de 21ste eeuw eruitziet. Een relevante vraag, want de (film)wereld om ons heen verandert in rap tempo. Waar filmfestivals ooit de enige mogelijkheid waren om bepaalde films te zien, kun je tegenwoordig haast elke film op elk gewenste tijdstip en plaats zien, kopen of downloaden. Het IFFR formuleerde een mogelijk antwoord door een duidelijk accent te leggen op het eenmalig en unieke karakter van een live-evenement. Of dat nu binnen de bioscoopmuren, zoals bijvoorbeeld de oorverdovende liveoptredens die de soundtrack vormden bij de films van Artist in Focus Cameron Jamie, of daarbuiten is.

Tegelijk was ook de 37ste editie een feest van diversiteit met 244 lange, 383 korte films en ruim 100 performances en installaties. Daarbij is gestreefd naar een overzichtelijker opzet door het aantal programmaonderdelen terug te brengen. De reacties, in de (internationale) pers, en van de gasten en professionals die onder andere de 25 jaar jonge CineMart bezochten, maakten het weer een festival om trots op zijn. Er is keihard gewerkt, zonder dat het ten koste ging van het plezier. Op deze plaats wil ik daar alle verantwoordelijken nogmaals voor bedanken: partners, subsidiënten en uiteraard alle medewerkers en vrijwilligers die het festival tot zo'n succes hebben gemaakt.

Voor mij persoonlijk was het een geweldige ervaring om het IFFR van zo dichtbij mee te maken. Na het festival heb ik dan ook een vierjarige aanstelling als directeur aanvaard. Ik kijk er zeer naar uit om te helpen de toekomst van het IFFR mee vorm te geven.

Rutger Wolfson

SAMENVATTING IN CIJFERS

FILMFESTIVAL

Programma IFFR

totaal aantal vertoonde films	780
lange films (≥60 minuten)	244
korte films (<60 minuten)	383
lezingen, debatten, talkshows en eenmalige presentaties	47
performances en installaties	106
websites en dvd's	0
introductions en Q&A's	1.006
conferenties	3
sponsor- en relatieactiviteiten	???
filmzalen	26
locaties	15

Premières

lange films	102
wereldpremières	47
internationale premières	29
Europese premières	26

korte films

wereldpremières	64
internationale premières	71
Europese premières	39

Voorstellingen

totaal	1.420
Rotterdam, publieke voorstellingen	942
Rotterdam, publieke voorstellingen in evenement	162
Rotterdam, Press & Industry screenings	247
Groningen	69

Bezoeken

totaal

Gasten

totaal aantal gasten (inclusief CineMart en Pers)	2.796
gasten Nederland	953
gasten buitenland	1.843

CineMart

Nederland	180
buitenland	650

Pers

Nederland	268
buitenland	189
aantal regisseurs	348

Website

unieke bezoekers (maand januari)	107.664
aantal keer bezochte pagina's	2.900.000

Filmfestival Groningen

totaal aantal bezoeken	7.200
------------------------	-------

SAMENVATTING IN CIJFERS

EDUCATIE

totaal aantal bezoeken 2007-2008	8.135
----------------------------------	-------

DISTRIBUTIE

Bezoeken

totaal aantal bezoeken	5.365
Tigers on Tour voorjaar 2007	750
Antonia	2.549
Opera Jawa	1.681
Meet the Maestro2008	385

Releases

totaal aantal verkochte dvd's	
nieuwe releases	
back catalogue	
via Tigeronline.nl (Tiscali)	100

Kijkcijfers

totaal aantal kijkcijfers	
filmvertoningen bij VPRO en NPS	760.000

ORGANISATIE EN BESTUUR

Personele bezetting

bestuur	6
medewerkers in vaste dienst	22
medewerkers met contract voor bepaalde tijd	37
tijdelijke medewerkers freelance of in dienst van leveranciers	223
stagiaires	8
vrijwilligers	692

INTERNATIONAL
FILM
FESTIVAL
DOTTEDDAM

INTERNATIONAL **film FESTIVAL** ROTTERDAM

<p>INTERNATIONAL film FESTIVAL ROTTERDAM</p> <p>Saturday 27th Dec 2008</p> <p>19:45 uur</p> <p>C 9,00</p> <p>080119-22916-12: NORMAAL</p> <p>Cinerama 6 Accidental Maltz</p>	<p>INTERNATIONAL film FESTIVAL ROTTERDAM</p> <p>Saturday 27th Dec 2008</p> <p>16:45 uur</p> <p>C 9,00</p> <p>080119-22917-69: NORMAAL</p> <p>Cinerama 6 Playground</p>	<p>INTERNATIONAL film FESTIVAL ROTTERDAM</p> <p>Saturday 27th Dec 2008</p> <p>16:45 uur</p> <p>C 9,00</p> <p>080119-22917-90: NORMAAL</p> <p>Cinerama 6 Playground</p>	<p>INTERNATIONAL film FESTIVAL ROTTERDAM</p> <p>Saturday 27th Dec 2008</p> <p>19:45 uur</p> <p>C 9,00</p> <p>080119-22917-20: NORMAAL</p> <p>Cinerama 6 Accidental Maltz</p>
--	--	--	--

Vijftientig jaar geleden werd op het International Film Festival Rotterdam (IFFR) voor het eerst één film bekroond: Jim Jarmusch' *Stranger Than Paradise*. In 2008 waren er dat heel wat meer. Het hart van het festival is nog steeds de VPRO Tiger Awards Competitie: drie gelijkwaardige prijzen voor jonge, beginnende filmmakers. Aan de overige, uiteenlopende prijzen werd er dit jaar eentje toegevoegd. De Dioraphte Award voor de beste film die tot stand kwam met steun van het Hubert Bals Fonds.

VPRO TIGER AWARDS

De VPRO Tiger Awards zijn toegekend aan *Wonderful Town* van Aditya Assarat (Thailand, 2007), *Flower in the Pocket* van Liew Seng Tat (Maleisië, 2007) en *Go with Peace* Jamil van Omar Shargawi (Denemarken, 2008). De competitie bestond uit vijftien eerste en tweede speelfilms. De winnaars kregen elk €5.000 en de VPRO spant zich in om de films op televisie te vertonen. Bovendien draait *Go with Peace* Jamil in Rotterdam en route, een selectie IFFR-films die in het voorjaar door veertien theaters in het hele land reist. *Wonderful Town* kwam mede tot stand dankzij een bijdrage van het Hubert Bals Fonds.

De jury van VPRO Tiger Awards Competitie 2008 bestond uit filmmaker en producent Royston Tan (Singapore), filmmaakster, producente en actrice Renata Litvinova (Rusland), voormalig adjunct-directeur van het Filmmuseum in Amsterdam Riëks Hadders (Nederland), Tiziana Finzi, adjunct-directeur van het Locarno International Film Festival in Zwitserland en de Iraanse filmmaker en filmproducent Jafar Panahi (juryvoorzitter). Hun motivatie luidde als volgt: *Wonderful Town* van Aditya Assarat (Thailand, 2007)

"Voor de verbazingwekkende verbeelding in de film van en een nieuw perspectief op de tsunamiramp. De film is een sociale spiegel waarin de schade veroorzaakt door de tsunami in meerdere opzichten weerspiegeld wordt. De jury waardeert eveneens het ongebruikelijke einde van de film."

Flower in the Pocket van Liew Seng Tat (Maleisië, 2007)

"Om zijn goed doordachte en welingelichte blik op de kinderwereld. De acteurs zijn goed gekozen en op de juiste manier begeleid en geregisseerd. De film heeft een uitstekende visuele uitdrukingskracht."

Go with Peace Jamil van Omar Shargawi (Denemarken, 2008)

"Voor de geslaagde regie en acteerprestaties. Door het gebruik van close-ups kiest de filmmaker een toepasselijke stijl om de beperkingen van een besloten gemeenschap weer te geven. De jury verwelkomt eveneens het fascinerende tempo van de film."

Niet alleen voor de winnaars heeft opname in de Tiger Competitie op langere termijn vaak een positief effect. Aan het begin van een regiecarrière opent vertoning in de Tiger Competitie deuren naar andere festivals en financiers van toekomstige projecten.

TIGER AWARDS VOOR KORTE FILM

Twintig films niet langer dan zestig minuten werden geselecteerd voor de Tiger Awards Competitie voor Korte Film. De jury bestond uit Moniek Toebosch (beeldend kunstenaar, Nederland), Katia Rossini (curator en filmdistributeur, België), en Mike Hoolboom (film- en videokunstenaar, Canada). Zij kozen als winnaars: *Ah, Liberty!* van Ben Rivers (Groot-Brittannië, 2008)

"Voor de compassie, de weigering van het sentiment, de geestige montage en dramaturgie van het alledaagse."

As I Lay Dying van Ho Yuhang (Maleisië, 2007)

"Voor zijn haarscherpe kadreringen, zijn vlotte en trefzekere omhelzing."

Observando el cielo van Jeanne Liotta (Verenigde Staten, 2007)

"Voor de narratieve zoektocht naar het zien, niet bang voor schoonheid."

Aan elk van de drie gelijkwaardige Awards is een bedrag verbonden van €3.000. *As I Lay Dying* wordt ook vertoond in Rotterdam en route, de voorjaarstournee langs veertien filmtheaters van IFFR-films.

FIPRESCI AWARD

De jury van de internationale associatie van filmcritici FIPRESCI (Fédération Internationale de la Presse Cinématographique) bestond uit juryvoorzitter Thomas Rothschild (Freitag, Duitsland), Alberto Ramos Ruiz (SIGNIS Media, Cuba), Téléspore Mba Bizo (Terroir, Kameroen), KIM Haery (Cine21, Zuid-Korea) en André Waardenburg (Skrien, Nederland). Zij kozen als beste film uit de VPRO Tiger Awards Competitie 2008:

El cielo, la tierra y la lluvia van José Luis Torres Leiva (Chili/Frankrijk/Duitsland, 2008)

De film kwam mede mede tot stand door een bijdrage van Hubert Bals Fonds.

KNF AWARD

De jury van de Kring van Nederlandse Filmjournalisten (KNF) bestaande uit juryvoorzitter Peter van Bueren (Skrien), Elaine Brand (De Pers), Maricke Nieuworp (Glamcult, TV/Film), Mike Naafs (De Filmkrant) en René Glas (Folia, Vrij Nederland), koos als winnaar:

Cargo 200 van Alexei Balabanov (Rusland, 2007)

De KNF-jury kiest de winnaar uit films in de officiële selectie van het IFFR 2008 programma, die nog niet zijn aangekocht voor distributie in Nederland. Om de aankoop van een filmprint door een distributeur te bevorderen bestaat de prijs uit de kosten van ondertiteling, gesponsord door Holland Subtitling. *Cargo 200* is na het festival aangekocht door het Filmmuseum en zal op een later tijdstip worden uitgebracht. De KNF Award-winnaar van vorig jaar, *Operation* Filmmaker van Nina Davenport (Verenigde Staten, 2007) maakt dit voorjaar deel uit van de IFFR-filmtournee Rotterdam en route.

KPN PUBLIEKSPRIJS

De KPN Publieksprijs gaat naar de winnaar van de publieksenquête. Tijdens het festival brengen bezoekers hun stem uit door middel van een scheurkaart. Daarmee kan men op een schaal van één tot vijf aangeven hoe de film werd gewaardeerd. Op de slotavond van het festival maakte Rutger Hauer in de Grote Zaal van de Doelen bekend dat de KPN Publieksprijs 2008 gewonnen werd door de Franse film *Persepolis* van Marjane Satrapi en Vincent Paronnaud. Aan de prijs is een bedrag van €500 verbonden. *Persepolis*, gebaseerd op de autobiografische stripboeken van de in Iran geboren Satrapi, eindigde in de waardering van de festivalbezoekers boven het Braziliaanse *Estômago - A Gastronomic Story* van Marcos Jorge en de Rotterdamse documentaire *2KM2* - het heden van de stad van Carel van Hees en André van der Hout. *Persepolis* won eerder ook de MovieSquad Award van de jongerenjury.

DIORAPHTE AWARD

De dit jaar voor het eerst uitgereikte Dioraphte Award, waaraan een geldbedrag verbonden is van €0.000, is toegekend aan *Mutum* van Sandra Kogut (Brazilië/Frankrijk, 2007). De jury bestond uit Marianne Bhalotra (voormalig HBF-manager), Amra Baksic Camo (Sarajevo's Cinelink hoofd programma, Bosnië-Herzegovina) en Ho Yuhang (filmmaker, Maleisië). Zij kozen *Mutum* als beste film uit de 22 films uit het festivalprogramma die tot stand kwamen met een bijdrage van het Hubert Bals Fonds van het IFFR. Uit het juryrapport: "Met ingetogen emotie en ongeremde energie vertelt deze zorgvuldig geregisseerde en geacteerde film over een harde wereld. De film is standvastig in visie en onsentimenteel in scenario. De poëtische opzet komt naar voren in gestructureerde details uit een verre tijd en plaats die ons na aan het hart liggen. We waren diep getroffen."

NETPAC AWARD

De NETPAC jury (Network for the Promotion of Asian Cinema) bestond uit juryvoorzitter Bina Paul Venugopal (artistiek directeur van het International Film Festival Kerala, India), Shanty Harmayn (filmproducent en bestuurslid van het Jakarta International Film Festival, Indonesië) en Wong Tuck Cheong (vice-president van Kelab Seni Film Malaysia, Maleisië). Zij kozen als winnaar:

What on Earth Have I Done Wrong?! van Niu Chen-zer (Taiwan, 2007)

“Een filmdebuut dat vaardig een humoristisch drama neerzet waarin fijngevoelig de spot gedreven wordt met filmmaken en dat een diep inzicht biedt in het menselijk tekort.”

Een speciale vermelding was er voor 'de ontberingen van de menselijke arbeid' van Crude Oil van Wang Bing (China, 2008). Deze video-installatie was onderdeel van de tentoonstelling New Dragon Inns en kwam mede tot stand door een HBF-bijdrage.

MOVIESQUAD AWARD

De jongste jury van het festival is de MovieSquad Rotterdam, een initiatief van het Nederlands Instituut voor Filmeducatie (NIF) in samenwerking met het IFFR. De jury nomineerde dit jaar uit een tweeëntwintigtal de volgende drie films: Paranoid Park van Gus Van Sant (Verenigde Staten, 2007), Tricks van Andrzej Jakimowski (Polen, 2007) en Persepolis van Marjane Satrapi en Vincent Paronnaud (Frankrijk, 2007). De MovieSquad Award werd toegekend aan Persepolis. De jongerenjury bestond uit Giulia Bijvoet (17), Wouter Booij (19), Sander Kersten (16), Katia Truijen (17) en voorzitter Glenn Vergoossen (17).

PRIX UIP ROTTERDAM

De derde Prix UIP Rotterdam voor korte film is gewonnen door: Joy van Joe Lawlor en Christine Molloy (Groot-Brittannië, 2008). Een eervolle vermelding was er voor Unlith van Mihai Grecu (Frankrijk, 2007)

Voor de Prix UIP kwamen vijftien geselecteerde Europese fictiefilms uit het programmaonderdeel Short: As Long As It Takes van maximaal een kwartier in aanmerking. De jury van Prix UIP Rotterdam 2008 bestond uit de Nederlandse filmmaaksters Coco Schrijber en Sietske Tjallingii en Michael Hannigan (Ierland), directeur van het Cork Film Festival. De Prix UIP wordt niet alleen in Rotterdam, maar in totaal op veertien Europese filmfestivals uitgereikt. De prijs bestaat uit €2.000 én een automatische nominatie voor de European Film Awards die in december worden uitgereikt. Uit alle genomineerden kiezen de 1.600 leden van de European Film Academy dan de uiteindelijke winnaar.

NPS NEW ARRIVALS AWARD

Dezelfde jury boog zich ook over de NPS New Arrivals Competitie. Deze competitie voor online korte films is een initiatief van de NPS en het IFFR. De winnaar van de New Arrivals Award 2008 was Chocolate con churros van Mario de la Torre Espinosa (Spanje, 2006). De jury bewonderde het vakmanschap van de vertelling, de heldere regie en het buitengewone acteerwerk. Aan de prijs is een geldbedrag van €1.000 verbonden.

Bij het onlinepubliek kwam It Hurts van Hester Scheurwater (Nederland, 2007) als favoriet uit de bus.

PRINS CLAUS FONDS FILM GRANT

De achtste Prins Claus Fonds Film Grant van €5.000 is uitgereikt aan het CineMart 2008 Project In What City Does It Live? van Liew Seng Tat (Dahuang Pictures, Maleisië). De jury was onder de indruk van de visuele kracht en het contemporaine engagement van het verhaal. De Prins Claus Fonds Film Grant wordt jaarlijks uitgereikt aan een filmmaker uit Afrika, Azië, Latijns-Amerika of het Caraïbisch gebied. Het doel is om daarmee de eerste, creatieve fase, in de ontwikkeling van een filmproductie te ondersteunen. In What City Does It Live? ontving eerder een bijdrage van het Hubert Bals Fonds. Liew Seng Tat viel later in de week nog een keer in de prijzen, toen zijn Flower in the Pocket een VPRO Tiger Award won.

De Prins Claus Fonds Film Grant-jury bestond uit Karim Traïdia (Algerije/Nederland, juryvoorzitter, filmmaker, bestuurslid van het Prins Claus Fonds), René Mioch (Nederland, filmjournalist en tv-producent), Susanna Harutyunyan (Armenië, artistiek directeur van het Golden Apricot Yerevan International Film Festival), Garin Nugroho (Indonesië, filmmaker) en Simon Field (Groot-Brittannië, artistiek directeur van het Dubai International Film Festival en filmproducent).

en de Mini Tiger Awards uitgereikt. De Mini Tiger Awards zijn gekoppeld aan het project Hollywood in de klas, waarin leerlingen van de bovenbouw basisschool zelf aan de slag gaan met de camera. De jury bestond uit Rutger Hauer, Ebbie Tam (het hoofdrolspeelster uit Het Paard van Sinterklaas) en Erik van Muiswinkel.

De Junior Tiger Awards zijn gekoppeld aan de Moving-workshop voor het voortgezet onderwijs waarin leerlingen een filmpje van maximaal één minuut maken dat in het teken van het filmfestival staat.

MINI TIGER AWARDS

Beste Film: Heijbergschool - Liefde in een kluis

Beste Verhaal: Emmaschool - De verdwenen kinderen

Beste Acteerprestaties: Zijlwijkschool - De nieuwe directeur

Beste Productie: Van Veldhuizenschool - Per ongeluk beroemd

Publieksprijs: Sensis - De Braille Code

ARTE FRANCE CINÉMA AWARD

De ARTE France Cinéma Award voor het beste CineMart 2008 Project is uitgereikt aan The Pervert's Guide to Ideology van Sophie Fiennes (The Kasander Film Company, Groot-Brittannië/Nederland). ARTE France Cinéma Award bestaat uit een geldprijs van €10.000, die producenten helpt bij het financieren van de ontwikkeling van het winnende project. De jury bestond dit jaar uit Michel Reilhac (algemeen directeur ARTE France Cinéma) en Alexandre Mallet-Guy (managing director Memento Films, Frankrijk).

Ten slotte zijn in het kader van de educatieve activiteiten van het IFFR de Junior Tiger Awards

JUNIOR TIGER AWARDS

Categorie Beste Montage: Willem de Zwijger College - The Run van Jeroen en Björn

Categorie Beste Scenario: Calvijn College - Has van Hasret, Sherina en Arpana

Categorie Beste Film: Develstein College - De rode jas van Marileen en Manon

CREW
37TH
INTERNATIONAL
FILM
FESTIVAL
AMSTERDAM

CREW
37TH
INTERNATIONAL
FILM
FESTIVAL
AMSTERDAM

Het International Film Festival Rotterdam (IFFR) presenteerde dit jaar 244 speelfilms en 383 korte films, 47 lezingen, talkshows en debatten, meer dan 100 performances en installaties en zo'n 1.000 zaalgesprekken. Dit veelzijdige programma was onderverdeeld in een aantal secties en onderdelen. Daaruit komt naar voren waar het IFFR de accenten legt en welke ontwikkelingen in de filmkunst en de wereld het festival momenteel belangrijk vindt. De officiële openingsfilm was het Argentijnse *Cordero de Dios* in aanwezigheid van regisseuse Lucía Cedrón.

Het meeslepende en deels autobiografische *Cordero de Dios* kwam mede tot stand met steun van het Hubert Bals Fond en was tevens een van de vijftien films die geselecteerd waren voor de VPRO Tiger Awards Competitie. Daarvan beleefden acht hun wereldpremières in Rotterdam. Op de openingsavond werd aan het publiek het ontwapenende *Juno* vertoond van Jason Reitman. De kleine onafhankelijke komedie over een even eigenzinnige als zwan-gere tiener onderstreepte het topniveau van de hedendaagse narratieve Amerikaanse cinema.

De 37ste editie van het IFFR kreeg de ondertitel *Free Radicals* mee. Deze vrije radicalen - onafhankelijke geesten en ongrijpbare pioniers die wars van trends hun eigen weg volgen - doken in alle hoeken en onderdelen van het programma op. Daarmee werden er door het hele programma talloze dwarsverbanden gelegd.

De speelfilms, documentaires en korte films werden gevangen in een aantal jaarlijks terugkerende secties. Jong talent in *Sturm und Drang*, de toestand van de wereld in *Time & Tide* en de maestro's van de auteurscinema in *Kings & Aces*. *Cinema Regained* richtte de blik op filmmakers en de filmgeschiedenis, en *Röterdammerung* op weerbarstige producties met een hoog cultgehalte. Liefhebbers van de korte film werden op hun wenken bedient met *Short: As Long As It Takes*. Dit jaar werden er maar liefst drie regisseurs uitgelicht als *Filmmaker in Focus*: Svetlana Proskoeirina, Kobayashi Masahiro en Robert Breer. Het filmfestival speelt zich niet alleen in de

bioscoopzaal of op het witte doek af. De kruisbestuiving van film met andere disciplines werden verkend in galerieën en het programmaonderdeel *Exploding Cinema*. Speciale aandacht ging naar het werk van *Artist in Focus* Cameron Jamie.

De 37ste editie werd, toepasselijk voor een festival dat jong talent in de armen sluit, afgesloten met een regiedebuut. In de Israëliëse tragikomedie *The Band's Visit* van Eran Kolirin verdwaalt een Egyptische politieorkest hopeloos in het buurland.

Het team programmeurs selecteert filmtitels voor het festival uit alle windstreken van de wereld en werkt nauw samen aan programmaonderdelen. Enkele programmaonderdelen kwamen echter op een bijzondere manier tot stand.

De selectie van de VPRO Tiger Awards Competitie was dit jaar in handen van Ludmila Cvikova, Gerwin Tamsma en Gertjan Zuilhof.

De programma's van *Filmmaker in Focus* Robert Breer, *Pièce Unique* en *Exploding Cinema* zijn samengesteld door Edwin Carels.

Gertjan Zuilhof verzorgde het programma van *Filmmaker in Focus* Kobayashi Masahiro, Ludmila Cvikova dat van Svetlana Proskoeirina en Rutger Wolfson en Edwin Carels dat van *Artist in Focus* Cameron Jamie.

Short: As Long As It Takes is samengesteld door een redactie onder leiding van Peter van Hoof, met Juliette Jansen, Sacha Bronwasser en Erwin van 't Hart. De laatste verzorgde daarnaast de programmering van *Starting from Scratch*.

Erwin Houtenbrink was verantwoordelijk voor *Cinema Regained*.

Rediscovering the Fourth Generation werd samengesteld onder auspiciën van Gerwin Tamsma. Hij stelde eveneens *Rotterdammerung* samen.

Het *Time & Tide*-onderdeel *Hinglish* is samengesteld door Rada Sestic.

Curator van *New Dragon Inns* was Gertjan Zuilhof.

Pop Cinema ten slotte werd samengesteld door Dicky Parlevliet, Mieke van der Linden, Gabriëlle Provaas en Carlos van Hijfte.

VPRO TIGER AWARDS COMPETITIE

De nieuwe generatie wordt geprezen

Tussen de andere grote filmfestivals is het International Filmfestival Rotterdam graag een eigenzinnig buitenbeentje. Niets illustreert dat zo mooi als de VPRO Tiger Awards Competitie. Hierin nemen eens niet de gevestigde namen het tegen elkaar op, maar beginnende regisseurs. De filmmakers van de toekomst dus. Succesvolle regisseurs als Pablo Trapero, Christopher Nolan en Hong Sang-Soo gingen hen voor.

De veertiende VPRO Tiger Awards Competitie bestond uit vijftien films. Deze acht wereldpremières, twee internationale en vijf Europese premières kwamen uit alle hoeken van de wereld. In de geglobaliseerde praktijk betekende dat bijvoorbeeld dat de Nederlandse bijdrage (*Shanghai Trance*) geheel in China gemaakt werd terwijl het Deense *Go with Peace* Jamil bijna volledig Arabisch was gesproken. Dat betekent geenszins dat de onderwerpen niet lokaal waren: zo speelt de even originele als sfeervolle liefdestragedie *Wonderful Town* uit Thailand zich af in een door de tsunami getroffen kustplaatsje, en is de extreem ingehouden, existentiële natuurlyriek van *El cielo, la tierra y la lluvia* onlosmakelijk verbonden met de waterige kuststreek in het zuiden van Chili. Digitale producties (video of high definition) hebben de afgelopen jaren een vaste plek verworven in de Tiger Competitie. Zo veroverde de volwassen kinderfilm *Flower in the Pocket* uit Maleisië de harten van pers, publiek en jury, en maakte Jake Mahaffy indruk met zijn pijnlijk overtuigende *Wellness*.

Maar liefst vijf van de geselecteerde films kwamen mede tot stand door een HBF-bijdrage: *Wonderful Town*, *Fujian Blue*, *El cielo, la tierra y la lluvia*, *Years When I Was a Child Outside* en *Cordero de Dios*. Die laatste was ook de officiële openingsfilm.

De vijfkoppige jury koos als winnaars voor de makers van *Wonderful Town*, *Flower in the Pocket* en *Go with Peace* Jamil.

STURM UND DRANG

Vers bloed

Net als de VPRO Tiger Awards Competitie draait het in *Sturm und Drang* om jonge filmmakers. Het is het eigenzinnige, veelzijdige en soms dwarse verlengstuk van de competitie, waarbij het niet uitsluitend om een debuut- of tweede film hoeft te gaan. Belangrijker is de stijl. In dit veelzijdige onderdeel zoeken regisseurs uit alle windstreken hun eigen geluid of visuele filmtaal.

Een van de duidelijkste kenmerken van het festival is de aanwezigheid van nieuwe en opkomende talenten. Dat stopt niet bij de VPRO Tiger Awards Competitie. Het programmaonderdeel *Sturm und Drang* laat, met dit jaar 65 titels uit alle windstreken, goed zien wat er op mondiale schaal onder jonge filmmakers speelt.

Zoals de titel *Sturm und Drang* suggereert, gaat het in deze sectie niet alleen om de leeftijd van de maker maar ook om de houding ten opzichte van het medium. Nieuw betekent in dit geval dan ook nadrukkelijk een vernieuwing van het filmmaken zélf. Een kenmerkende ontdekking dit jaar was de jonge Japanse filmmaker Ishii Yuya. Dankzij digitale video en een hechte vriendenkring van acteurs presenteerde hij dit jaar niet minder dan vier (!) speelfilms, die vanwege hun speelse humor en virtuositeit allemaal de moeite waard waren. *Sturm und Drang* geeft het festival de gelegenheid een aantal van de internationaal meest opmerkelijke talenten te volgen, zoals de Hongaar Benedek Fliegau, de Chinese Guo Xiaolu, de Amerikaan Azazel Jacobs, de Braziliaanse Sandra Kogut, de Taiwanese Lee Kang-sheng en de Mexicaan Carlos Reygadas. Daarmee is de lijst beslist niet ten einde, en dat is bemoedigend voor de toekomst van het medium. Want mocht de cinema ooit sterven, dan ligt het niet aan het talent van zijn makers.

TIME & TIDE

Betrokken filmmakers

Films met sociaal, politiek en cultureel betrokken onderwerpen vinden hun plek in het programmaonderdeel Time & Tide. Het IFFR vindt het tonen van geëngageerde speelfilms en documentaires een vanzelfsprekende betrokkenheid bij de ontwikkelingen in de wereld.

Een festival is geen eiland. Filmmakers werken niet in een isoleercel en hun films zweven niet in een vacuüm. Een aantal van hen heeft daarbij een uitgesproken mening over hun context. Om recht te doen aan deze films die iets te melden hebben over hun politieke en sociale omgeving, bestaat het programmaonderdeel Time & Tide. Ook daarin staat de artistieke kwaliteit uiteraard voorop. Maar de nadruk ligt hier niet in de eerste plaats op het heruitvinden van het medium, maar eerder op een betrokkenheid bij de wereld waarin we (over)leven.

In een aantal delen van de wereld is deze betrokken houding van een filmmaker urgenter of zelfs riskanter dan op andere plaatsen. De categorie bevatte belangrijke films in meerdere betekenissen van het woord. Zo is de film *The Prisoner/Terrorist* van de Japanse filmmaker en politiek activist Adachi Masao een hoogst explosief document. Hij zat zelf jarenlang als terrorist gevangen, en dat geeft deze film over het Japanse gewapende activisme van de jaren 1960 en '70 een persoonlijke urgentie. Meer afstandelijk, maar met een grote filosofische precisie is de benadering van de wereld door Hartmut Bitomsky. Hij concentreert zich in zijn documentaire *Staub* op het allerkleinste onderdeel: stof dus. De Amerikaanse meester Brian De Palma verraste met *Redacted* en zijn eigenzinnige kijk op de actualiteit van de oorlog in Irak. De Nederlandse thriller *TBS* neemt ook actueel stelling, terwijl publieksfavoriet *Persepolis*, over een opgroeiend meisje in het Iran van voor en na de islamitische revolutie tegelijkertijd persoonlijk en universeel bleek.

De nieuwe Indiase filmstroming Hinglish vond met een negental films onderdak binnen Time & Tide. Het zijn moderne films uit de grote stad, vaak losjes en digitaal gefilmd. Een sprekend voorbeeld was *Mithya* van Rajat Kapoor. Deze van oorsprong Bollywoodacteur neemt daarin de filmindustrie en de maffia op de hak.

KINGS & ACES

Oude en nieuwe meesters

Jong geleerd is oud gedaan. Daarom geeft het IFFR niet uitsluitend en alleen aandacht aan aanstormend talent. In Kings & Aces wordt het werk van de meesters van de auteurscinema gevolgd. Zij leveren namelijk de inspirerende voorbeelden voor de nieuwe generatie. Voorbeelden daarvan gingen op het festival in première, waarmee de cirkel rond is.

In de Kings & Aces-sectie verzamelt het festival de makers die zij nadrukkelijk als meesters van de auteurscinema wil vieren. Dit jaar variërend van Joel en Ethan Coen tot Zelig Zilnik. Van de makers van *No Country for Old Men*, de grote Oscarwinnaar dit jaar, tot een filmmaker die in 1969 de Berlinale won, maar nog altijd actief én activistisch is, zoals bleek uit zijn Romadocufictie *Kenedi Is Getting Married*. Het IFFR mocht zich dit jaar verheugen in de aanwezigheid van vele maestro's. Russische grootmeester Aleksandr Sokolov kwam naar Rotterdam en ontmoette het festivalpubliek in een openbaar interview van een uur. Hou Hsiao-hsien, grondlegger van de nieuwe Taiwanese Cinema kwam, evenals José Luis Guérin, Bela Tarr en Peter Forgacs. Ulrich Seidl presenteerde zijn *Import Export*, waarbij hij gezelschap kreeg van cameraman Ed Lachman, wiens handtekening op dit festival ook te zien was in *I'm Not There*.

Ook dit jaar waren voormalige Filmmakers in Focus vertegenwoordigd die nog steeds in topvorm verkeerden. Neem de eigenzinnige Roy Andersson, wiens *You, The Living* als hilarisch voorproefje op het IFFR voorafgaand aan het festival door het land toerde. Maar ook Júlio Bressane, Abolfazl Jalili en Ken Jacobs hoorden

weer in Kings & Aces thuis. Tot de jongste garde behoorden Angela Schanelec, Jia Zhangke, Aoyama Shinji en ook Aleksei Balabanov. Zijn Cargo 200 zou bekroond worden met de KNF-Award.

Bijzondere vermelding verdient de presentatie van Jacques Nolots sensitieve en deels autobiografische trilogie, en ook het Meet the Maestro-programma. De Amerikaanse gebroeders Coen stonden dit jaar centraal (zie het hoofdstuk Educatie). Hun oeuvre vormde voor de Nederlandse Sietske Tjallingii en Indonesiër Edwin een inspiratiebron voor twee korte films, die voorafgaand aan de vertoning van No Country for Old Men op het festival in première gingen.

SHORT: AS LONG AS IT TAKES EN STARTING FROM SCRATCH

Kort, korter, kortst

Wanneer heet iets een korte film? Als hij niet langer is dan een uur. Dat is de grens die het IFFR stelt, net als de meeste andere festivals. Maar liever draait het IFFR het om: een korte film is een film die precies zo lang duurt als nodig is.

De tijd dat een korte film een vingeroefening was, een voorafje of leerschool voor would be speelfilmmakers, ligt ver achter ons. Het is een vorm geworden waar makers bewust voor kiezen – soms inderdaad als opmaat naar iets langers, maar veel vaker als vorm waarbinnen de vrijheid groter is. De korte film is verrijkt met een groot aantal kunstenaars dat een andere achtergrond meebrengt dan die van de cinema: videokunstenaars, clipmakers, beeldend kunstenaars die de camera hanteren, filmmakers die celluloid als uitgangspunt houden, geluidskunstenaars die ook beeld maken en niet te vergeten nieuwe generatie do-it-yourself filmmakers.

Het IFFR beschouwt het als een groot goed de lange en de korte film naast elkaar te kunnen tonen, want de wederzijdse beïnvloeding is belangrijk en overduidelijk. Deze editie van Short: As Long As It Takes omvatte zo'n 250

korte films, aangevuld met ongeveer 75 titels Starting from Scratch. Net als voorafgaande jaren vormde theater Lantaren/Venster als levendige ontmoetingsplek voor makers, professionals en publiek, gedurende de eerste vijf festivaldagen (24-28 januari 2008). Het programmaonderdeel is grotendeels samengesteld uit ongeveer een uur durende compilaties van korte films.

Short: As Long As It Takes werd afgesloten met de uitreiking van de Tiger Awards for Short Film en de Prix UIP Rotterdam. De Tigers gingen naar Ah, Liberty van Ben Rivers, As I Lay Dying van Ho Yuhang en Observando el cielo van Jeanne Liotta. De Prix UIP Rotterdam was voor Joy van Joe Lawlor en Christine Molloy.

Ook kende het Short-programmaonderdeel een aantal bijzondere bijdragen. Zo stond er in Short Profiles het oeuvre van drie nooit eerder op het festival vertoende makers centraal: de Libanese documentairemaakster Rania Stephan, de Finse kunstenaar/filmmaker Jani Ruscica en de Japanse experimenteel filmmaker Makino Takashi. Bij diens laatste Intimate Stars verzorgde Wouter van Veldhoven livebegeleiding. En dat was niet de enige Live Cinema-performance. Ook het multimedialduo Giuseppe Ielasi & Michaela Grill traden op, terwijl de Nederlandse geluidskunstenaar Machinefabriek vier nieuwe films van de Canadese filmmaker John Price van een soundtrack voorzag. Gastprogrammeur Mark McElhatten stelde vijf programma's samen rond recente (Amerikaanse) avant-garde.

Dat kort ook lang kan zijn, bewees de derde Short Film Marathon. Daarmee kreeg het Short-avontuur op de laatste zaterdag van het IFFR nog een bijzonder staartje met de vertoning van 65 korte films: van 's ochtends vroeg tot diep in de nacht!

Het programmaonderdeel Starting from Scratch toont de Free Radicals van de korte film: filmmakers die werken met super8, 16mm, found footage en een do-it-yourself benadering. Dit jaar is Starting from Scratch ontwikkeld in samenwerking met het alternatieve Rotterdamse

lab de WORM. filmwerkplaats met speciale aandacht voor handontwikkelde films en internationale labcollectieven. WORM is hierbij voor het eerst een volwaardige festivallocatie en fungeerde tevens als meeting point voor de gasten van de internationale labcollectieven en de filmmakers. Het offbeat karakter van WORM en de inhoud van het programma bleken uitstekend bij elkaar te passen.

Dit bijzondere Short-onderdeel vond plaats van 26 januari tot en met 1 februari en bevatte een residencyprogramma waarin drie filmmakers (uit India, Rusland en Canada) een korte film op 16mm maakten, een workshop door het invloedrijke Franse collectief Metamkine, een vruchtbare meeting van alternatieve labs, een collectief 16mm-filmproject (Portraits), een interactieve super8-installatie en vele filmvoorstellingen en filmperformances met live muziek.

CINEMA REGAINED

Een duik in de schatkamer van de cinema

Sinds 2003 herhaalt de (film)geschiedenis zich het programmaonderdeel Cinema Regained. Daarin aandacht voor in de vergetelheid geraakte films, biografische aandacht voor onderbelichte filmauteurs, en oudere titels die nieuwe films hebben geïnspireerd.

Een goed voorbeeld van die laatste categorie was natuurlijk de vertoning van de klassieke kinderfilm *Le ballon rouge* van Albert Lamorisse (Frankrijk, 1956). Die vormde de speelse aanleiding voor *Le voyage du ballon rouge*, de eerste Franse film van Taiwanese grootmeester Hou Hsiao-hsien. In de documentaire *Trumbo* stond de legendarische scenarist Dalton Trumbo centraal, die slachtoffer werd van McCarthy's communistische heksenjacht. Auteur David Lynch was het onderwerp van de Amerikaans-Deense coproductie *LYNCH*, waarin het mysterie rond de raadselachtige regisseur alleen maar werd vergroot. In de sfeervolle Spaanse documentaire *Un lugar en el cine* werd de invloed van het Italiaanse neorealisme op Angelopoulos, Pasolini en Erice onderzocht. Een gloednieuwe print van de Cinetheek van Bologna was aanleiding om Lionel Rogosins

Come Back Africa, een schrijnende docu-fictie over de Zuid-Afrikaanse apartheid in de jaren 1960 te tonen. Het Japanse *Half Empty* of *Half Full* toonde een filmische eeuw aan de hand van de door een beroerte verlamde filmmaker en -docent Tatsuji Yamagishi.

Deze editie voeren twee ambitieuze verzamelprogramma's onder de *Cinema Regained*-vlag. De vierde generatie van de Chinese Cinema met twaalf prachtige maar zelden vertoonde films kwam aan bod in *Rediscovering the Fourth Generation*. En *Pièce Unique*, was, de naam zegt het al, uniek: een reeks films van filmmakers wiens hele oeuvre uit welgeteld één titel bestaat.

Rediscovering the Fourth Generation
In het kader van *Cinema Regained* stelde gastprogrammeur Shelly Kraicer, expert op het gebied van Chinese cinema, een programma van twaalf films samen over de zogenaamde Vierde Generatie Chinese filmregisseurs. Deze filmmakers werden door de Culturele Revolutie (1966-1976) vertraagd en gehinderd in hun opleiding en carrière. Hun veelal onderbelichte maar vaak meesterlijke films kwamen tot stand in de korte, maar politiek en filmisch interessante periode van 1979 tot 1989. Het ambitieuze retrospectief was op alle fronten een groot succes: naast uitgebreide aandacht in de pers en uitverkochte voorstellingen waren er enthousiaste reacties van gasten en publiek. Een delegatie van het Chinese filmarchief en drie regisseurs luisterde de voorstellingen op: Huang Shuqin (*Woman Demon Human*), Teng Wenji (*At the Beach*) en Xie Fei (*Black Snow*). Een selectie uit *Rediscovering the Fourth Generation* werd vertoond in het Filmmuseum in Amsterdam.

PIÈCE UNIQUE

Overdaad schaadt, zou de slagzin van *Pièce Unique* kunnen zijn. Dit onderdeel bracht met acht speelfilms en negen korte films een hommage aan filmmakers en kunstenaars met een oeuvre van welgeteld één filmtitel. Maar niet zomaar een: het gaat hier om films waarin de 'eendagsregisseur' in één keer iets bijzonders

IN FOCUS

Kunstenaars met een bijzonder oeuvre worden door het IFFR geëerd met retrospectieven. Dat is vaak de eerste (en enige) keer om hun werk in zijn volledigheid te zien. Daarmee hoopt het festival dat ze in Nederland en internationaal de aandacht krijgen die ze verdienen. Deze editie werd er scherpgesteld op vier filmkunstenaars: de Russische Svetlana Proskoerina, de Japanse Kobayashi Masahiro, en de Amerikanen Robert Breer en Cameron Jamie.

Filmmaker in Focus: Svetlana Proskoerina
Zielsverwant van Aleksandr Sokoerov

Het is geen toeval dat het IFFR het eerste filmfestival is dat een retrospectief vertoont van het complete werk van Svetlana Proskoerina. Zowel haar tweede speelfilm *Accidental Waltz* als haar derde, *Reflections in the Mirror* (die internationaal zeer goed ontvangen werd), zijn hier in het begin van de jaren 1990 vertoond en door het Nederlands Filmmuseum aangekocht.

Proskoerina's bedachtzame films kenmerken zich door een eigen en eigenzinnige stijl, waarin gebroken wordt met de conventies van de narratieve cinema. De minimale plot is aanleiding voor een onderzoek naar de menselijke psyche. Haar belangstelling voor de diepte van de menselijke geest was al zichtbaar in haar korte film *The Parents' Day* (1982) en blijkt onverminderd aanwezig in haar laatste film *The Best of Times*. Deze beleefde op het IFFR zijn internationale première, in aanwezigheid van de filmmaakster.

Svetlana Proskoerina's hartstocht voor film begon op de Filmacademie van Moskou, waar Tarkovsky gastdocent was, en bij de oudste Russische filmstudio, Lenfilm. Aleksandr Sokoerov, de Russische meester, speelde hierin een belangrijke rol. Met hem werkte ze later aan het scenario van *Russian Ark* en over hem maakte ze de documentaire *Islands*.

creëert. Een statement tegen filmische overkill dat de nadruk legt op bijzondere kunstwerken die elk vervolg overbodig maken. Ook al bleef het telkens bij een eenmalig experiment, het effect van een aantal *Pièce Unique*-films zoals van Marcel Duchamp, Samuel Beckett, of Barbara Loden blijft na vele decennia nog nazinderen. Daarmee zijn ze met hun zeer beperkte oeuvre toch van invloed op de filmgeschiedenis. Dubbel uniek was de live versie van *Un chant d'amour* van Jean Genet dankzij de pianobegeleiding van het Belgische jazzfenomeen Jef Neve in het Pop Cinema-onderdeel.

ROTTERDÄMMERUNG Het schemerduister van de cinema

Rotterdämmerung is de vrijschaar voor grillige films die weigeren in één hokje gestopt te worden.

Het was de derde keer dat het IFFR met *Rotterdämmerung* een bescheiden aantal films presenteerde waarvan de makers de genresgrenzen opzoeken en conventies op geheel eigen wijze naar hun hand zetten. Dit tot genoegen van het publiek, want *Rotterdämmerung* bleek de leverancier van een paar van de hoogstgewaardeerde films van het festival. De Spaanse reality-horror van [REC] deed bij velen de adem stokken. De krankzinnige kruising tussen fake-docu en monsterfilm van *Dainipponjin* vond een schare enthousiaste fans, evenals de gestileerde animatie van *Fear(s) of the Dark*. Het meest succesvol was wel het Zweedse *Let the Right One in* van voormalig Tiger Awards-kandidaat Tomas Alfredsson. Deze vertelling over een ontluikende liefde van een dertienjarig jongen voor een vampiermeisje heeft inmiddels in vele landen kopers gevonden, waaronder ook een belangrijke Amerikaanse distributeur.

FILMMAKER IN FOCUS ROBERT BREER Flitsend traag

Robert Breer is een Free Radical pur sang. Deze avant-garde veteraan wordt beschouwd als een belangrijk beeldend kunstenaar en zijn werk als esthetisch en technisch grensverleggend. Breer maakt bewegende beelden, variërend van animatiefilms tot kinetische sculpturen. Zijn virtuositeit gaat schuil achter een kinderlijke eenvoud in materiaalkeuze en thema's. Huis-tuin-en-keukenspullen, speelse collages en simpele kattebelletjes vormen zijn materiaal. De films die eruit ontstaan kennen een aanstekelijke levendigheid en humor. Breer maakt bewust geen onderscheid tussen ernst en spel. Het IFFR toonde zijn volledige, recent gerestaureerde filmoeuvre, gecompleteerd met een reeks zeldzame documentaires. Tegelijk werd ook een unieke, omvangrijke tentoonstelling van Breers bewegende sculpturen en verwante kunstwerken ingericht in TENT. (zie ook het programmaonderdeel 3Radicals).

ARTIST IN FOCUS CAMERON JAMIE Chroniqueur van de randcultuur

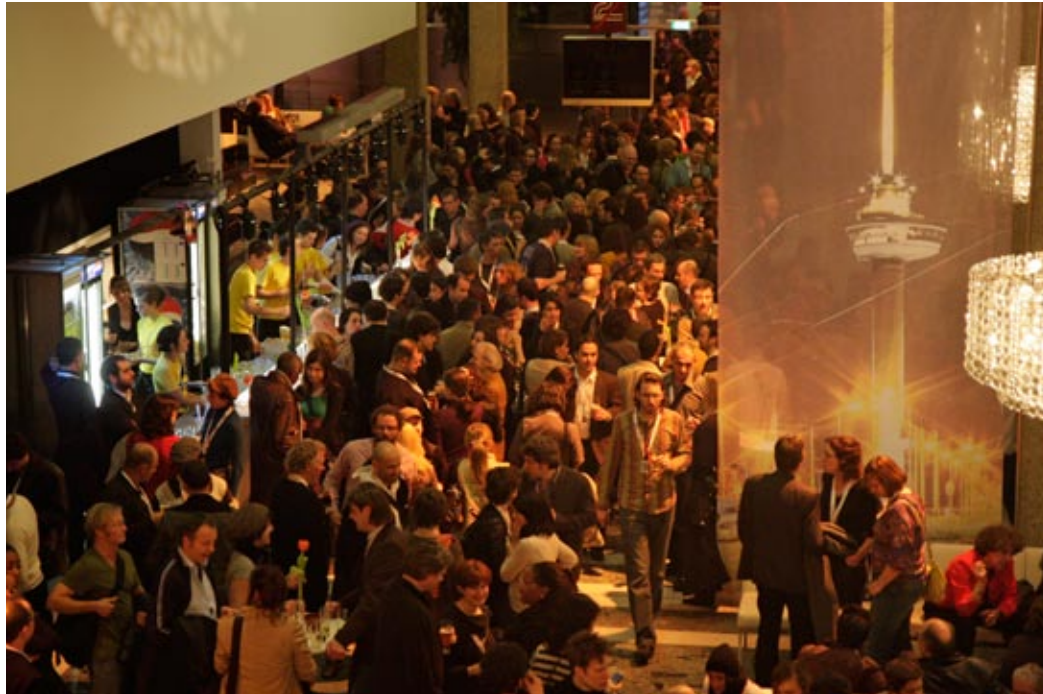
Alleen in Rotterdam te ervaren: het complete oeuvre van Cameron Jamie. Deze jonge Amerikaan staat bekend als een van de meest eigenzinnige beeldend kunstenaars van dit moment. Jamie onderzoekt en documenteert folkloristische tradities en nieuwe cultuurvormen, die aan de rand van de westerse beschaving ontstaan. Daarbij maakt hij gebruik van diverse materialen en media. Zijn oeuvre verenigt autobiografie, mythologieën, lokale tradities en grootstedelijke fenomenen. Als Artist in Focus werd voor het eerst zijn complete filmoeuvre op een filmfestival getoond. In TENT. waren daarnaast recente tekeningen te zien. Spraakmakend en oorverdovend was de live uitvoering van de soundtrack bij vier van zijn films: Kranky Klaus, Spook House, BB en JO. De componisten en muzikanten hiervan, de legendarische rock/metal-band The Melvins en

FILMMAKER IN FOCUS KOBAYASHI MASAHIRO Weerbarstigheid komt met de jaren

Veel filmmakers worden gedurende de ontwikkeling van hun oeuvre steeds milder en toegankelijker. Slechts een kleine minderheid van de cineasten weet over decennia het oorspronkelijke vuur in al zijn hitte brandend te houden. Nog zeldzamer zijn de filmmakers die naar mate hun werk en leeftijd vordert steeds weerbarstiger en radicaler worden. Steeds minder geneigd om te behagen en steeds meer zoeken naar een compromisloze wijze van vertellen. Zonder twijfel behoort de Japanse meester Kobayashi Masahiro tot deze laatste categorie. The Rebirth, zijn meest recente film, is tevens zijn meest zuivere, radicale en onthutsende. Het is zo'n film die nieuwsgierig maakt naar de weg die de filmmaker tot zo'n uit graniet geslepen film heeft afgelegd. Dat was een belangrijke reden voor dit retrospectief. Zijn vroegere films zijn moeilijk te vinden en vaak ook voor een professioneel publiek onbekend.

Met zijn toewijding aan het medium en onwrikbare verhalen is Kobayashi is een voorbeeldige filmmaker, die steun nodig heeft en verdient. Omgekeerd heeft het festival een regisseur als Kobayashi nodig om duidelijk te maken waar het voor wil staan: voor zuivere en weerbarstige filmkunst. Niet iedereen wilde Kobayashi in zijn radicalisering volgen. Rotterdam wilde dat nadrukkelijk wél.

de Japanse noisegoeroe Keiji Haino, kwamen speciaal hiervoor naar Rotterdam. Speciaal voor het IFFR ging Jamie ook op de programmeurstoel zitten. Twee dagen lang presenteerde hij onder de noemer Cinematic Nuggets een greep uit zijn persoonlijke pantheon van films.

NEW DRAGON INNS

Een filmprogramma én een tentoonstelling in het voormalig Fotomuseum waarin soms zeer nieuw werk van een aantal befaamde, maar ook van opkomende Aziatische filmmakers en beeldend kunstenaars werd samengebracht. Daarmee wil het IFFR de vitaliteit van de grensoverschrijdingen tussen kunst en film in het huidige Azië laten zien.

De overschrijdingen vonden soms letterlijk plaats. Zo was het majestueuze werk *Seven Intellectuals in Bamboo Forest Part 1-5* van de spraakmakende Chinese beeldend kunstenaar Yang Fudong in een bioscoop te zien en maakte de toonaangevende documentairefilmer Wang Bing speciaal voor deze gelegenheid en met steun van het Hubert Bals Fonds zijn eerste grote installatie. Met veel succes overigens; de kritieken waren lovend en de installatie reist nu langs internationale festivals en kunstinstellingen over de wereld.

Van het voormalige Fotomuseum werden ook de leegstaande kantoorruimten benut, waarbij het gebouw op een passende wijze iets prijs gaf van een vorig leven als redactie en drukkerij van een dagblad. De betrokken kunstenaars voelden zich duidelijk geïnspireerd en uitgedaagd door een gebouw waarvan nog niet alle mogelijkheden waren benut. Uit de reacties van pers en publiek kon worden opgemaakt dat men de essentie begreep: niet alleen kunstenaars en filmmakers koesteren de wens om de grenzen van hun terrein op te rekken, maar ook het festival zelf liet hier zien wat de mogelijkheden voor de toekomst kunnen zijn.

De naam van het programma werd ontleend aan de titel van een film van Tsai Ming-liang, die met zijn installatie *Is It a Dream?* een van de belangrijkste bijdragen aan de tentoonstelling leverde.

EXPLODING CINEMA Kunstvorm in beweging

Een belangrijke impuls tot vernieuwing is te vinden in de interactie tussen cinema en andere disciplines, zoals beeldende kunst. Het programmaonderdeel Exploding Cinema kiest hiervoor elk jaar weer een nieuwe invalshoek. Het IFFR werkt hiervoor intensief samen met de Rotterdamse kunstinstellingen, met altijd weer een verrassend en uiterst gevarieerd resultaat op diverse locaties in de stad.

Exploding Cinema stond geheel in het teken van het centrale festivalthema *Free Radicals*. Voor deze editie leverde de korte film *Free Radicals* de inspiratie: *Free Radicals* is - naast een begrip uit de chemie - de titel van een onverslijtbaar eigenzinnige film uit 1958 van een uitgesproken pionier, Len Lye.

Onder deze noemer werden diverse projecties en presentaties bijeengebracht: een vijfdelige reeks programma's met een prikkelende combinatie van ouder en recente korte films (onder de titels *3Free Music*, *3Free Minds*, *3Free Form*, *3Free Speech* en *3Free Love*), een hommage aan de experimentele cineast Paul Sharits waarbij zijn films in de context van geestverwanten werd gepresenteerd, een lezing van zijn tijdgenoot Tony Conrad, en een zeven uur lange marathonreconstructie van het historische avant-gardefestival *EXPRMNTL* uit Knokke-Le-Zoute dat vijf edities kende tussen 1949 en 1974 (samengesteld door gastprogrammeur Xavier Garcia Bardon).

3RADICALS

Het centrum voor Beeldende Kunst TENT. maakte opnieuw voor een hele tentoonstellingsperiode (zes weken) alle ruimte vrij voor het IFFR. De tentoonstelling 3Radicals bracht het beeldend werk van enkele sleutelfiguren uit het Free Radicals-festivalprogramma bijeen: Robert Breer, Cameron Jamie en Paul Sharits. Drie totaal aparte solo-presentaties, van kunstenaars uit verschillende generaties, demonstreerden het belang van radicaal doorgedreven originaliteit. Paul Sharits (1943-1993) begon als Fluxus-kunstenaar en bleef dat ook tot op het einde van zijn leven. Maar hij staat ook hoog aangeschreven als structuralistische filmmaker, die de eigenschappen van het medium zo consequent op de spits dreef, dat zijn films en installaties een enorm fysieke, tot zelfs agressieve impact sorteerden.

Filmmaker in Focus Robert Breer (1926) begon, geïnspireerd door Mondriaan, zijn carrière als abstract schilder. Vanaf 1952 is hij zich op kinetische kunst en dan in het bijzonder de animatiefilm gaan richten. In het verlengde van zijn minimalistische, vaak grappige bewegende sculpturen, maakt Breer korte dagboekachtige collagefilms.

Van Artist in Focus Cameron Jamie (1969) werd een tentoonstelling met grafisch werk gebracht, tekeningen die kunnen beschouwd worden als visuele partituren van zijn donkere, tot zelfs macabere verbeelding van Amerika's morbide psyche. De recente reeks die hij onder de noemer Carved Ink presenteert, houdt het midden tussen anatomische studies en psychotische waanvoorstellingen.

MORE RADICALS

Verder resulteerde de samenwerking met Rotterdamse kunstinstellingen in een multimediale theaterperformance van het Belgische gezelschap Crew in de studio van de Rotterdamse Schouwburg (O_Rex), de tentoonstelling Memory is a Motherfucker in galerie Roodkapje (met de Britse kunstenaars Keith Rowe, Peter Todd en Luke Fowler, kunstenaars van verschillende generaties en disciplines die de uitdaging van gastprogrammeur Peter Taylor aangingen om een groeiende groepstentoonstelling te maken), een hoogtechnologische installatie van Granular Synthesis in media-lab V2_ (Modell 5), en de eclecticische groepstentoonstelling Raw Esperanto, rond de interactieve installatie Shout van Vincent Elka in showroom MaMa.

FILMFESTIVAL GRONINGEN IFFR POCKETEDITIE

LIVE PERFORMANCES

Het IFFR is geen filmfestival. Tenminste, niet uitsluitend. Al sinds het begin kijkt het festival ook over de grenzen van het celluloid heen. Dit jaar misschien nog nadrukkelijker dan ooit, met bijzondere en soms snoeiharde live performances. Tot die laatste categorie kunnen de optredens van cultband The Melvins en de Japanse noisegeweldenaar Keiji Haino zeker gerekend worden. Zij verzorgden live de soundtrack bij films van Artist in Focus Cameron Jamie. Ook in de naam van de dagelijkse talkshow zat muziek: Pop Cinema! Elke avond was er in de kleine zaal van de Schouwburg een sprankelende mix van gesprekken en optredens met filmmakers en kunstenaars onder leiding van Mieke van der Linden. Aansluitend verzorgden sommige gasten een (muzikaal) optreden, zoals onder andere Spinvis, improvisatie-percussie-specialist Will Guthrie, Bombay Connection en jazzpianist Jeff Neve, en na afloop werd er gedanst tot in de late uurtjes onder deskundige beats van diverse dj's. Off_Corso was tijdens het festival het eenmalige toneel van Umfeld. Daarin combineerden de Nederlandse techno-producer Speedy J en de Amerikaanse visual artist Scott Pagano hun krachten. Het Franse kunstenaarscollectief Metamkine verzorgde tijdens Short: As Long As It Takes een niet-na-te-vertellen performance waarbij filmprojectoren en taperecorders als muziekinstrumenten werden ingezet.

Voor de twaalfde keer was Groningen, van donderdag 31 januari tot en met zondag 3 februari, het podium voor de Noordelijke pocketeditie van het IFFR. De openingsfilm was Daniele Luchetti's Mio fratello è figlio unico. Het Groninger filmfestival werd afgesloten met het speelse Bob Dylan-portret I'm Not There. In de publieksenquête scoorden de eigenwijze Amerikaanse producties Juno en Lars and the Real Girl, hoog. Naast de veertig films in Images werd een klein deel van het festivalprogramma vertoond in Vera en het Grand Theatre. Nieuw dit jaar was de festivaleditie van Format GAVA, een combinatie van Gronings filmarchiefmateriaal en nieuw gecomponeerde muziek. 'Groningen' keek met Stichting Prime en het Grand Theatre als altijd over de grenzen van de cinema. Dit jaar met Berlin: die Symphonie der Großstadt (1927), de zwijgende klassieker van Walter Ruttmann. De film werd live begeleid door het Berlijnse Die Enttäuschung, een wereldpremière. Dit programma werd voorafgegaan door Hansa Harmonics, een samenwerkingsproject tussen kunstenaars uit Groningen, Hamburg en Tallinn. De twaalfde IFFR-pocketeditie trok in vier dagen 7.200 bezoekers, 400 meer dan in 2007 en een evenaring van het record uit 2006. Met een bezettingsgraad van 81 procent is het festival zeer succesvol te noemen. Desalniettemin zit het festival in de huidige opzet aan zijn 'grenzen'. De relatieve groei ten opzichte van vorig jaar is vooral te verklaren uit de combinatie van een sterk programma en een reserveringssysteem dat meer ruimte biedt aan de losse verkoop. Op de avond dat het festival begon waren ruim 6000 kaarten verkocht.

HUBERT BALS FONDS

Pas volgend jaar viert het Hubert Bals Fonds zijn twintigjarig jubileum. Maar ook in 2007 was er alle reden voor een feeststemming. Zo werd de mede met HBF-steun tot stand gekomen 4 Months, 3 Weeks and 2 Days in Cannes bekroond met een Gouden Palm. Op het 37ste International Film Festival Rotterdam (IFFR) draaide een indrukwekkende oogst van 22 films. Een recordaantal van vijf deed een gooi naar een VPRO Tiger Award.

HBF OP HET FESTIVAL

Het HBF is blij met de aanwezigheid van door hen ondersteunde films op het IFFR. Het was een rijke jaar oogst, zowel kwantitatief al kwalitatief. Maar liefst eenderde van de films die geselecteerd waren voor de VPRO Tiger Awards Competitie waren HBF-films. Daarvan was de Argentijnse Cordero de Dios de officiële openingsfilm. Dat was na La antena (eveneens uit Argentinië) vorig jaar de tweede keer in de geschiedenis van Rotterdam dat een HBF-productie die eer ten beurt viel. Het Thaise Wonderful Town van Aditya Assarat won een VPRO Tiger Award.

Ook in de andere programmaonderdelen, van Sturm und Drang tot New Dragon Inns, waren door het HBF ondersteunde producties goed vertegenwoordigd. Veel HBF-films leggen de vinger aan de politieke pols of volgen de maatschappelijke ontwikkelingen van het moederland. Logisch dus dat deze films sterk vertegenwoordigd waren in het onderdeel Time & Tide. Een van de films uit deze sectie was Happy Desert, een rauw portret van de Braziliaanse ziel dat tegelijkertijd ook het probleem van de jeugdprostitutie aankaart.

De doelstelling om jong talent uit ontwikkelingslanden op weg te helpen is af te lezen aan de vier HFB-titels die in Sturm und Drang werden gepresenteerd. Daaronder de Libanese debutant Chadi Zeneddine, die in Falling from Earth vier personages volgt die in Beiroet ieder hun eigen oorlog proberen te overleven. De Iraanse maestro Abolfazl Jalili hoorde met Hafez - een hedendaags sprookje over een romantische dichter met een oogje op de schoondochter van de moefti - uiteraard in Kings & Aces thuis.

Digitale ontwikkelingen maken het mogelijk om tegenwoordig eenvoudiger, en dus goedkoper, om films te maken. Het Hubert Bals Fonds heeft daarom sinds een jaar een nieuwe categorie toegevoegd om deze ultra lowbudgetproducties financieel te ondersteunen. Tijdens het 37ste IFFR werden daarvan de eerste concrete resultaten gepresenteerd: het Kirgizische debuut Absurd and Absurdity en de veertien uur durende video-installatie Crude Oil van de Chinese filmmaker Wang Bing.

Tijdens het festival werd voor het eerst de Dioraphte Award voor een van de 22 door het HBF ondersteunde films uitgereikt. De prijs, een geldbedrag van € 0.000, ging naar het Braziliaanse Mutum. De jury bestond uit Marianne Bhalotra (voormalig HBF-manager), Amra Baksic Camo (Sarajevo's Cinelink hoofdprogramma, Bosnië-Herzegovina) en Ho Yuhang (filmmaker, Maleisië). Zij kozen Mutum omdat ze diep getroffen waren door de film: "Met ingetogen emotie en ongeremde energie vertelt deze zorgvuldig geregisseerde en geacteerde film over een harde wereld."

De diversiteit van de producties reflecteert de internationale, geëngageerde en artistieke keuzes van het Hubert Bals Fonds. Films in alle soorten en maten, en uit alle windstreken. Van een actueel drama over illegale arbeidsmigratie naar Zuid-Afrika (Zimbabwe) en een Braziliaanse satire over geld (End of the Line) tot een Indiase komedie een wilde stier op een plattelandsdorp (The Wild Bull).

HUBERT BALS FONDS

WERKWIJZE

Het Hubert Bals Fonds is in augustus 1988 opgericht met als missie het stimuleren van het maken én het vertonen van films uit ontwikkelingslanden. Bijna twintig jaar later heeft het HBF (vernoemd naar IFFR-oprichter Hubert Bals) een bijdrage geleverd aan de productie en distributie van meer dan 700 projecten. Het HBF richt zich hierbij op het ondersteunen van de realisatie van speelfilms van vernieuwende en getalenteerde regisseurs uit landen waar vaak geen zelfstandige en onafhankelijke filmindustrie bestaat, en waar financiële middelen en artistieke steun ontbreken. Met bescheiden financiële bijdragen helpt het fonds bij het van de grond krijgen van een filmproject, of juist bij het leggen van de laatste hand. In een groot aantal van de gevallen werkt HBF-ondersteuning als katalysator: in veel regio's is de faam van het fonds inmiddels zo groot, dat het HBF-stempel nieuwe deuren opent en andere financiers aantrekt.

Tweemaal per jaar, in het voor- en in het najaar, kan een aanvraag worden ingediend bij het Hubert Bals Fonds. Dit moet gebeuren in één van vier categorieën: script- en projectontwikkeling, postproductie, distributie of digitale lowbudgetproductie. Daarnaast stelt het fonds ook middelen beschikbaar voor trainingen en speciale projecten. Voorbeelden daarvan zijn de oprichting van een filmacademie in Ethiopië en een workshop voor regisseurs en scenaristen in Costa Rica.

De aanvragen worden allereerst beoordeeld op grond van de inhoud en artistieke waarde. Ook het budget en de haalbaarheid van de projecten speelt een rol. De voorkeur hebben projecten die duidelijk maken dat zij het medium op een filmische, eigen wijze hanteren en een originele kijk bieden op het land van herkomst. In het ideale geval ondersteunt het project daar ook de opbouw of groei van een onafhankelijke filmindustrie. De aanvragen werden beoordeeld door een commissie van programmeurs en (oud-) medewerkers van het IFFR.

INTERNATIONALE SUCCESSEN

Niet alleen in Rotterdam, maar ook ver daarbuiten genoten de HBF-titels veel aanzien. De internationale waardering bleek uit de prominente aanwezigheid van de door HBF ondersteunde films op de filmfestivals van Cannes, Venetië, San Sebastian en Toronto. Het Roemeense abortusdrama 4 Months, 3 Weeks and 2 Days ging er in Cannes zelfs met de hoofdprijs, de Gouden Palm, en de FIPRESCI-prijs vandoor en sleepte vervolgens ook elders een reeks van prijzen in de wacht, waaronder twee European Film Awards, voor beste film en beste regisseur (Cristian Mungiu). In Cannes werd het Braziliaanse Mutum als slotfilm voor de Quinzaine des réalisateurs gekozen. Het Sarajevo Film Festival opende met I Am from Titov Veles een Macedonisch drama over drie zussen die na de val van het communisme proberen te overleven in de harde nieuwe maatschappij. De film werd er beloond met de speciale juryprijs. Filippijnse maestro Lav Diaz bewees met Death in the Land of Encantos opnieuw over een zeer lange adem te beschikken. Zijn negen uur tellende epos werd geselecteerd door het filmfestival van Venetië en ontving daar een speciale juryvermelding.

HUBERT BALS FONDS

SAMENWERKING MET CINEMART

Het werk van het HBF houdt niet op bij financiële ondersteuning. Ook daarna speelt het fonds een actieve rol en bemiddelt, adviseert en informeert over andere potentiële financiers en introduceert makers bij andere fondsen en op markten en festivals. Daarbij is de organische samenwerking met CineMart, de succesvolle coproductiemarkt van het IFFR, natuurlijk van groot belang. Projecten die ver in het stadium van ontwikkeling zijn worden daar voorgesteld aan internationale financiers. Dit jaar waren dat vijf HBF-projecten: Ausencias (Argentinië), The Blind Pig Who Wants to Fly (Indonesië), Friccion (Mexico), In What City Does It Live? (Maleisië) en Sleet (Rusland). CineMart helpt filmmakers ook bij het zoeken naar (op het festival aanwezige) distributeurs.

Kennisoverdracht op internationale filmfestivals Het HBF vindt de uitwisseling van kennis en ideeën ook een kerntaak. Vertegenwoordigers zijn dan ook vaak aanwezig op internationale festivals, workshops en bijeenkomsten. Op deze wijze bouwt het fonds actief en gericht aan samenwerkingsverbanden en wederzijdse kennisoverdracht met festivals en organisaties uit ontwikkelingslanden. De organisatoren profiteren van het internationale netwerk en de kennis van het HBF; omgekeerd leert het fonds meer over de lokale industrie, de filmmakers en netwerken daar. In de periode 2007-2008 was het HBF onder meer aanwezig op evenementen in Argentinië, Armenië, Bosnië-Herzegovina, Chili, Duitsland, Filippijnen, Frankrijk, Georgië, India, Indonesië, Kirgizië, Marokko, Roemenië, Servië, Spanje, Verenigde Arabische Emiraten, Zuid-Korea.

HUBERT BALS FONDS PLUS

Om Nederlandse producenten de mogelijkheid te bieden meer aan internationale producties mee te werken, en om HBF-projecten ook in het productiestadium financieel te ondersteunen, is in 2006 het Hubert Bals Fonds Plus opgericht. De projecten die een Nederlandse coproducent vinden, kunnen bij het Nederlands Film Fonds een speciale aanvraag indienen. Het eerste filmproject dat mede met steun van het HBF en het NFF is gerealiseerd, is de Turkse film My Marlon and Brando. IDTV/Motelfilm was coproducent. De film ging op het festival in wereldpremière.

In 2007 werden de volgende vier films ondersteund:

Los viajes del viento van Ciro Guerra (Colombia/Argentinië/Frankrijk/Nederland), Nederlandse coproducent: Volya Films.

Jermal van Ravi L. Bharwani (Indonesië/Nederland), Nederlandse coproducent: IDTV/Motel Films.

Salt of This Sea van Annemarie Jacir (Palestina/Frankrijk/Nederland), Nederlandse coproducent: Augustus Film.

Gigante van Adrian Biniez (Uruguay/Argentinië/Nederland), Nederlandse coproducent: IDTV/Motel Films.

DISTRIBUTIE IN NEDERLAND

Het Hubert Bals Fonds promoot verhalen, actuele thema's en de cultuur uit niet-westerse landen ook actief in Nederland buiten de festivalperiode. Via een eigen dvd-label, speciale bioscoopreleases en vertoning op televisie wil het HBF de films een langer leven en meer kijkers bezorgen. HBF beschikt automatisch over de Beneluxrechten van films die in de postproductie en van een aantal films die in de scriptfase ondersteund zijn.

Het IFFR bracht zelf Antonia en Opera Jawa uit in de Nederlandse filmtheaters. Dit voorjaar de mede met HBF-steun tot stand gekomen Happy Desert en La antena op toernee door het land als Rotterdam en route.

HUBERT BALS FONDS

Cinemien brengt de openingsfilm Cordero de Dios uit in Nederland en België, Imagine kocht Wonderful Town aan voor die landen en 4 Months, 3 Weeks and 2 Days van Imagine/Contact Film trok in Nederland en België volle zalen. Ook aangekocht in 2007 zijn Ararat, 14 Views (Moskwood), El custodio (Cinemien), At the River (Moskwood) en Free Floating (Moskwood).

Jaarlijks brengt het IFFR een aantal HBF-films uit op het dvd-label Tiger Releases. In 2007 waren dat Los muertos, Glue en Opera Jawa. Dit jaar staan Love Conquers All en Antonia nog op de planning. Die laatste was ook de eerste titel van een nieuw educatief dvd-label. Zie ook het hoofdstuk Distributie.

De NPS zendt elk jaar ten minste vijf HBF-films uit onder de vlag van Wereld Cinema. Uit de festivaloogst van 2007 zijn dat de volgende titels: Van de festivaloogst in 2007 heeft de NPS de volgende titels uitgekozen: Antonia (Brazilië), La antena (Argentinië), Free Floating (Rusland), Love Conquers All (Maleisië) en Barakat! (Algerije). Van de recente oogst van IFFR 2008 koos de NPS:

Fim da Linha (Brazilië), Pure Coolness (Kirgizië), Mutum (Brazilië), El otro (Argentinië) en in samenwerking met de VPRO Wonderful Town (Thailand).

SELECTIE 2007

In 2007 ontving het Hubert Bals Fonds 676 aanvragen. Daarvan werden 64 projecten gehonoreerd, met een totaal aan bijdragen van €83.055.

Aantal geselecteerde projecten per categorie: script- en projectontwikkeling 26, digitale productie 8, postproductie 17, distributie 4, workshops en training 4, Hubert Bals Fonds Awards 5.

Aantal geselecteerde projecten per land: Algerije 1, Argentinië 6, Armenië 1, Bangladesh 1, Brazilië 4, Chili 2, China 8, Costa Rica 1, Ethiopië 1, Filippijnen 5, Georgië 3, India 2, Indonesië 3, Iran 2, Kirgizië 1, Libanon 1, Macedonië 2, Maleisië 2, Mexico 3, Mozambique 1, Oeganda 1, Oekraïne 1, Oezbekistan 1, Paraguay 1, Peru 1, Servië 1, Thailand 2, Turkije 4, Vietnam 1, Zuid-Afrika/Zimbabwe 1.

FINANCIERING

De gelden waarover het Hubert Bals Fonds beschikt zijn afkomstig van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (Afdeling DCO/IC), het Hivos/NCDO Cultuurfonds, Stichting Doen!, de NPS en Stichting Dioraphte. Door de toenemende reputatie en doordat het eenvoudiger is geworden om wereldwijd toegang te krijgen tot informatie is het aantal aanvragen bij HBF de laatste jaren sterk toegenomen. Dit vereist dus ook in de toekomst een zorgvuldige selectie. Tegelijkertijd is het van belang dat het HBF over een realistisch budget beschikt. Alleen dan kan het een geloofwaardige en effectieve partner zijn voor filmmakers uit ontwikkelingslanden. Daartoe streeft het fonds naar het vinden van aanvullende financiering voor de toekomst. Vorig jaar leek die toekomst nog onzeker, toen het Ministerie van Buitenlandse Zaken - de belangrijkste subsidiënt - de aanvraag voor de komende jaren niet honoreerde. In een reactie stelde minister Koenders van Ontwikkelingssamenwerking dat het Hubert Bals Fonds een belangrijke pijler van het IFFR is: "...omdat het de bezoekers in staat stelt kennis te nemen van hoogwaardige films uit ontwikkelingslanden, terwijl de makers van die films een belangwekkend podium aangeboden krijgen dat hun wereldwijde bekendheid kan verschaffen." Die erkenning werd positief ontvangen. Er is nog geen invulling gegeven aan de wijze waarop het Ministerie het Hubert Bals Fonds in de toekomst zal ondersteunen.

Dit jaar vierde CineMart, de internationale coproductiemarkt van het International Film Festival (IFFR), zijn 25ste verjaardag. CineMart is het belangrijkste internationale platform voor de lancering van nieuwe, innovatieve en artistieke filmprojecten. Dat bleek wel uit het recordaantal van 550 ingediende projecten. Daaruit werden er 39 geselecteerd en gepresenteerd aan 830 professionals uit de internationale filmindustrie.

CineMart is al een kwart eeuw de ontmoetingsplek waar filmmakers die op zoek zijn naar aanvullende financiering (voor een project) in contact komen met een selecte groep afgevaardigden van de internationale filmindustrie. Tegelijkertijd heeft CineMart oog voor nieuwe ontwikkelingen in de filmindustrie. De organisatie van het Rotterdam Lab is daar een goed voorbeeld van. In deze workshop voor beginnende producenten bindt CineMart internationale partners aan zich en biedt wereldwijde toegang tot informatiebronnen. CineMart volgt nauwgezet nieuwe trends op het gebied van filmfinanciering, en organiseert elk jaar paneldiscussies en conferenties rond actuele thema's.

CineMart brengt talent en industrie samen met de presentatie van nog te financieren projecten. Dat initiatief heeft inmiddels wereldwijd navolging gekregen, maar het IFFR was het eerste filmfestival dat met CineMart een dergelijke coproductiemarkt realiseerde. Op de 25ste editie die van 27 januari tot en met 31 januari 2008 plaatsvond werden 39 filmprojecten aan een select gezelschap van 830 internationale filmprofessionals gepresenteerd. In dit succesvolle jubileum werd er uiteraard teruggeblikt op de successen uit het verleden, maar vooral gediscussieerd over de pioniersrol die CineMart in het toekomstige internationale filmklimaat kan spelen.

PROJECTEN

De zorgvuldige selectie van filmprojecten is de belangrijkste reden van CineMarts reputatie in binnen- en buitenland. Door de vele internationale platforms en de veelvoud aan projecten is het makkelijk om door de bomen het bos niet meer te zien. De filmindustrie heeft veel vertrouwen in de kwalitatief hoogstaande projecten die op CineMart worden gepresenteerd. Het zijn innovatieve en eigenzinnige projecten van een hoge artistieke kwaliteit. De selectie geschiedt door de CineMart-staf, in samenwerking met een commissie die bestaat uit verschillende kopstukken uit de industrie.

CineMart hanteert een open aanvraagproces, maar is zelf ook actief op zoek naar geschikte en bijzondere projecten op andere festivals, markten en producentenworkshops. Zodoende heeft CineMart een uitgebreid producenten- en regisseursnetwerk. Ook worden projecten aangedragen door de CineMart International Advisory Board en de verschillende internationale partnerorganisaties. De CineMart-staf houdt op deze manier scherp de ontwikkelingen in de filmindustrie en het werk van regisseurs en producenten in de gaten.

Voor CineMart 2008 werden 550 kwalitatief zeer goede projecten ingezonden, dertig meer dan vorig jaar. Dat vroeg om een nog steviger selectieproces dan voorheen, want de doelstelling was het aantal geselecteerde projecten terug te brengen tot maximaal veertig. Dat dient twee doelen: de geselecteerde projecten krijgen meer lucht en aandacht, en door nog kritischer te kiezen wordt het kwaliteitsstempel dat de geselecteerden meekrijgen waardevoller. De artistieke kwaliteit bleef onveranderd het belangrijkste selectie criterium. Daarnaast werd rekening gehouden met de geografische spreiding, het budget en een goede verdeling tussen projecten van gerenommeerde filmmakers en aanstormend talent. De selectiecommissie zocht verder zoveel mogelijk aansluiting bij de wensen en vraag van de internationale filmindustrie.

Onder de 39 uitverkorenen waren projecten

van oude bekenden - regisseurs van wie eerder werk in bijvoorbeeld de VPRO Tiger Awards Competitie opgenomen waren als Koen Mortier en Igor Sterk - en van jong talent, van wie kort werk op prestigieuze festivals vertoond werd. Een aantal van de projecten was in een eerder stadium al door het Hubert Bals Fonds ondersteund: Ausencias (Argentinië), The Blind Pig Who Wants to Fly (Indonesië), Friccion (Mexico), In what City does it Live? (Maleisië) en Sleet (Rusland).

Bijzondere vermelding verdient de presentatie van The Commandments, een omnibusproject van getalenteerde Zuid-Afrikaanse regisseurs en producenten, in samenwerking met het Binger Filmlab, the National Film and Video Foundation van Zuid-Afrika en de South African Broadcasting Corporation. The Commandments werd gepresenteerd als geheel (tien films om aan te kopen bijvoorbeeld door televisie-aankopers), maar ook als tien afzonderlijke films.

GASTEN

Het informele karakter is een van de belangrijkste elementen van de CineMart. Zo kan er in een ongedwongen omgeving goed zaken worden gedaan. Een zorgvuldig uitnodigingsbeleid is essentieel om dit unieke karakter en de effectiviteit van CineMart te waarborgen. Daarbij is gestreefd naar diversiteit op vakgebied binnen de filmindustrie, geografische herkomst, omvang en status, het aantal gevestigde en jonge bedrijven. CineMart herziet elk jaar de gastenlijst en houdt deze up-to-date met behulp van zijn netwerk. De internationale partnerorganisaties en de CineMart Advisory Board spelen hierbij een belangrijke rol.

Omdat het wenselijk is om de groei van CineMart te beperken om de kwaliteit en de functionaliteit te behouden werd naar aanleiding van gesprekken met experts de gastenlijst extra kritisch tegen het licht gehouden. Niet alleen de projecten, ook de gasten worden in zekere zin geselecteerd. In tegenstelling tot andere festivalmarkten kan men voor CineMart niet zomaar een pas kopen. Nieuwkomers dienen het festival te voorzien van bedrijfsinformatie en bezoekredenen. Bedrijven die zich op vernieuwende wijze met filmfinanciering bezighouden kregen voorrang. Dit jaar bezochten 830 gasten de CineMart, tegen 842 in 2007.

CINEMART-PROGRAMMA

De 'een-op-een'-afspraken tussen de vertegenwoordigers van de geselecteerde projecten en mogelijke financiers vormen het hart CineMart.

De professionals geven hun interesse aan op basis van eerder werk van de regisseur en het CineMart Dossier. Dit dossier wordt in december, ruim voorafgaand aan het festival toegezonden. De matchmakers van het CineMart-team houden het overzicht van de afspraken, geven advies en introduceren zonnig de gesprekspartners.

Een nieuwe service voor producenten met een project in de CineMart-selectie was de mogelijkheid van een consult met een sales- en distributiemedewerker die onderdeel van de CineMart-selectiecommissie uitmaakt en zodoende alle projecten kent. Deze persoon bood extra achtergrondinformatie, maar bleek ook nuttig voor het afspraakschema. Misten er nog bedrijven met wie nog een afspraak gemaakte moest worden? Van deze service werd veel en dankbaar gebruik gemaakt.

Naast de afspraken een-op-een organiseert CineMart dagelijks informele lunches en cocktails die het netwerken vergemakkelijken. Op de openingszondag van CineMart werd voor het tweede jaar de Industry Party georganiseerd. Circa 1.500 festivalgasten, waarvan de meerderheid CineMart-bezoekers, filmmakers en pers waren op dit netwerkevenement. Op woensdag 30 januari viel het doek voor de 25ste Cinemart met een slotfeest in Parkzicht. Daar werden de CineMart Awards uitgereikt en ging de speciale korte jubileumfilm over CineMart in première.

Tijdens CineMart kwam ook de toekomst ter sprake. Met de presentatie van drie nieuwe businessmodellen en een brainstormsessie werd gesproken over de toekomst van CineMart in het bijzonder en andere festivals en productiemerken in het algemeen. Een andere belangrijke presentatie was die van de tien bijdragen aan het The Commandments-project. Dit vond plaats tijdens een persconferentie voor alle geaccrediteerde gasten. MEDIA Desk Nederland verzorgde een bijeenkomst over de nieuwe aanvraagronde voor ondersteuning voor distributie van het MEDIA Programma van de Europese Commissie.

ROTTERDAM LAB

Het Rotterdam Lab is een vijfdaagse workshop binnen CineMart, in samenwerking met diverse partnerorganisaties, waaronder trainingsorganisaties en fondsen. Deze workshop biedt beginnende producenten de mogelijkheid om een sterk internationaal netwerk op te bouwen en kennis te maken met de internationale coproductiemarkt en het filmfestival.

Dit jaar namen 52 geselecteerde producenten uit alle hoeken van de wereld weer deel aan een gevarieerd programma, bestaande uit speeddatings, waarin zij elkaar leren kennen en zo onderling een belangrijk netwerk gaan vormen, en panels over verschillende aspecten van productie, distributie en sales. Een ander vast onderdeel zijn de rondetafelgesprekken met diverse vooraanstaande afgevaardigden uit alle takken van de filmindustrie.

Het programma van het Rotterdam Lab wordt elk jaar samengesteld aan de hand van specifieke wensen van de producenten en geluiden uit de industrie. De workshop How to CineMart bleek voor de tweede maal in een behoefte te voorzien. Daarin leerden professionals de participanten hoe ze specifiek het IFFR en CineMart optimaal kunnen benutten voor de presentatie van zichzelf en hun projecten. Na een korte pitch kregen de deelnemers hier feedback van elkaar en van Ido Abram van het Binger Filmlab. Verder stond er een workshop over internationale coproducties op het menu, en plenaire sessies met de thema's distributie, sales, tv en financiering.

In de acht jaar dat het Rotterdam Lab bestaat is het een steeds belangrijker middel geworden om beginnende producenten te introduceren in de internationale filmindustrie, maar ook om deze producenten van de toekomst aan het IFFR te binden. Dat de producenten zelf samen ook een belangrijk netwerk vormen, blijkt uit het feit dat de deelnemers van 2008 een zogenaamde Facebook-community hebben aangemaakt onder de noemer Rotterdam Lab Family. Ook via die weg onderhouden de participanten contact, wat mogelijk leidt tot toekomstige samenwerkingsverbanden.

Een aandachtspunt is om nog niet-vertegenwoordigde territoria aan te trekken, zonder daarmee de omvang te vergroten. Dit jaar waren de Japanse producentenworkshop J-Pitch en de Asia-Europe Foundation een nieuwe partner.

(INTER)NATIONALE SAMENWERKING

CineMart heeft een groot internationaal netwerk opgebouwd van festivals, markten en ondersteunende organisaties. Dat vergroot de mogelijkheden voor CineMart-projecten en de Rotterdam Lab-participanten door het jaar heen.

Projecten die op CineMart zijn gepresenteerd worden geselecteerd voor de No Borders en Paris Project-markten en CineMart-producenten krijgen de gelegenheid zich gratis te registreren voor de Marché van het Cannes Film Festival door de samenwerking met de Producers Network.

De Berlinale en het IFFR continueerden hun samenwerking door ook dit jaar drie projecten naar de Berlinale Co-Production Market te sturen.

CineMart werkt ook al jaren samen met het Binger Filmlab in Amsterdam en de Résidence-Cinefondation van het Cannes Film Festival. Dit zijn beide 'artist in residence'- programma's

die hun herfst-wintersemesters afsluiten in Rotterdam.

Van beide programma's zijn een vijf- tot zestal regisseurs op CineMart aanwezig. Deze filmmakers kunnen op CineMart aanwezige financiers afspreken. Ondanks dat CineMart alleen faciliteert, is het een goede manier om talenten voor de toekomst aan het IFFR te binden.

Een nieuw tot stand gekomen samenwerking is met Arts Alliance Media en hun onlinedistributieplatform Vizumi Pro. Een belangrijke samenwerking met het oog op modernisering van de services voor de filmindustrie en om meer exposure te geven aan de geselecteerde projecten. Vizumi Pro maakt het mogelijk om eerder werk van filmmakers die bij CineMart aankloppen al in de aanloop van het festival via een beveiligde en exclusieve website te laten zien. De films zijn nog een aantal maanden na afloop van de CineMart digitaal beschikbaar. Deze service krijgt een hoge waardering van de gasten, en zal in de komende jaren worden voortgezet en uitgediept.

FILM OFFICE

Het IFFR staat bekend om de uitgebreide service aan de filmindustrie. Een belangrijk

onderdeel daarvan is de videotheek, die een groot gedeelte van de films die op het festival vertoond worden kan aanbieden aan filmaankopers, pers en festivalprogrammeurs. Om deze service uit te breiden was voor het IFFR 2007 al een begin gemaakt met de digitalisering van de festivalvideotheek. Voor het IFFR 2008 is de videotheek volledig gedigitaliseerd, waar professionals on demand geselecteerde films kunnen kijken.

De Film Office draagt zorg voor het registreren van de films die bekeken worden en door wie. Dit wordt teruggelinkt aan de filmmakers. Hetzelfde doet de Film Office voor de bezoeken van pers en professionals aan de zogeheten Press & Industry screenings. Een festivalselectie kan veel betekenen voor de toekomst van een film. Het is dus van belang dat de makers en/of salesagenten van een film weten waar en bij wie de interesse voor hun film ligt om deze contacten op te kunnen volgen na afloop van het festival.

Het team van de Film Office bestond ook deze editie uit een aantal ervaren internationale consultants. Tijdens het festival werden een-op-een-afspraken gemaakt tussen de filmmakers wiens werk op het festival draaide en de consultants, om zo de beste strategie te bepalen om de film onder de aandacht te brengen bij de juiste partijen.

De Sales & Industry Club, een besloten vergadering binnen de Doelen, maakte deel uit van de Film Office. Daarin vonden de professionals diverse faciliteiten waaronder internet, vakbladen en promotiemateriaal van de verschillende festivalfilms. De rustige sfeer zorgde voor een ideale ontmoetingsplek voor afspraken met betrekking tot projecten en films. De Sales & Industry Club werd ook voor specifieke ontmoetingen gebruikt, zoals met de IFFR-programmeurs, de een-op-een Film Office Meetings en de speeddate-sessies van het Rotterdam Lab.

AWARDS

Tijdens het festival werden er ook dit jaar prijzen uitgereikt aan veelbelovende CineMart-projec-

ten. Deze Awards bestaan uit een bescheiden maar waardevolle geldelijke bijdrage en vormen een belangrijke stimulans voor de ontwikkeling van de projecten en kunnen andere potentiële financiers over de streep trekken. De ARTE France Cinéma Award (€0.000) ging naar The Pervert's Guide to Ideology van Sophie Fiennes (GB/NL). De jury bestond uit Michel Reilhac (ARTE France Cinéma) en Alexandre Mallet Guy (Memento Films). De achtste Prins Claus Fonds Film Grant van €5.000 werd uitgereikt aan het CineMart 2008 Project In What City Does It Live? van Liew Seng Tat (Dahuang Pictures, Maleisië). De jury, bestaande uit filmmaker Karim Traïda, filmkenner René Mioch, de Indonesische filmmaker Garin Nugroho en Britse producent Simon Field, was onder de indruk van de visuele kracht en het contemporaine engagement van het verhaal.

FINANCIERING

CineMart draagt zelf zorg voor het bijeenbrengen van het grootste gedeelte van het budget. De belangrijkste medefinanciers van CineMart

2008 waren MEDIA Programme van de Europese Commissie, het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (OBR) en het Nederlands Fonds voor de Film (NFF)

De gelden werden aangevuld met een eigen investering van het IFFR en financiële bijdragen van de volgende (inter)nationale partnerorganisaties: Arts Alliance Media/Vizumi Pro (Groot-Brittannië), ASEF (Singapore), Ateliers du Cinema Europeen (Frankrijk), Australian Film Commission (Australië), Binger Filmlab (Nederland), Cinefondation - Résidence du Festival (Frankrijk), European Audiovisual Entrepreneurs (Luxemburg), Filmakademie Ludwigsburg (Duitsland), Film i Väst (Zweden), Filmstiftung Nordrhein-Westfalen (Duitsland), Flemish Audiovisual Fund / Flanders Image (België), Indigenous Branch – Australian Film Commission (Australië), J-Pitch / Unijapan (Japan), Korean Film Council (Zuid-Korea), National Film Development Corporation India (India), National Film and Video Foundation (Zuid-Afrika), New Zealand Film Commission (Nieuw-Zeeland), South African Broadcasting Corporation (Zuid-Afrika), Telefilm Canada (Canada), UK Film Council (Groot-Brittannië), Wallonie Bruxelles Images (België)

Zonder de steun van deze instellingen zou de organisatie van CineMart niet mogelijk zijn. Dat grote maar onvermijdelijke kostenposten als locatiehuur, horeca en hotels elk jaar stijgen maakte het niet makkelijk om CineMart financieel sluitend te maken. Om de hoge kwaliteit en efficiëntie, en het uitstekende 'werkklimaat' ook voor toekomstige edities te waarborgen, is een redelijk budget vereist. Een belangrijke taak door het jaar heen is de zoektocht naar aanvullende vormen van financiering, nieuwe partners en hogere subsidiegelden.

Een van de kerntaken van het International Film Festival Rotterdam (IFFR) is het aanbieden van kwalitatieve, hedendaagse, onafhankelijke en vernieuwende cinema aan een zo groot mogelijk publiek. Die verantwoordelijkheid stopt niet na het festival. Al meer dan tien jaar brengt het IFFR ook films uit buiten die periode en buiten Rotterdam. Dat gebeurt onder andere door zelf films landelijk uit te brengen, door de uitbreng op dvd en door het Zuid-Hollandse Meet the Maestro-project.

Het festival heeft een aantal effectieve instrumenten hiervoor ontwikkeld, maar enkele hiervan zijn aan vernieuwing toe. De aanvankelijk populaire Tigers on Tour blijkt minder goed te lopen en daarom gaat het festival dit jaar van start met Rotterdam en route. De vertoning van art-housefilms online blijkt helaas niet zo'n succes. Daarom is er per 1 maart een einde gekomen aan tigeronline. De volgende distributieprojecten worden gecontinueerd: het uitbrengen van films in de filmtheaters in het najaar, de Meet the Maestro-tour langs de filmtheaters in Zuid-Holland en het uitbrengen van films op dvd.

ROTTERDAM EN ROUTE

Het laatste jaar liep de populariteit van de Tigers on Tour terug. Na onderzoek en in overleg met de samenwerkende filmtheaters is daarom besloten tot een formulewijziging. In het najaar zijn kleinschalig, maar intensief begeleid, de door het Hubert Bals Fonds ondersteunde titels *Antonia* en *Opera Jawa* landelijk uitgebracht, met mooie bezoekersaantallen als gevolg. Voorjaar 2008 is de vervanger van Tigers on Tour van start gegaan. Rotterdam en route is een eendags minifestival dat de bezoeker meer keuzemogelijkheid biedt dan voorheen. Rotterdam en route bevat vijf bijzondere en prijswinnende speelfilms én een blok met vier korte films, verdeeld over twee zalen. De bezoeker bepaalt zelf welke 'route' hij gaat zien. Het sextet van Rotterdam en route illustreert de diversiteit van het filmfestival en bestaat uit VPRO Tiger Award-winnaar *Go with Peace Jamil*, het door het Filmmuseum uitgebrachte *Help Me Eros* en de HBF-film *Happy Desert*. Ook uit de festivaloogst van vorig jaar zijn twee parels opgenomen: De HBF- en officiële openingsfilm *La antena* en de KNF-prijswinnaar *Operation Filmmaker*. Aan dit nieuwe programma doen alleen de veertien grotere filmtheaters mee. De tour wordt georganiseerd in samenwerking met de Volkskrant en de VPRO, die als partners advertentieruimte beschikbaar stellen. Een speciale flyer met aanvullende informatie over de geselecteerde titels en de deelnemende filmhuizen is in alle deelnemende theaters verspreid.

DVD-RELEASES

Jaarlijks brengt het IFFR een aantal HBF-films uit op dvd onder het eigen label Tiger Releases. In 2007 verschenen *Los muertos*, *Glue* en *Opera Jawa* op dvd. De verkoop loopt goed; verhuur- en verkooppunten variëren van warenhuizen en gespecialiseerde videotheken tot filmtheaters en webwinkels. De HBF-titels *Love Conquers All* en *Antonia* worden in 2008 uitgebracht. In samenwerking met de afdeling educatie kwam vorig jaar een educatief dvd-label van de grond. De eerste uitgave was de beeldlesbrief van de door het HBF ondersteunde *Antonia*. Dit jaar is de HBF-titel *Glue* het onderwerp van de tweede educatieve uitgave.

MEET THE MAESTRO

Meet the Maestro is een vierjarig samenwerkingsproject tussen het IFFR, Kunstgebouw en Zuid-Hollandse theaters, op initiatief van de provincie Zuid-Holland. Het doel is stimulering van het filmbezoek en verbetering van het filmklimaat in de provincie. Deze derde editie van Meet the Maestro was uniek, want ditmaal stonden er twee filmmakers centraal: het Amerikaanse onafhankelijke filmmakers de Coen Brothers. Meet the Maestro's dus! Hun voorliefde voor film noir en screwball komedies zorgt voor een eigzinnig oeuvre, vol inktzwarte humor, droge dialogen en surrealistische gewelddadigheden waarvan Oscarwinnaar *No Country for Old Men* de meest recente exponent is. Het Meet the Maestro-project viel in drie delen uiteen die nauw op elkaar aansloten.

Voorafgaand aan het festival toerde een eerdere film van de Coen Brothers langs de Zuid-Hollandse theaters. Fargo bleek nog steeds goed voor volle zalen.

Het IFFR gaf opdracht aan twee (jonge) filmmakers om een korte film te maken, geïnspireerd op het werk van de Coen Brothers. De Nederlandse filmmaakster Sietske Tjallingii

en de Indonesische filmmaker Edwin volgden in de voetsporen van de maestro's Coen. Hun opdrachtfilms gingen op het festival voorafgaand aan de eerste voorstelling van *No Country for Old Men* in première. De films waren tegelijkertijd ook op de festivalwebsite te zien, en zullen ook op een gratis dvd belanden die met het meenummer van het tijdschrift *Skrien* meege-seald wordt. Daarop staat ook een interview met de Coen Brothers.

Ten slotte stelde Kunstgebouw een uitgebreid educatief programma samen voor havo- en vwo-leerlingen. Zij bezochten *Fargo* en tijdens het IFFR het surrealistische *The Big Lebowski*. In de maanden februari en maart namen ze deel aan workshops, waarin men zelf een film van anderhalve minuut maakte, losjes gebaseerd op het oeuvre van de maestro's.

TIGERONLINE.NL

Het kijken van arthousefilms op de computer blijkt weinig succesvol. Daarom is er per 1 maart een einde gekomen aan de digitale service tigeronline. Tigeronline was in Nederland de eerste aanbieder van lange arthousefilms op internet. In samenwerking met provider Tiscali, Nederlandse distributeurs, buitenlandse producenten en regisseurs bood het IFFR sinds 2005 meer dan vijftig speelfilms uit de recente festivalgeschiedenis, tegen een kleine vergoeding. Deze service bleek echter om financiële en organisatorische redenen niet langer realiseerbaar was. Daardoor verschaalde het filmaanbod en werd er nog maar mondjesmaat gebruik van gemaakt. Per 1 maart 2008 gaat tigeronline dan ook offline. De opgedane kennis en ervaring zal het IFFR zeker meenemen in de zoektocht naar nieuwe (digitale) distributiemethodes.

RIALTO

De samenwerking met het Amsterdamse filmtheater Rialto is ook in 2007 met succes voortgezet. In 2007 gingen de beide najaarsreleases *Antonia* en *Opera Jawa* daar in première. Met name de zomerse openluchtvoorstelling van *Antonia* trok veel bezoekers, net als de première van *Opera Jawa* in aanwezigheid van de regisseur Garin Nugroho. Samenwerkingsverbanden als deze blijven belangrijk en worden voortgezet en versterkt.

TELEVISIE

Met vertoning op televisie wil het IFFR de films een langer leven en meer kijkers bezorgen. De VPRO spant zich in om de winnaars van de VPRO Tiger Award Competitie op het scherm te krijgen. De NPS vertoont ieder jaar minimaal vijf door het HBF-ondersteunde films in het programma *Wereld Cinema*. De films worden doorgaans in het jaar na vertoning op het festival - tussen de twaalf en achttien maanden na bioscoopvertoning - voor het eerst op de televisie vertoond. In de jaren daarna worden de meeste films twee à drie keer herhaald. In 2007/2008 zijn de volgende HBF-films uitgezonden (variërend van eerste vertoningen tot herhalingen), met het totaal van 760.000 kijkers:

VPRO

Walking on the Wild Side (Han Jie, China, 2006)	54.000
La perrera (Manuel Nieto Zas, Uruguay, 2006)	72.000
Summer in the Golden Valley (Srdjan Vuletic, Bosnië-Herzegovina, 2003)	22.000

NPS

Abouna (Mahamat-Saleh Haroun, Tsjaad, 2002)	24.000
Parapalos (Ana Poliak, Argentinië, 2004)	51.000
Heremakono (Abderrahmane Sissako, Mauretanië, 2002)	34.000
Japón (Carlos Reygadas, Mexico, 2002)	36.000
Kept and Dreamless (Vera Fogwill, Martin Desalvo, Arg., 2005)	4.000
Na cidade vazia (Maria Joao Ganga, Angola, 2004)	34.000
O diabo a quatro (Alice De Andrade, Brazilië, 2004)	67.000
Occident (Cristian Mungiu, Roemenië, 2002)	17.000
Parapalos (Ana Poliak, Argentinië, 2004)	18.000
Promised Land (Jason Xenopoulos, Zuid-Afrika, 2002)	53.000
Tarfaya (Daoud Aoulad Syad, Marokko, 2004)	39.000
The Storytellers (Eliane Caffé, Brazilië, 2003)	17.000
Tirana, année zéro (Fatmir Koçi, Frankrijk, 2001)	61.000
Uzak (Nuri Bilge Ceylan, Turkije, 2002)	57.000
Women's Prison (Manijeh Hekmat, Iran, 2002)	20.000
Fuse (Pjer Zalica, Bosnië-Herzegovina, 2003)	113.000

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Met zijn educatieve programma wil het International Film Festival Rotterdam (IFFR) de liefde voor alternatieve cinema overbrengen op de nieuwe generaties. Met tal van activiteiten wil het festival de mediawijsheid van jongeren vergroten, door kennis van het medium over te brengen en door eigen producties en ideeën te stimuleren. De toekomst van media-educatie stond centraal in de grote internationale conferentie *How to Stimulate Film Sense(s)?* Dit jaar namen meer dan achtduizend bezoekers deel aan het educatieprogramma.

Educatie vormt een belangrijke pijler van het IFFR. De mediaconsumptie van jongeren is eenzijdig. Het festival biedt met het educatieprogramma een alternatief voor de mainstream-cinema en de dominante (Amerikaans georiënteerde) massacultuur. In de festivalperiode, maar ook door het jaar heen organiseert het festival een hele reeks aan activiteiten waarin jongeren kennismaken met 'Rotterdam'-films. De doelgroep is breed: van scholieren tot studenten. Het educatieve aanbod bedient zowel het basis-, het voorgezet als het wetenschappelijk onderwijs. Het festival ontwikkelt zelf lesmateriaal. De dvd's van het eigen educatieve label kunnen eenvoudig in de lesstof worden ingepast. Op die manier wil het festival de passie voor cinema overbrengen. Jongeren leren zo bewust om te gaan met de media en worden op een creatieve en actieve manier betrokken bij de filmkunst.

Daarnaast ziet het IFFR ook als taak de snel veranderende context van filmeducatie te onderzoeken en een bijdrage te leveren aan het maatschappelijke debat. Dit gebeurde met de internationale conferentie *How to Stimulate Film Sense(s)*, waarin media-educatie vanuit het specifieke oogpunt van filmmakers en professionals benaderd werd.

SCHOOLVOORSTELLINGEN

Circa 2.100 leerlingen gingen op het festival naar de film. Op de doordeweekse ochtenden bezochten zij met hun klas een film. Die voorstellingen werden ingeleid en ondersteund door lesbrieven. Aanvullende informatie en opdrachten waren op de festivalwebsite te vinden. In het kader van Cultureel Kunstzinnige Vorming (ckv) waren twee films geprogrammeerd. Voor havo en vwo was dat *Paranoid Park*, de nieuwste film van Gus Van Sant. Deze Amerikaanse onafhankelijke filmmaker was vorig jaar het onderwerp van het Meet the Maestro-project. Vmbo-leerlingen zagen de Japanse animatiefilm *Appleseed: Ex Machina*. Voor dit spektakel was de belangstelling zo groot, dat het IFFR een extra vertoning inlaste. In het kader van de vreemde-taalvakken Duits en Frans stonden respectievelijk *Sieben Tage Sonntag* en *Persepolis* op het schoolmenu. Die laatste, een autobiografische animatiefilm over een uit Iran ontsnapt meisje, bleek ook de favoriet van zowel het publiek als de MovieSquad-jury. De film was op het festival (en later in distributie) in de Engels nagesynchroniseerde versie te zien. In de schoolvoorstellingen werd de originele Franstalige versie vertoond.

MOVIESQUAD

De MovieSquad-jury is de jongste jury van het IFFR. Dit jaar bestond hij uit vijf jonge filmliefhebbers tussen de zestien en negentien jaar. In samenwerking met het Nederlands Instituut voor Filmeducatie (NIF) werd voor hen een selectie van 22 films samengesteld. Hieruit kozen zij Persepolis als winnende film. Daarmee is deze bijzondere tekenfilm verzekerd van opname in het landelijke filmeducatieve MovieZone-programma. De uitreiking van de MovieSquad Rotterdam Award vond plaats in de grote zaal van de Schouwburg, voorafgaand aan vertoning van de winnaar. Dit jaar werd dat voor het eerst gecombineerd met de uitreiking van de Digital Playground Junior Tiger Awards. Daardoor trok deze jeugdige awardceremonie meer bezoekers dan ooit.

W R NXT

Wie volgt? Tijdens het festival kregen negen jonge talenten de masterclass W R NXT aangeboden. Dit initiatief stimuleert de ontwikkeling van talent door middel van de ontmoeting met ervaren filmmakers. In de tweede editie van W R NXT gaf de Ethiopische cameraman en filmmaker Abraham Haïle Biru advies en voerde met de aanstormende filmmakers een discussie over het vak. Ook toonde hij voorbeelden uit eigen films (over de burgeroorlog) en werk van zijn studenten (over vrouwenonderdrukking en de ontbossing van Ethiopië). Bijzonder was dat de jongeren ook eigen producties aan hem konden voorleggen, waar hij en de andere deelnemers uitgebreid feedback op gaven. W R NXT is een samenwerking met het NIF, Gerlinda Heywegens was gespreksleider.

KIDS ONLY (MINI)

Dit jaar was het evenement voor de allerkleinste festivaltjertjes extra uitgebreid. Uiteraard was er weer een Kids Only, voor kinderen tussen de acht en twaalf én hun ouders. Samen zagen ze eerst de kinderklassieker Le Ballon Rouge. Aansluitend volgden de kleintjes de muziekworkshop Watch That Sound, terwijl de ouder naar een festivalfilm keken. Dit jaar was er ook een speciaal programma voor de allerkleinsten, van vier tot acht jaar (Kids Only Mini). Zij keken hun ogen uit bij de experimentele toverlantaarnvoorstelling Toverslag van Musiscoop.

HOLLYWOOD IN DE KLAS

De naam zegt het al: in Hollywood in de klas gaan leerlingen van de bovenbouw basisschool zelf aan de slag met de camera. Op een actieve manier komen ze zo in aanraking met beeldtaal en film. Na een inleiding over de theorie schrijven de kinderen een script voor een korte film. Daarna maken ze de decors, acteren ze en nemen de film onder begeleiding op. De feestelijke finale vond plaats in de Schouwburg. Daar zagen ongeveer 600 kinderen, leraren en ouders welke filmpjes de Mini Tiger Award in de wacht sleepten. De jury bestond uit Rutger Hauer, Ebbie Tam (het hoofdrolspeelster uit Het Paard van Sinterklaas) en Erik van Muiswinkel. Sharon Dijksma, staatssecretaris van OCW, opende de dag.

WORKSHOPS

Samen met Digital Playground vinden tijdens het festival speciale workshop plaats. In de Moving-workshop maakten leerlingen uit het voortgezet onderwijs een filmpje van maximaal één minuut dat in het teken van het filmfestival stond. Daarbij werden ze begeleid door jonge Nederlandse filmmakers die hen de kneepjes van het vak bijbrachten. De beste films werden geselecteerd voor de finale die voorafgaand aan de uitreiking van de MovieSquad Awards plaatsvond. Daar werden de drie winnaars in de categorieën beste film, beste geluid en beste montage bekroond met een Junior Tiger Award.

In de Young Urban Lab workshops van Watch That Sound leerden jongeren van twaalf tot twintig jaar de betekenis van de relatie tussen beeld en geluid door zelf een soundtrack bij een korte film te maken. Studenten van de Willem de Kooning Academie vervaardigden speciaal het gebruikte filmmateriaal, op basis van een geluidsconcept van muziekstudenten van Codarts, Hogeschool voor de Kunsten. Net als vorig jaar namen circa 200 jongeren deel aan de workshops.

Projecten en samenwerkingsverbanden
Voor eerste- en tweedejaarsstudenten van de Nederlandse Film en Televisie Academie stonden er ook dit jaar weer Tijgerdebatten op het programma. Daarin gingen 75 filmmakers in spe in debat met regisseurs uit de VPRO Tiger Awards Competitie.
In het Meet the Maestro-project (zie het hoofdstuk Distributie), stonden de Coen Brothers centraal. Kunstbouw stelde voor havo- en vwo-leerlingen uit de provincie Zuid-Holland met Meet the Maestro Junior een uitgebreid educatief programma samen. Voor hen draaide op het filmfestival The Big Lebowski. 510 leerlingen zagen in zo'n speciale schoolvoorstelling die culthit van Joel en Ethan Coen. Hun oeuvre is toegankelijk, veelzijdig en vindt goede aansluiting bij de leefwereld van jongeren. In februari en maart maakten de leerlingen in workshops op school zelf korte filmpjes van één minuut geïnspireerd op de openingsscène van The Big Lebowski. De vijftien beste filmpjes gaan in Filmhuis Lumen in Delft in première tijdens de finale van Meet the Maestro Junior.

Conferentie How to Stimulate Film Sense(s)
Tijdens het festival organiseerden het IFFR en het NIF voor de eerste keer een conferentie over media-educatie vanuit artistiek oogpunt. Staatssecretaris van OCW, Sharon Dijksma, opende de conferentie. Verscheidene (inter)nationale sprekers deelden kennis en expertise in workshops, plenaire sessies en paneldiscussies. De nadruk lag daarbij steeds op media-educatie vanuit de filmmaker zelf. Onderwerpen waren het effect van de digitalisering op media-educatie en filmmakers en de invloed die filmmakers op media-educatie (kunnen) uitoefenen. De primaire doelgroep van de conferentie bestond uit filmmakers en -professionals, beleidsmakers en educatieve medewerkers van culturele instellingen. How to Stimulate Film Sense(s)? resulteerde in een manifest met daarin de belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen voor de toekomst.

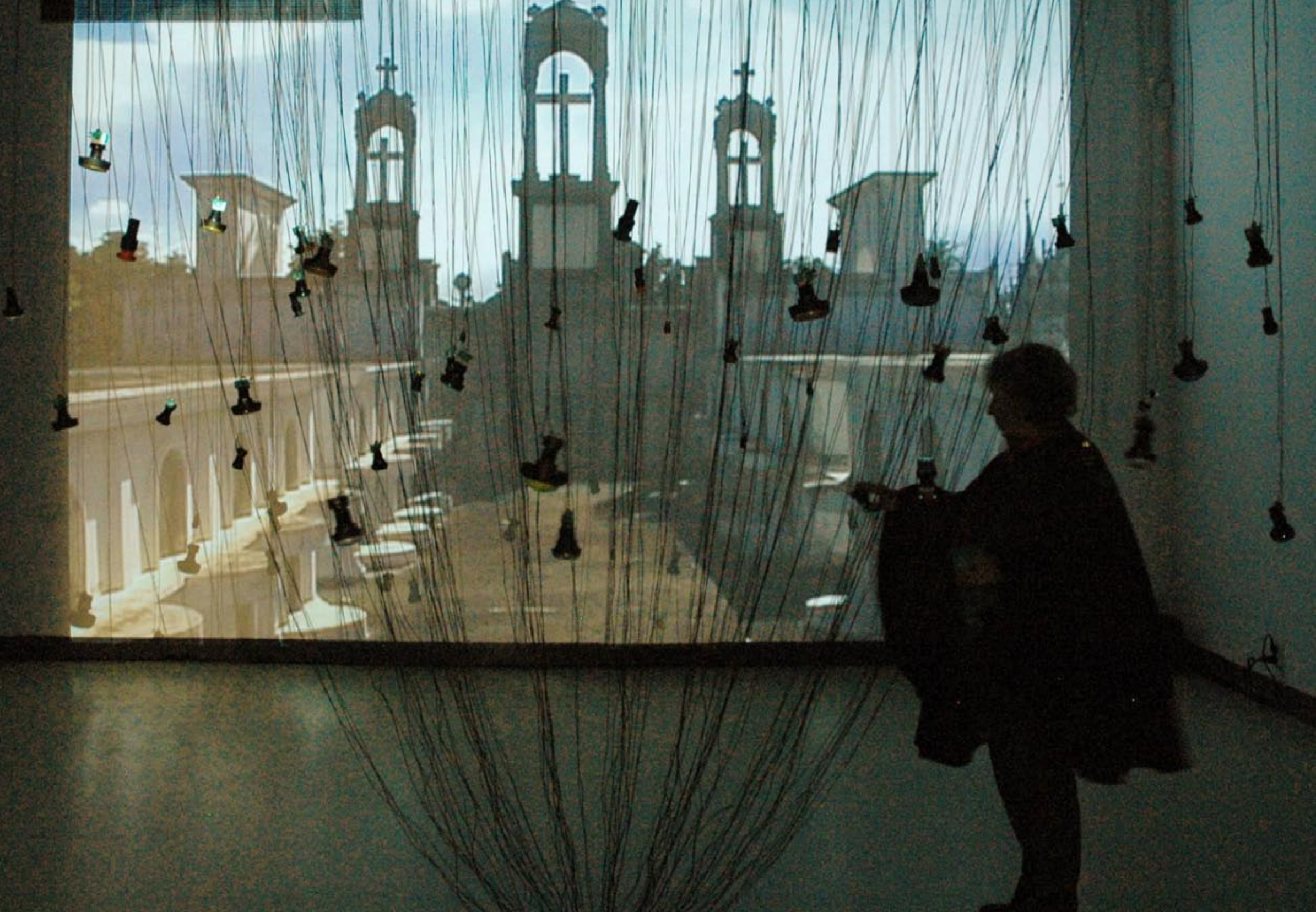
FILMBLIK

Filmblik is een uniek project waarin de drie grootste vertoners van arthousecinema in Rotterdam de krachten bundelen: Cinerama, Lantaren/Venster en IFFR. Deelnemende middelbare scholieren uit Rotterdam en omstreken kijken onder schooltijd een van de volgende films met hun klas Zozo, Litte Miss Sunshine, Offside, Grbavica of Antonia. Lesbrieven en een speciale Filmbliksite bieden de docenten vervolgens lesmateriaal. De scholen konden ook deelnemen aan de Moving-workshop van Digital Playground: daarin maakten de leerlingen een eigen videoclip voor de titelsong van Antonia.

ROTTERDAM FILM COURSE

De Rotterdam Film Course (RFC) laat hbo- en wo-studenten kennismaken met thema's uit onafhankelijke en alternatieve films. Dit jaar stond de cursus, bestaande uit een of twee dagdelen, in het teken van Cinema & Censuur. De cursus bestond uit lezingen en de vertoning van The Battle of Algiers, Viva Zapatero en Cut van Royston Tan. Van deze filmmaker werd zijn nieuwste film, 881, voor RFC-cursisten op het filmfestival gratis vertoond. De RFC deed in de periode van oktober 2007 tot half januari 2008 in totaal vijftien landelijke filmtheaters aan en is een samenwerking van IFFR, diverse onderwijsinstellingen en het NIF.

Lesmethodes en – materiaal
Het door het IFFR ontwikkelde lesmateriaal wordt als lesbrieven, maar ook op de festivalwebsite aangeboden. Daar is meer plaats voor meer aansprekende audiovisuele informatie, zoals trailers en YouTube-fragmenten. In samenwerking met de afdeling distributie kwam vorig jaar een educatief dvd-label van de grond. De eerste uitgave was de beeldlesbrief van de door het Hubert Bals Fonds ondersteunde Antonia. Deze bevat fragmenten met vragen en opdrachten. De beeldlesbrief van de HBF-titel en eerdere winnaar van de MovieSquad Award Glue, de tweede educatieve uitgave, is uitgebreider. Naast de dvd van de film bevat het lespakket een boekje met achtergrondinformatie, diverse vragen en opdrachten en een cd-rom met een praktijkopdracht. Daarin zijn tekst, geluid en beeld losgekoppeld en moet de leerling zelf (leren) monteren.

De 37ste editie van het International Film Festival Rotterdam (IFFR) legde het accent op Free Radicals: filmmakers en kunstenaars die eigenzinnig en energiek een eigen koers volgen. Het grootste entreeheffende evenement van Nederland sloot hier in zijn communicatie op aan met een pure en rauwe campagne.

CAMPAGNEBEELD

Voor de 37ste filmfestivaleditie werd een nieuwe samenwerking aangegaan met het 'jonge' Rotterdamse vormgeverscollectief 75b van Robert Beckand (1972), Pieter Vos (1971) and Rens Muis (1974). Dit drietal werkt al samen vanaf hun studie aan de Rotterdamse Kunstacademie. Hun bureau maakte naam met uitgesproken ontwerpen voor diverse kunst- en cultuurinstellingen en initiatieven zoals Now & Wow, MTC party's, Historisch Museum Rotterdam, Codarts, Fotodocs, Waterfront, galerie MAMA. Vanaf het eerste festival in 1972 is de tijger het beeldmerk van het IFFR. Geen gewone tijger, maar een Bengaalse: een bedreigde diersoort, omdat het festival vooral bedreigde films vertoont. Ook voor het affiche van dit jaar vormde de tijger het uitgangspunt. Het door Max Kisman ontwikkelde logo kreeg een Free Radical make-over en werd letterlijk uitgekleed tot een sober maar krachtige zwart-witillustratie.

BINNEN- EN BUITENRUIMTE

De festivalbuzz begon al vroeg in december. In de grote steden werd het IFFR onder de aandacht gebracht door honderden A0-posters en affiches speciaal voor abri's, met name in stadscentra en de grotere NS-stations in de Randstad. Rotterdam Centraal werd voor de gelegenheid door de NS helemaal in filmfestivalsfeer aangekleed, en bezoekers kregen IFFR-gadgets uitgereikt. In de grote bioscopen en filmtheaters en op de festivalsite draaide een speciale trailer, die humoristisch invulling gaf aan de inmiddels bekende campagneslogan Discover Directors Before They're Famous.

Het Rotterdamse centrum was rijkelijk gevuld met een ware vlaggenzee van ruim 150 banieren: van de Coolsingel, rondom de Hofpleinfontein, op het Schouwburgplein tot voor de entrees van twintigtal festivallocaties. Winkeliers(verenigingen) en de horeca sloten zich thematisch aan bij het filmfestival. Boekhandel Donner, de Bijenkorf, Van Gennep, De Slegte en de Bibliotheek Gemeente Rotterdam versierden de etalages en de winkelvloeren met promotiemateriaal en verkochten (met uitzondering van de bibliotheek) festival- en filmgerelateerde producten. Restaurants en brasseries aan het Schouwburgplein boden speciale filmmenu's aan en café brasserie Dudok exposeerde traditiegetrouw een historisch festivalafficheoverzicht. In de etalages aan de Oude en Nieuwe Binnenweg hing het affiche prominent in het zicht.

PROGRAMMA-UITGAVEN

Traditioneel publiceert het IFFR in samenwerking met de hoofdparters vanaf december een aantal mediabijlagen met programma- en achtergrondinformatie. In de tweede week van december verscheen het Festival Magazine, dat grootstedelijk werd gedistribueerd en als insert bij de VPRO-gids verstuurd werd (oplage: 125.000 exemplaren, landelijke verspreiding). Op 17 januari beleefde de Volkskrant traditioneel de jaarlijkse primeur en werd in een 64 pagina's tellende bijlage het volledige festivalprogramma bekendgemaakt. De redactie van de Volkskrant leverde haar eigen inhoudelijke bijdrage aan de uitgave (oplage: 390.000 exemplaren, landelijke verspreiding waarvan 190.000 door het IFFR verspreid).

De festivalcatalogus met daarin lange beschrijvingen van alle in het festival opgenomen titels en programmaonderdelen bleek voor de internationale gasten een onmisbaar handboek maar ook een waar collector's item. De oplage van 3.500 exemplaren die een week voor de start verscheen was al tijdens het festival uitverkocht. De catalogus was te koop in de webshop, de betere boekhandels in het land en in de Festivalshop in de Doelen. Geaccrediteerde gasten en pers ontvangen een exemplaar. Met het oog op de internationale doelgroep is de catalogus geheel Engelstalig. De hele inhoud was tegelijkertijd ook online beschikbaar, zowel in het Nederlands als in het Engels. Een aanvulling op de vuisdikke catalogus was de handzame Programme Guide, met programma-informatie en praktische informatie voor de (inter)nationale gasten (oplage: 3.000 exemplaren). Zie voor meer informatie het hoofdstuk International Public Relations.

Voor enkele specifieke programmaonderdelen en het internationale vakpubliek zijn speciale Engelstalige brochures gemaakt. Het programma Short: As Long As It Takes kreeg een publicatie met korte beschrijvingen van alle films (oplage: 2.500). Voor het programma Exploding Cinema, waarvoor het IFFR intensief samenwerkt met andere kunstinstellingen in Rotterdam is een brochure gemaakt waarin ook andere activiteiten aan bod kwamen die onder de noemer Free Radicals vielen. De folder werd vooral verspreid in kunst- en cultuurinstellingen in de grote steden, en via de deelnemende organisaties (oplage: 2.500 exemplaren).

Tijdens het festival verscheen de festivaldagkrant Daily Tiger in een oplage van 12.000 exemplaren. De Daily Tiger bestond uit een Nederlands- en Engelstalig gedeelte. De invulling met naast praktische informatie nieuws, achtergrondartikelen en interviews was fris, mede dankzij hoofdredacteur Hans Heesen en zijn jonge redactieteam. De gratis festivaltabloid kende tien normale edities; de Volkskrantdag kreeg een speciale editie. De Daily Tiger werd verspreid op alle festivallocaties en in Rotterdamse horeca, uitgaansgelegenheden, hotels en culturele instellingen. Op de festivalwebsite waren alle edities als pdf-bestand te downloaden.

MARKETING EN COMMUNICATIE

WEBSITE

Sinds de vorige editie is de festivalwebsite www.filmfestivalrotterdam.com in twee aparte domeinen verdeeld: een professionals- en een publieksgedeelte. Het publiek werd nog meer dan vorig jaar uitgenodigd om interactief met de site om te gaan: via 'mijn iffr' waren filmfavorieten op te slaan en kon men reacties op geziene films achterlaten. De webshop was deze editie beter gevuld dan ooit. De absolute piek in zowel bezoekersaantallen als opgevraagde pagina's was op 17 januari, de dag dat het volledige programma, inclusief catalogusteksten, werd gepubliceerd. In de festivalperiode verzorgde een redactieteam van vier man de verslaggeving op de site. Dagelijks werd het belangrijkste nieuws gebundeld in een Tiger Alert, en naar meer dan 11.000 abonnees gezonden. Ook werd de volledige dagkrant als downloadbare pdf-bestand op de website aangeboden. In de maand januari telde de website het recordaantal van 107.664 unieke bezoekers. In de festivalperiode werden bijna 2,9 miljoen pageviews gerealiseerd.

MARKETING

Voor de voorverkoop was er in de aanloop naar het festival dit jaar geen speciale voorverkoopwinkel in de Doelen, maar kon men via de webshop terecht. Daar werden ruim 10.000 tickets verkocht voor arrangementen en speciale evenementen als bijvoorbeeld de openingsavond en de verrassingsfilm. Op de digitale schappen lag verder een breed assortiment aan Tijger-merchandise, waaronder kleding en accessoires.

Het festival begon dit jaar eerder dan anders: niet op woensdagavond, maar al in de ochtend werden er films vertoond in de Robeco Filmdag. Publiek kon daarin zes festivalklassiekers van vorig jaar zien, tegen de klassieke prijs van €3. De Robeco Filmdag werd besloten met een vertoning van de publieksopener Juno.

De evenementen die het IFFR traditiegetrouw met hoofdsponsors de Volkskrant en de VPRO organiseert, zoals de VPRO Discovery-, VPRO Tiger-, VPRO Preview-, en de Volkskrantdag werden ook in de webshop aangeboden. Partners als the Hotel The Westin, Hostel ROOM Rotterdam, Viva en de Bijenkorf brachten aantrekkelijke acties om een meer gesegmenteerd publiek te bereiken. Samen met de Volkskrant werd een 2-voor-1-actie georganiseerd. Iedere dag communiceerde een bon op de voorpagina van de krant dat men op de daluren – van 09:00 tot 13:00 uur - twee tickets voor de prijs van één kon krijgen. Ook met de NS werd een speciale kortingsactie georganiseerd: met drie 'medepassagiers' met korting naar de film. Het festival lanceerde zelf met Routes Reliëf Rotterdam een nieuw initiatief. In dat kader bood het festival dagelijks drie verschillende routes door de programmering aan. Een route bestond uit vier thematisch geordende IFFR-activiteiten: meestal filmvoorstellingen, maar in sommige routes was ook plaats voor een bezoek aan een expositie. De Routes Reliëf Rotterdam waren ook te koop in de webshop. Het IFFR is van plan om deze service komende edities verder te ontwikkelen.

FESTIVALSHOP IN DE DOELEN

De festivalshop in de Doelen, het fysieke verkooppunt van een breed assortiment van Tijgerhebbelingen was aan het eind bijna compleet uitverkocht. Terwijl aan het begin van het festival de festivalshop haast uitpilde van kleurrijke festivalkleding, tassen, mutsen, dvd's en andere IFFR-zaken. Het aanbod was uitgebreider dan online verkrijgbaar was. De Tiger Releases-dvd's worden ook buiten het festival via de site en diverse distributiekanaalen aangeboden. Maar de rest van het aanbod, zoals onder andere de rap uitverkochte catalogus, hebben nu de status van collector's items.

MARKETING EN COMMUNICATIE

TICKETVERKOOP

Voor het tweede jaar was de onlineticketverkoop in samenwerking met Top Ticket Line een succes, ondanks de massale belangstelling. In de nacht van vrijdag 18 januari op zaterdag 19 januari startte de onlineticketverkoop op een speciale afgeschermd en beveiligde website, die via de vertrouwde festivalwebsite te bereiken was. Op zaterdagochtend ging om 9:00 uur de Centrale Kassa in de Doelen open. Op zondagmiddag 20 januari, na het eerste traditiegetrouw drukke weekeinde, waren online en aan de festivalkassa's in de Doelen al circa 125.000 tickets verkocht. (In 2007 waren dat er op het zelfde moment 95.000.) Aan de kassa's van respectievelijk Pathé Schouwburgplein, Cinerama en Theater Lantaren/Venster konden tijdens het festival alleen tickets worden gekocht voor de dag zelf.

De ticketsoorten en -prijzen zijn ten opzichte van 2007 gewijzigd. De prijs van losse tickets werd met een euro verhoogd naar €9, (in combinatie met de Tijgerpas €6). Deze kortingspas was in prijs verlaagd en kostte €5, en €0 voor houders van een OV-studentenkaart, CJP, Pas-65 of Rotterdampas. De Tijgerpas zorgde voor voordeel voor iedereen die meer dan zes tickets kocht, terwijl de Tijgerpas met korting al voordeel bood bij meer dan drie films. Per online gekocht ticket werd €0,70 handelingskosten in rekening gebracht. De zeer gewilde en in exclusieve oplage verschenen Unlimitedpas kostte dit jaar €35.

PUBLIEKSONDERZOEK

De festivalorganisatie verricht om het jaar publieksonderzoek. In 2006, tijdens de 35ste editie, werden het bezoekersprofiel van de bezoeker en de klanttevredenheid onderzocht. Dat onderzoek kreeg dit jaar een vervolg. De resultaten worden medio mei bekend gemaakt en zijn vanaf dan in rapportvorm op te vragen bij de afdeling Marketing & Communicatie. Belangrijk aandachtspunt is de tevredenheid, dit is immers een belangrijke voorwaarde voor herhalingsbezoek en bepaalt zo (de toename van) de bezoekfrequentie en uiteindelijk de zaalbezetting. Tevredenheid bij het publiek biedt ook zekerheid aan sponsors en adverteerders, en is een voorwaarde voor het uitbouwen van het merk IFFR en het verder ontwikkelen en uitbreiden van de activiteiten.

Activiteiten en publiciteit door het jaar heen De promotie rondom de overige activiteiten gedurende het jaar, zoals het uitbrengen van de Tiger Releases op dvd, de releases van door het Hubert Bals Fonds ondersteunde titels Opera Jawa en Antonia en de voorjaarstoernee Rotterdam en route (zie Distributie), de Festivalpreview en de educatieve activiteiten (zie Educatie), was merendeels evenredig aan voorgaande jaren en kwam mede tot stand in samenwerking met de betreffende afdelingen.

Een constant gegeven is de promotionele inzet door de Volkskrant en de VPRO, die als hoofdsponsors van het filmfestival en mediapartners van de activiteiten gedurende het jaar, volop aandacht geven aan de eerder genoemde activiteiten. Door het omvangrijke digitale abonneebestand kon het IFFR geïnteresseerden ook door het jaar via e-mailnieuwsbrieven blijvend informeren.

INTERNATIONAL PUBLIC RELATIONS

Het International Film Festival Rotterdam (IFFR) heeft internationaal altijd een goede reputatie gehad. Om deze te waarborgen en te versterken is sinds 2006 extra geïnvesteerd in een internationale marketing en pr-campagne. Het afgelopen jaar is deze gevoerd onder de noemer **BE INSPIRED BY ROTTERDAM: 10 Reasons to Come to Rotterdam**, en bestond deze uit verschillende publicaties, advertenties en evenementen. Daarnaast organiseerde het IFFR tal van activiteiten om Rotterdam – de stad en het festival - op de internationale filmkaart te zetten.

CAMPAGNE

In het voorjaar van 2007 ging de campagne **BE INSPIRED BY ROTTERDAM: 10 Reasons to Come to Rotterdam** van start. Voor het Hong Kong Asia Film Financing Forum in maart werd een set met tien ansichtkaarten gedrukt. Ook verschenen dagelijks advertenties in de festival-edities van de internationale vakbladen Screen International en Variety.

Begin mei 2007 volgde de publicatie van een algemene festivalbrochure die de diversiteit van het IFFR onder de aandacht bracht. Zo werden pagina's besteed aan de VPRO Tiger Awards Competitie, CineMart, het Hubert Bals Fonds, de Film Office/Sales Club, het Rotterdam Lab, de korte- en lange speelfilmprogramma's, de Filmmakers en Artist in Focus, de tentoonstellingen en de stad Rotterdam. Daarnaast produceerde het IFFR flyers met daarin beknopt de belangrijkste informatie over CineMart en het HBF, zoals de deadlines en de basisvoorwaarden. Deze flyer kon in de binnenflap van de algemene brochure worden gestoken. De brochures zijn verspreid op andere internationale filmfestivals en -markten in Cannes, Toronto, San Sebastian, Pusan, Londen en Los Angeles.

De campagne bestond daarnaast uit meerdere advertenties in de dagelijkse edities (Hongkong, Cannes, Pusan en American Film Market) en

wekelijkse edities van de drie belangrijkste internationale vakbladen: Variety, Screen International en The Hollywood Reporter. In het najaar 2007 ging de campagne ook online met banners op de Variety-website en de Europese nieuwsbrief van Screendaily.com

INTERNATIONALE PERS

De 25ste verjaardag van CineMart ging niet onopgemerkt voorbij. Speciaal voor die gelegenheid pakte Screen International uit met een feature, met advertenties van partners en extra aandacht voor het festival in het algemeen en CineMart in het bijzonder. Ook in de wekelijkse editie van het toonaangevende Variety verscheen een special met aandacht voor de breedte van het IFFR, met aparte, positieve artikelen over het HBF, de CineMart en het programma was men zeer positief. Voor het festival betekent dat de beste internationale publiciteit, temeer omdat Variety een enorm bereik heeft.

PUBLICATIES

Het IFFR stuurt elke maand de digitale nieuwsbrief Tiger Topics naar ongeveer 4.000 internationale relaties. In navolging van de 36ste is die frequentie ook tijdens de 37ste editie opgevoerd en kregen internationale relaties en aanwezige gasten elke dag een Tiger Topics in hun mailbox. Traditiegetrouw informeerde een Engelstalig gedeelte in de dagkrant Daily Tiger de internationale gasten over de laatste stand van zaken. Thuisblijvers konden op de hoogte blijven via festivalwebsite, waarvan het speciale professionalsgedeelte up-to-date werd gehouden.

INTERNATIONAL PUBLIC RELATIONS

De geheel Engelstalige festivalcatalogus was voor de internationale gasten een onmisbaar handboek. De aanvulling daarop, de Programme Guide, werd goed ontvangen. In deze praktische publicatie (oplage: 3.000) vond men overzichtelijk alle belangrijke informatie. Behalve een duidelijk overzicht van de verschillende programmaonderdelen bevat de Programme Guide ook veel informatie over activiteiten en faciliteiten van het festival en de stad Rotterdam.

Voor het eerst waren het CineMart-dossier en de Industry Manual niet alleen in gedrukte versie, maar ook digitaal toegankelijk via de festivalwebsite. Door deze digitaliserings-slag hadden de gasten eerder toegang tot belangrijke informatie. Dat vereenvoudigde de voorbereidingen van hun bezoek aan Rotterdam. De komende editie(s) wil het IFFR deze nieuwe service uitbreiden en perfectioneren.

Naast deze belangrijke informatiebronnen vergemakkelijkten ook de Event List (overzicht van alle festival- en CineMartevenementen) en de Delegates List (gastenlijst) het festivalverblijf van de internationale bezoekers.

In samenwerking met de Film Office kregen internationale gasten voor en tijdens het festival een aantal informatieve documenten toegezonden. De Rights List verving de vroegere Sales Letter: een overzicht van geselecteerde films die nog geen internationale verkoopagent hebben. De Distribution Letter met beschikbare territoria en contactgegevens van rechthebbenden werd regelmatig up-to-date gemaakt.

ACTIVITEITEN EN FACILITEITEN

Voor de 37ste editie werd de Sales Club omgedoopt tot Sales & Industry Club. De naamswijziging was allesbehalve alleen cosmetisch: behalve kopers en verkopers konden ook filmmakers nu van deze besloten ruimte op de vierde verdieping van de Doelen gebruikmaken, voor een afspraak met een Film Office-consultant. Daarmee werd een verbeterde afstemming van faciliteiten voor de internationale gasten gerealiseerd.

De Film Office organiseerde in samenwerking met het team van de Internationale PR en de programma-afdeling de Press & Industry-screenings. Deze besloten voorstellingen werd druk bezocht door internationale gasten. Samen met de digitale videotheek zijn de Press & Industry-screenings de belangrijkste voorziening voor de aanwezige professionals om geselecteerde films te bekijken.

EVENEMENTEN

Het IFFR ontvangt een keur aan internationale gasten, van makers van korte en lange films en journalisten tot producenten en distributeurs. De Industry Party was het netwerkevenement dat de onderlinge communicatie stimuleerde. Ook was de Industry Party de officiële opening van de vijfentwintigste editie van de CineMart, en naast CineMart-gasten waren ook alle internationale gasten welkom. Ruim 1.000 gasten hadden in het Groothandelsgebouw, naast Rotterdam CS, een echte room with a view met uitzicht op de Euromast en de haven. Vakblad Variety, de Gemeente Rotterdam (Chief Marketing Office Rotterdam) en het Rotterdam Fonds voor de Film en audiovisuele media steunden opnieuw het evenement financieel; nieuwe partners waren Holland Film en Kodak.

Nieuw tijdens CineMart was het Buyers & Sellers-diner, aangeboden door wethouder van Cultuur Orhan Kaya op het stadhuis. Internationale verkopers en distributeurs deden tijdens het diner zaken op deze historische locatie, die voor veel deelnemers een echte ontdekking was. Het Buyers & Sellers-diner was zeer geslaagd, en hopelijk het begin van een mooie traditie.

Festivalgasten konden elke avond elkaar ontmoeten en verder netwerken op de Late Night Festival Drinks (voorheen: Directors' Drinks) in de Rabobankzaal van de Doelen. Voor de uitreiking van de VPRO Tiger Awards, op de laatste vrijdag van het festival, werd een speciale borrel georganiseerd in de Sales & Industry Club voor alle nog aanwezige gasten.

INTERNATIONAL PUBLIC RELATIONS

FILMFESTIVALS

Op het filmfestival van Cannes vond in mei 2007 voor de vierde maal de exclusieve lunches 'Meet, Eat and Greet with Rotterdam' plaats. In vijf verschillende lunches schoven 150 relaties aan tafel aan, variërend van filmmakers, producenten en internationale pers tot andere festivalvertegenwoordigers. Alle gasten ontvingen ook een IFFR-aandenken: dit jaar een tube met IFFR-multivitamines. Op het festival van Toronto organiseerde het IFFR met de jaarlijkse borrel het drukst bezochte internationale evenement. Op het dakterras van de nieuwe locatie The Pilot Tavern ontmoetten 500 gasten de medewerkers van het IFFR. De introductie van Rutger Wolfson als (interim-)directeur gebeurde op een cocktail tijdens het London Film Festival. In een centraal gelegen bar stelde hij zich voor aan een dwarsdoorsnede van de lokale en internationale filmindustrie. Deze borrel werd voor het eerst georganiseerd, en mede gefinancierd door de Nederlandse Ambassade in Londen. Terugnkerende evenementen waren de borrel in Parijs op het Institut Néerlandais en het ontbijt tijdens de American Film Market in Santa Monica.

SAMENWERKINGS- VERBANDEN

De samenwerking met de Chief Marketing Office Rotterdam (CMO) is in het afgelopen jaar geïntensiveerd. Op het filmfestival van Cannes is de gezamenlijke campagne BE INSPIRED BY ROTTERDAM gevoerd, met als derde deelnemende partij het Rotterdam Fonds voor de Film en audiovisuele media. De campagne bestond uit banieren, advertenties en een brochure. Mai Elmar (Chief Marketing Officer) en Dig Isha (bestuursvoorzitter Rotterdam Fonds voor de Film en audiovisuele media) kwamen een dag poolshoogte nemen en kennismaken met het grootste filmfestival ter wereld. Voor de festivaleditie 2008 van Cannes zetten de partijen deze samenwerking voort, heel concreet met een Rotterdam Paviljoen, in samenwerking met

Holland Film naast het CMO en het Rotterdam Fonds voor de Film en audiovisuele media.

Drie evenementen tijdens de 37ste editie van het festival kwamen tot stand dankzij de CMO. De CMO leverde een substantiële bijdrage aan de Industry Party. Het Buyers & Sellers-diner tijdens de CineMart werd gefaciliteerd door de CMO. En er was een speciaal tweedaags programma voor vertegenwoordigers van het Torino Film Festival, het filmmuseum Museo Nazionale del Cinema en de Film Commission Torino Piemonte. Dit in het kader van de vijftigjarige band van de zustersteden Rotterdam en Turijn. Naast het bezoek aan de conferentie How to Stimulate Film Sense(s)? (zie het hoofdstuk Educatie) was voor deze gasten een speciale toer door Rotterdam georganiseerd. Hotel New York, het nieuwe Fotomuseum en de Schiecentrale werden daarin bezocht. Na afloop werd de vertoning van de Rotterdamse klassieker En gij, kameraad bezocht en daarna was er een diner in restaurant De Pijp, het oudste restaurant van Rotterdam.

Een ontmoeting met de CEO van Arts Alliance Media op het filmfestival van Cannes resulteerde in een samenwerking met CineMart. Daarin wordt eerder werk van filmmakers met een project in deze coproductiemarkt gedigitaliseerd en beschikbaar gesteld op de Vizumi Pro-site van Arts Alliance Media. Deze extra service is een aanwinst voor de Cinemart-bezoekers en zal komende jaren worden geperfectioneerd. Voor de komende editie(s) wil het IFFR met Arts Alliance Media tot een uitgebreidere samenwerking komen. Ook zijn er in 2007 gesprekken geweest met image.net om voor de komende editie samen te werken. Het IFFR wil het persdossier op deze gespecialiseerde site plaatsen, waarmee een netwerk 55.000 internationale publicaties en journalisten de persberichten ontvangt.

Het International Film Festival Rotterdam (IFFR) heeft een sterke reputatie als vernieuwend en innovatief festival. Daardoor heeft het festival een grote internationale nieuwswaarde. Jaarlijks ontvangt het IFFR journalisten van over de hele wereld. Naast de binnenlandse pers bezochten circa 250 buitenlandse filmjournalisten het festival en deden er verslag over op radio en televisie, in kranten, tijdschriften, filmbladen, weblogs en op internetsites.

IFFR IN DE MEDIA

In de internationale filmwereld staat 'Rotterdam' over de hele wereld bekend als festival dat de jongste ontwikkelingen in onafhankelijke, creatieve en experimentele film- en filmgerelateerde beeldende kunst toont. Daarnaast hebben de CineMart en het Hubert Bals Fonds een hoge bekendheid en uitstekende reputatie. Voor vele filmjournalisten is het IFFR 'de vinger aan de pols' van de onafhankelijke filmkunst: zij komen om verslag te doen en zichzelf op de hoogte te brengen van de jongste ontwikkelingen. De Press Office informeert alle belangrijke binnen- en buitenlandse filmmedia over deze zaken. Circa 250 internationale filmjournalisten bezochten het festival en deden wereldwijd verslag op televisie en radio, in kranten, tijdschriften, filmbladen, weblogs en op filmsites.

Het programma van het IFFR, dat zich met veel premières, tentoonstellingen en live performances buiten de gebaande paden van de commerciële filmindustrie houdt, is dermate onderscheidend dat veel buitenlandse media er graag over publiceren. Een belangrijke extra reden voor buitenlandse journalisten om naar Rotterdam af te reizen is de aanwezigheid van filmmakers of kunstenaars uit eigen land. Het IFFR ontvangt journalisten uit bijna alle Europese landen, uit Noord- en Zuid-Amerika, en in toenemende mate uit Azië en de Arabische wereld. In de periode tussen twee edities zorgt het Press Office voor 'industry updates' over het IFFR, CineMart en HBF. Deze verschijnen tijdens de filmfestivals en filmmarkten van Cannes, Berlijn, Toronto, Pusan en Hongkong in de daar uitgegeven publicaties.

Onderhoud, aanvulling en constante vernieuwing van het perscontactennetwerk is daarbij van vitaal belang. Belangrijke taken zijn verzending van persberichten, persoonlijk contact, en research in de ontwikkeling van het medialandschap. Het IFFR figureert veelvuldig in de kolommen en op de websites van de belangrijkste filmvakbladen Screen International, Variety en The Hollywood Reporter. Ook critici van gereputeerde filmbladen als Cahiers du cinéma (Frankrijk), Sight & Sound (GB), Film Comment (VS), CinemaScope (Canada) en Iskusstvo Kino (Rusland) publiceerden over het IFFR. Grote artikelen over het IFFR en Rotterdam verschenen in dagbladen over de hele wereld: lezers in Beiroet, Caïro, Boekarest, Kopenhagen, Mexico City, Buenos Aires, Londen, New York, Sydney, Tokio, Bangkok en Jakarta konden kennis nemen over wat in Rotterdam aan films en exposities werd getoond. Invloedrijke kranten als The Times, Le Monde, de International Herald Tribune, South China Morning Post en de Süddeutsche Zeitung stuurden journalisten en schreven over het festival. Meer en meer ook bereikt nieuws over het festival de 'global community' via satelliet verspreide televisiekanalen, internetblogs en veel geraadpleegde websites als bbc.com. Zo zal nieuwszender Al Jazeera voorjaar 2008 een dertig minuten durende reportage over het festival uitzenden. Voor het eerst ontving het IFFR journalisten uit Syrië en Kameroen.

De aandacht van buitenlandse verslaggevers blijkt vooral uit te gaan naar de VPRO Tiger Awards Competitie, ontdekkingen onder de films die hun wereldpremière beleven en naar smaakmakers uit de programmaonderdelen waarmee het IFFR zich internationaal onderscheidt als Exploding Cinema, Short: As Long As It Takes en Cinema Regained. Uit de festivaleditie 2008 is veelvuldig geschreven over bijvoorbeeld de tentoonstelling New Dragon Inns met werk van Wang Bing (Crude Oil) en Tsai Ming-liang (Is It a Dream?), de Tiger Award-winnaar Wonderful Town van Aditya Assarat, de Amerikaanse speelfilm Momma's Man van Azazel Jacobs en El cielo, la tierra y la lluvia van de Chileense filmmaker José Luis Torres Leiva.

In Nederland is het IFFR een van grootste media-evenementen met een grote impact op de beleving van en deelname aan kunst en cultuur. Het IFFR en het programma zijn uitgebreid aan bod gekomen op Nederlandse televisie en radio. De VPRO pakte dit jaar groots uit en verzorgde op Nederland 2 dagelijks de Rotterdam Filmmatinee. Deze live talkshow van dertig minuten werd vanuit de Rotterdamse Schouwburg gepresenteerd door Twan Huys, en gevolgd door uitzendingen van korte films en speelfilms uit eerdere festivaledities. De talkshows werden aangevuld met actuele beelden, aan het eind van de dag herhaald. Premières van Nederlandse speelfilms en documentaires zoals bijvoorbeeld TBS konden op grote aandacht in televisie- en radioprogramma's rekenen. Nieuwsrubrieken als het NOS Journaal, RTL Boulevard, De Wereld Draait Door, Goedemorgen Nederland, NOVA en het Jeugdjournaal stuurden cameraploegen naar Rotterdam voor een festivalverslag of ontvingen filmmakers - en festivaldirecteur Rutger Wolfson - in de studio. De interviewtelevisiezender Het Gesprek zond een reeks gesprekken uit met makers van geselecteerde films. Het Radio 1 Journaal verzorgde elke weekdag een verslag vanaf het festival. RTV Rijnmond bood uitgebreide verslaggeving door middel van dagelijkse televisie-items in Rijnmond Nieuws en dagelijkse radioreportages met interviews en filmbesprekingen. Het digitale tv-kanaal Cultura stelde een

dagelijks IFFR-programma samen met nieuws, speelfilms en uitgebreide aandacht voor de New Arrivals-competitie.

In toenemende mate is ook online verslag gedaan van het festival. Inmiddels plaatsen zowel omroepen als kranten op hun sites steeds vaker korte videoreportages uit of fragmenten en trailers bij filmartikelen. Cinema.nl (een samenwerking van hoofdsponsors de Volkskrant en VPRO) deed zeer uitgebreid verslag met nieuwsartikelen, achtergrondinformatie, blogs van de recensenten en interviews met filmmakers. Ook nrc.nl presenteerde dagelijks nieuws, recensies, blogs en videoreportages.

De dagbladen hebben speciale festivalpagina's en bijlages gepubliceerd. De Volkskrant publiceert samen met het IFFR de festivalprogramabijlage en verzorgt daarin een reeks artikelen, interviews en korte filmbesprekingen. Dagelijks kiezen de Volkskrant, NRC Handelsblad, NRC Next, Trouw, De Telegraaf, AD, Het Parool en AD Rotterdams Dagblad hun onderwerpen uit het festivalprogramma, evenals de gratis dagbladen Spits, Metro, De Pers en DAG. Artikelen van de persbureaus ANP en GPD verschijnen in vele regionale kranten door heel Nederland.

De aandacht van de binnenlandse media heeft zich voor wat betreft de festivaleditie 2008 geconcentreerd op het ditmaal uitgebreide Nederlandse aandeel in het festival. Rutger Wolfson is veel geïnterviewd als nieuwe IFFR-directeur. Verder doken Rutger Hauer, Theo Maassen (TBS) en Paula van der Oest (Tiramisu) veelvuldig op in interviews. Maar ook de korte film Hemel boven Holland van Rolf van Eijk en de documentaires Megumi van Mirjam van Veelen, De match van Kees Hin en 2KM2 – het heden van de stad van Carel van Hees en André van der Houk kregen ruim aandacht. Veelbesproken waren verder de openingsfilm Cordero de Dios, I'm Not There van Todd Haynes (mede doordat daags voor het festival hoofdrolspeler

IFFR TRAINEE PROJECT FOR YOUNG FILM CRITICS

Heath Ledger overleed), het liveoptreden van The Melvins en de films van Pièce Unique.

Vanaf september verzamelt de persafdeling informatie en beeldmateriaal. De Press Office speelt in op een veranderende mediabehoefte door trailers of filmfragmenten voor internetgebruik te verzamelen. Meer en meer zijn deze beeldfragmenten zowel beschikbaar via internet als op dvd. Vanaf oktober worden de diverse media met op maat gesneden informatie benaderd. In december en januari organiseert de afdeling zes persvoorstelingsdagen met een keur aan films die een goede dwarsdoorsnede van het festival geeft

Tijdens het festival voorziet een persbalieteam van zeven medewerkers de circa 450 geaccrediteerde persvertegenwoordigers van informatie en regelt hun interviewverzoeken. De persafdeling coördineert de media-aandacht voor de openings- en slotavond, rond prijsuitreikingen en andere nieuwswaardige momenten zoals het bezoek van bekende filmmakers.

Het festival selecteerde zes enthousiaste, jonge filmcritici uit India, Hongkong, Brazilië, Slowakije en de VS voor de tiende editie van het IFFR Trainee Project. Zij hadden gedurende de festivalperiode een druk takenpakket: deelname aan de FIPRESCI-juryvergaderingen, het dagelijks bloggen op de festivalwebsite, het maken van een aantal bijdragen aan de Daily Tiger, het publiceren van een festivalverslag voor de eigen affiliatie en een bijdrage voor de FIPRESCI-website. De trainees werden zoveel mogelijk betrokken bij bijzondere festivalevenementen en voorgesteld aan collega-critici. Het Trainee Project blijft een van de mooiste festivalinitiatieven. Mits zorgvuldige selectie, goede voorbereiding, begeleiding en coördinatie zijn gegarandeerd, scoort het project op veel gebieden. Het biedt jonge filmcritici niet alleen hun eerste internationale festivalervaring maar ook, juist in de vroege, cruciale jaren van hun carrière, perspectief om zich na deelname te onderscheiden. Het project laat een nieuwe generatie critici kennis maken met vormen van cinema die ze wellicht nog niet of onvoldoende kennen. Verder stimuleert en ondersteunt het project de filmkritiek. Het festival profiteert van de uitstraling die het project heeft en van deelnemers als ambassadeurs van het festival.

37TH INTERNATIONAL FILM FESTIVAL

23 JANUARY - 3 FEBRUARY 2008
FILMFESTIVALROTTERDAM.COM

kpn VPRO ROBECO de Volkskrant

FINANCIËN, SPONSORING EN SUBSIDIES

De Stichting Filmfestival Rotterdam sloot het financiële boekjaar 2007-2008 af met een xxxx resultaat van €xx. Het festival slaagde erin vier hoofdsponsors weer aan zich te binden en nieuwe partners te vinden. De Tiger Business Lounge groeide tot het maximale ledenaantal van veertig.

Financiën
tekst volgt

HOOFDSPONSOREN

De 37ste editie van het International Film Festival Rotterdam (IFFR) kende vier hoofdsponsors: KPN, de Volkskrant, Robeco en de VPRO. De KPN was voor het tweede achtereenvolgende jaar hoofdsponsor en verbond haar naam aan de publieksprijs. Deze prijs bestaat uit een bedrag van €7.500 en gaat naar de filmmaker wiens film de hoogste waardering kreeg in de publieksenquête. Rutger Hauer maakte op de slotavond de winnaar bekend: de autobiografische animatiefilm *Persepolis* van regisseurs Marjane Satrapi en Vincent Paronnaud. Ook de samenwerking van KPN en IFFR bleek een winnende combinatie. De gezamenlijke initiatieven van de vorige editie, waaronder onder andere een digitale videolounge, won namelijk een SponsorRing. SPONSORMagazine koos de samenwerking tot winnaar in de categorie kunst. Uit het juryrapport: "Als innovatief festival sluit het IFFR aan bij de ambities van KPN en laat het de betrokkenheid van KPN zien bij film in Nederland."

Aan de verlenging van het contract met drie jaar met de Volkskrant gingen intensieve onderhandelingen vooraf. De Volkskrant - voor de 27ste keer aan het festival verbonden - organiseerde een ludieke actie die aansloot bij het Free Radicals-thema van deze editie en hun eigen campagne waarbij de Volkskrant overal vraagtekens zet. Onder het motto 'Welke verdieping geeft de Volkskrant aan het IFFR-thema undergroundcinema?' namen twee als mijnwerkers uitgedoste acteurs willekeurige festivalbezoekers mee op sleeptouw naar de kelder in de Doelen. Daar werden korte films

met een Free Radicals-uitstraling vertoond. In samenwerking met het festival werd opnieuw de programmabijlage gemaakt in een oplage van 390.000. De redactie van de Volkskrant leverde haar eigen inhoudelijke bijdrage aan deze uitgave. De allerlaatste festivaldag was voor de traditionele Volkskrantdag met een marathonvertoning van publieksfavorieten. Deze dag met 8.000 bezoekers was, en dat is ook traditie, al ruim voor aanvang van het festival uitverkocht.

Ook Robeco was opnieuw hoofdsponsor. Het vervolg op de succesvolle Robeco Filmdag van de vorige editie was dit jaar naast eigen gasten ook voor publiek toegankelijk. Robeco's wens om deze dag nog meer bij het festival te integreren werd vervuld door de dag af te sluiten met de officiële openingsfilm voor het publiek: *Juno* van Jason Reitman. Bezoekers van de Robeco Filmdag konden vanaf woensdagochtend in de grote zaal van de Schouwburg en Pathé 1 een aantal hoogtepunten van het vorige festival zien, waaronder *Brokeback Mountain* en *Das Leben der Anderen*. De ticketprijs was ook nog die van vorig jaar: €8. De films werden ingeleid door bekende filmpresentatoren René Mioch en Jac. Goderie. Uit het klantentevredenheidsonderzoek van Robeco bleek dat deze dag hoog werd gewaardeerd. De uitdaging voor zowel Robeco als het IFFR is om bij de volgende editie nog meer publiek voor deze dag te trekken. Naast naamsvermelding op de tickets, heeft Robeco haar naam opnieuw verbonden aan het Robeco Filmcafé in de hal van de Rotterdamse Schouwburg. Een ontwerp bureau richtte het Robeco Filmcafé sfeervol in met schermen waarop commercials, de Tijger en filmbeelden werden geprojecteerd. Het publiek kon tussen of na de voorstellingen heerlijk uitpuffen in speciaal ontworpen Fatboys.

De VPRO besloot, mede op verzoek van het festival, de prijs verbonden aan een VPRO Tiger Award, te verhogen van €0.000 naar €5.000. Daarmee is het belang van deze prijs in de (inter)nationale filmwereld versterkt. Uit de vijftien genomineerde eerste of tweede speelfilms koos de jury *Wonderful Town* van Aditya Assarat, *Flower in the Pocket* van Liew

FINANCIËN, SPONSORING EN SUBSIDIES

Seng Tat en *Go with Peace* Jamil van Omar Shargawi als drie gelijkwaardige winnaars. De organisatie van de VPRO Preview- en Discoverydag gebeurde ook dit jaar in nauw overleg met de VPRO. De Previewdag bestond uit een selectie van vijf films uit het festivalprogramma, de Discoverydag uit vijf films die nog geen Nederlandse distributeur hadden. Beide dagen werden via de voorverkoop van het festival en lezersaanbiedingen in Backstage aangeboden en waren uitverkocht. Op de laatste vrijdag van het festival vond de VPRO Tigerdag plaats. Daarin kregen bezoekers een selectie van films uit de VPRO Tiger Awards Competitie voorgeschoteld. Tot slot organiseerde de VPRO vanuit het Robeco Filmcafé elke dag live-uitzendingen met Twan Huys als presentator.

Cinema.nl, een gezamenlijk project van de Volkskrant en de VPRO, was dit jaar letterlijk een halszaak: de logovermelding op de lanyards die aan alle gasten, medewerkers en vrijwilligers werden uitgereikt zorgde voor extra exposure. Daarnaast was een gezamenlijke stand ingericht in de Expohal van de Doelen, waarbij niet alleen Cinema.nl onder de aandacht werd gebracht, maar ook ledenwerving en verkoop van dvd's en aanverwante zaken centraal stonden. Cinema.nl besteedde elke avond aandacht aan het IFFR op de televisie en gedurende de gehele dag op de website. Tot slot bood Cinema.nl dagelijks een routeplanner met tien filmtips als houvast in de enorme hoeveelheid aan films tijdens het festival. Deze routeplanner was dagelijks te zien in de Daily Tiger en in de festivalstand.

OVERIGE SPONSORS

Heineken was dit jaar een nieuwe partner en voerde de merken Brand op tap en Tiger Beer in fles. Heineken trakteerde het publiek na afloop van de slotfilm op een flesje Tiger Beer. TV5 besloot, na afwezigheid van een jaar, opnieuw partner van het festival te worden. De samenwerking kwam onder andere tot uiting in een TV5MONDE-dag met twee - uiteraard Franstalige - films. 's Avonds was er een besloten voorstelling van *Les amours d'Astrée* et de *Céladon* van Eric Rohmer plaats met aansluitend een receptie in aanwezigheid van

de hoofdrolspeler Andy Gillet. Andere nieuwe partners waren Flashlight en Fedex. Sixt tekende dit jaar bij voor de komende drie jaar en voorzag het gehele wagenpark van bestickering met de inmiddels vertrouwde tekst 'It's Tigertime'. Op een van de zijraamen prijkte de sticker met een tijgerkop.

Behalve aan bovengenoemde (hoofd)sponsors, is het festival ook buitengewoon veel dank verschuldigd aan Houthoff Buruma die het festival, onder andere, juridische ondersteuning verleent, aan JCDecaux die aan het IFFR abri's ter beschikking stelde, aan JVR, Pathé, Cinemeta Digital, Argos Oil, Flashlight, Vitra en Fedex die het festival op overige manieren ondersteunden. En tot slot aan Unilever, die alle vrijwilligers tijdens het festival voorzag van Cup-a-Soup in een speciaal voor het festival ontworpen mok.

De Tiger Business Lounge, de zakenvriendenclub van het festival, groeide dit jaar met negen extra leden tot de maximumomvang van veertig. Om elkaar beter te leren kennen en de band van de leden met het festival te verdiepen werden er in augustus en november bijeenkomsten georganiseerd waarbij het festival verslag deed en al een tipje van de sluier van het komende programma oplichtte. In plaats van Con Schoenmakers en Frank van der Gevel, werden Onno Paymans en Jacob van der Goot uitgenodigd om in de Raad van Advies zitting te nemen. De leden van de Raad van Advies staan vermeld in het Organisatieoverzicht in bijlage 6.

De 37ste editie was een veelgebruikt platform voor relatiemarketing. In totaal werden er ruim dertig ontvangsten georganiseerd met gezelschappen variërend van 10 tot 400 personen. TV5 en de Lions Club organiseerden speciale arrangementen. Tot slot werd er in samenwerking met de Gemeente Rotterdam en de

FINANCIEN, SPONSORING EN SUBSIDIES

Algemene Bestuursdienst voor de tweede keer de conferentie 'Leiderschap in Beeld' georganiseerd. Met het thema 'van leiderschapsdenkers naar persoonlijk leiderschap' daagden Manfred van Doorn en Ben Tiggelaar managers uit het zakenleven, de overheid en maatschappelijke organisaties, aan de hand van lezingen en veel fragmenten, uit tot nadenken over leiderschap. Deze bijzondere dag trok ruim 350 geïnteresseerden.

SUBSIDIËNTEN

Het IFFR wordt structureel gesubsidieerd door de Gemeente Rotterdam en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Daarnaast ontving editie 2008 incidentele subsidie van verschillende fondsen en instellingen. Het Thuiskopie Fonds was bereid een bijdrage te leveren voor de algehele organisatie van het festival. Het Nederlands Fonds voor de Film leverde vanuit de HGIS-Cultuurmiddelen een bijdrage aan het programmaonderdeel Exploding Cinema. De Mondriaan Stichting, op grond van de samenwerkingsverbanden, de internationale programmering en de brugfunctie voor een breed en nieuw publiek en het VSBfonds, op grond van het omvangrijke, internationale programma waarmee een breed publiek wordt aangetrokken, besloten eveneens Exploding Cinema te ondersteunen. Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (OBR) verleende subsidie aan het festival voor de uitvoering van de inhoudelijke verbreding van het IFFR en de verbetering van lokale en (inter)nationale bekendheid en zichtbaarheid. Prins Bernhard Cultuurfonds heeft een bijdrage geleverd aan het programmaonderdeel Starting from Scratch. Rotterdam Festivals leverde traditiegetrouw een bijdrage voor de officiële opening van het festival en daarnaast aan het nieuwe programmaonderdeel Pop Cinema. Ook Rotterdam Durft besloot een bijdrage te leveren aan Pop Cinema. Provincie Zuid-Holland leverde weer een bijdrage voor het succesvolle project Meet the Maestro en Hogeschool INHOLLAND voor de samenwerking betreffende de Rutger Hauer Masterclass.

ORGANISATIE EN BESTUUR

Het International Film Festival Rotterdam (IFFR) draait op de inzet van vele tijdelijke medewerkers en vrijwilligers. Zij dragen in belangrijke mate bij aan de jaarlijks terugkerende dynamiek binnen de organisatie, vooral in de aanloop naar, en uiteraard tijdens, het filmfestival. Voor het publiek en de gasten vormen zij voor een belangrijk gedeelte het 'gezicht' en aanspreekpunt van het IFFR. Gedurende het verslagjaar 2007-2008 had IFFR 22 medewerkers in vaste dienst (19 fte). Daarnaast hadden 37 medewerkers een contract voor een bepaalde periode (12 fte). De rest bestond uit zelfstandigen en medewerkers in dienst van toeleveranciers (223), stagiaires (8) en vrijwilligers (692). Mede door een efficiëntere inzet is het aantal vrijwilligers ten opzichte van het voorgaande jaar gedaald. Tijdens het festival werkten nog eens vele tientallen personen mee in dienst van de verschillende deelnemende locaties en horeca.

Als algemeen directeur geeft Wolfson direct leiding aan een programmaredactie bestaande uit zeven programmeurs, die in hun research worden bijgestaan door een wereldwijd netwerk van zeventien programma-adviseurs. Bovendien is hij voorzitter van het Management Team dat verder bestaat uit twee clusterhoofden die elk leidinggeven aan de verschillende afdelingen. Programmamanager René van der Giessen voert het cluster Programma & Industrie aan, dat bestaat uit de afdelingen Programma, CineMart, Hubert Bals Fonds, Distributie, Educatie, Pers, International PR, Gastenservice en Film Office.

In september 2007 is ook Stef Fleischeuer begonnen bij het festival, als interim-zakelijk leider. Hij is verantwoordelijk voor het cluster Bedrijfsvoering, met daarin de afdelingen Sponsor- en Fondsenwerving, Financiën, Marketing & Communicatie, Productie, ICT, P&O en Secretariaat. In de loop van 2008 zal het IFFR een nieuwe zakelijk leider werven.

Het jaar 2007 stond in het teken van het vertrek van Sandra den Hamer als artistiek directeur. Zij verliet na een 21 jaar lange carrière bij het IFFR, waarvan de laatste drie jaar als directeur, de organisatie voor het directeurschap van het Filmmuseum in Amsterdam. Per september 2007 is Rutger Wolfson benoemd als interim-directeur van de 37ste editie. Na het festival zouden het bestuur en Rutger Wolfson een beslissing nemen over een eventuele permanente aanstelling. Eind februari is bekend gemaakt dat het bestuur Rutger Wolfson voor een periode van vier jaar benoemd heeft tot algemeen directeur. Tot nu toe combineert hij deze functie met het directeurschap van De Vleeshal in Middelburg. In juli 2008 legde hij die functie neer en wijdt hij zich fulltime aan het IFFR.

Op de afdeling Financiën vond een aantal personeelsswisselingen plaats. Dineke Keemink en Maikel Oomens hebben de organisatie verlaten om aan de slag te gaan bij respectievelijk kunstinstelling V2_ en CJP. Verder heeft Nico Komen van de ICT-afdeling het festival verlaten. Hij werkt nu bij het Nederlands Film Festival. Het IFFR nam drie nieuwe medewerkers in dienst. Mariska Korff begon in september 2007 als financieel medewerker, en Janneke Langelaan is sinds juni 2007 medewerker Hubert Bals Fonds. Marieke Holt nam eind november 2007 de functie van P&O-functionaris over van Mariëlle van der Sterren, die inmiddels bij de Universiteit Utrecht werkt.

Het bestuur van Stichting Filmfestival Rotterdam staat sinds 7 september 2005 onder voorzitterschap van Melle Daamen. Het bestuur kende in de periode 2007-2008 één wisseling van de wacht: Rutger Wolfson trad af om directeur te worden van het IFFR, Frans van Gestel, Producent bij MotelFilms, trad toe. Per 1 maart 2008 ziet het bestuur er als volgt uit: Melle Daamen (voorzitter), Hans van der Vlist (penningmeester), Peter Delpout, Francine Houben, Rudi Stroink, Frans van Gestel.

Bijlage 5, CineMart geselecteerde projecten 2008
(alfabetisch op titel)

titel	regisseur	productiemaatschappij	land
7 Minutes in Heaven	Omri Givon	Transfax Film Productions	Israël
22nd of May	Koen Mortier	CCCP/Versus Production	Belgium
Aurora/Home Sweet Home	Cristi Puiu	Mandragora Movies	Romania
Ausencias	Milagros Mumenthaler	Ruda Cine/Bordu Films	Argentina/Switzerland
The Blind Pig Who Wants to Fly	Edwin	babibutafilm/Miles Films	Indonesia
Callgirl	Mikael Marcimain	Garagefilm AB	Sweden
Certified Copy	Abbas Kiarostami	MK2	France/Iran
Chants pour Gracchus	Pascale Breton	Aurora Films	France
Errors of the Human Body	Eron Sheean	Axolotl Films/ROH Film Gmbh	Australia/Germany
Floating Fingergame Sandman	Cindy Jansen	SeriousFilm	Netherlands
For Love With Best Intentions	Adrian Sitaru	Movie Partners in Motion FILM/ Hi Film Productions Srl/4Proof Film	France/Romania
France	David Dusa	Sciapode	France
Francine	Brian M. Cassidy, Melanie Shatzky	Pigeon Projects	Canada/USA
Friction	Michel Lipkes	Mantarraya Producciones	Mexico
Human Race	Jorien van Nes	Submarine BV/KEYMAN Film	Netherlands
The Iceman	Diao Yi Nan	Ho-Hi Pictures	China
Im Alter von Ellen	Pia Marais	Pandora Film Produktion	Germany
In What City Does It Live?	Liew Seng Tat	Da Huang Pictures Sdn Bhd	Malaysia
Le jour des enfants	Stéphane Vuillet	La Parti Production	Belgium
Land of Scarecrows	Gyeong-Tae Roh	Teddy Bear Films co.	South Korea/Philippines
The Last Days of Emma Blank	Alex van Warmerdam	Graniet Film/La Parti Production	Netherlands/Belgium
The Loneliest Planet	Julia Loktev	FaceFilm	USA
Man in Tears	Fran Torres	Indio Films	Spain
Medianeras	Gustavo Taretto	Rizoma Films/ Zarlek Producciones SA/ Pandora Filmproduktion	Argentina/Germany
Milo	Berend Boorsma, Roel Boorsma	Fu Works	Netherlands
Offside	Igor Sterk	A.A.C. Productions	Slovenia
Orly, Poem 1-4	Angela Schanelec	Nachmittagfilm Angela Schanelec/ La Vie est Belle Films Associés	Germany/France
Las oscuras primaveras	Ernesto Contreras	Agencia SHA	Mexico
Le père de mes enfants	Mia Hansen-Løve	Les Films Pelléas	France
The Pervert's Guide to Ideology	Sophie Fiennes	P Guide Ltd/Kasander (KTV BV)	United Kingdom/Netherlands
Return	Jafar Panahi	Jafar Panahi Productions	Iran
Return	Liza Johnson	2.1 Films	USA
Rhapsody	Gillies MacKinnon	Grand Pictures	Ireland
Room of Dreams	Sono Sion	PaxEterna Ltd./atRandom Inc.	Japan
Sleet	Alexander Bashirov	Cinema Nouveau OÜ/Deboshirfilm	Estonia/Russia
The Steppes	Vanja d'Alcantara	Need Productions/Lumière	Belgium
Upperdog	Sara Johnsen	Friland AS	Norway
Venice	Miro Bilbrough	Dragonet Films/Firesign Productions	Australia/New Zealand

In samenwerking met South-African Broadcasting Corporation (SABC), National Film and Video Foundation (NFVF) en Binger Filmlab, presenteert CineMart 2008 ook het project The Commandments van diverse Zuid-Afrikaanse filmmakers.

Blood Down Claim Street, Norman Maake, producent David Max Brown
Joseph, Gilli Apter, producent Dan Jawitz
Gazelle 911, Jean Meerén, Zinaid Meeran, producent Dan Jawitz
Marula Tree, Noziziwe Ginindza, producent TOM Pictures
Hidden Garden, Tristan Holmes, producent TOM Pictures
Belly Dancing and the Art of Catching Stars on Water, Akiedah Mohammed, producent David Max Brown
Gees, Teddy Mattera, producent Bridget Pickering
Lucky Lady, Niki Newman, producent Bridget Pickering
Road To Kambula, Busi Ntintili, Khalo Matabane, producent Cherglo Productions
The Other Son, Matthew Brown, producent Cherglo Productions

Bijlage 1, Filmfestival titellijst (inclusief installaties, performances, lezingen, debatten en eenmalige presentaties en vertoningen)
(overzicht per programmaonderdeel, alfabetisch op land en titel)

wp wereldpremière
ip internationale première
ep Europese première
* In Tiger Awards Competitie voor Korte Films
** Genomineerd voor Prix UIP Rotterdam

VPRO TIGER AWARDS COMPETITION

wp	Cordero de Dios	Lucía Cedrón	Argentina, France, Chile
wp	El cielo, la tierra y la lluvia	José Luis Torres Leiva	Chile, France, Germany
ep	Fujian Blue	Weng Shou-ming	China
wp	Go with Peace Jamil	Omar Shargawi	Denmark
wp	Mange, ceci est mon corps	Michelange Quay	France, Haiti
wp	Tale 52	Alexis Alexiou	Greece
ip	Waltz in Starlight	Shingo Wakagi	Japan
ip	Strizh	Abai Kulbai	Kazakhstan
ep	Flower in the Pocket	Liew Seng Tat	Malaysia
wp	Shanghai Trance	David Verbeek	Netherlands, China
wp	Years When I Was a Child Outside	John Torres	Philippines
ep	The King of Ping Pong	Jens Jonsson	Sweden
ep	Wonderful Town	Aditya Assarat	Thailand
wp	Las meninas	Ihor Podolchak, Dean Karr	Ukraine
wp	Wellness	Jake Mahaffy	USA

STURM UND DRANG

	El asaltante	Pablo Fendrik	Argentina
	Encarnación	Anahí Berneri	Argentina
	Una novia errante	Ana Katz	Argentina
	El otro	Ariel Rotter	Argentina, France, Germany
wp	Weltrevolution	Klaus Hundsichler	Austria
wp	Who's Afraid of Kathy Acker	Barbara Caspar	Austria, Germany
	Dagen zonder lief	Felix van Groeningen	Belgium
	Small Gods	Dimitri Karakatsanis	Belgium
	Alice's House	Chico Teixeira	Brazil
	Drifter	Cao Guimarães	Brazil
ip	Still Orangutans	Gustavo Spolidoro	Brazil
	Mutum	Sandra Kogut	Brazil, France
ip	Estômago - A Gastronomic Story	Marcos Jorge	Brazil, Italy
	Continental, un film sans fusil	Stéphane Lafleur	Canada
wp	Crossroads	Wang Jing	China
	The Summer Solstice	Li Ruijun	China
wp	We Went to Wonderland	Guo Xiaolu	China, United Kingdom
	Dolls	Karin Babinská	Czech Republic
	Autumn Ball	Veiko Õunpuu	Estonia
	Magnus	Kadri Kõusaar	Estonia
ip	57000 KM entre nous	Delphine Kreuter	France
	Andalucia	Alain Gomis	France
	Un baiser, s'il vous plaît!	Emmanuel Mouret	France
	Captain Ahab	Philippe Ramos	France
	Charly	Isild Le Besco	France

	La France	Serge Bozon	France
	Naissance des pieuvres	Céline Sciamma	France
	Tout est pardonné	Mia Hansen-Løve	France
	Le tueur	Cédric Anger	France
ip	Sieben Tage Sonntag	Niels Laupert	Germany
	Milky Way	Benedek Fliegau	Hungary, Germany
	Vasermil	Mushon Salmons	Israel
ep	Bare-arsed Japan	Ishii Yuya	Japan
ip	Girl Sparks	Ishii Yuya	Japan
	The Mourning Forest	Kawase Naomi	Japan
wp	Of Monster Mode	Ishii Yuya	Japan
ip	Rebel, Jiro's Love	Ishii Yuya	Japan
wp	Shadow of Sand	Kaida Yusuke	Japan
ep	This World of Ours	Nakajima Ryo	Japan
	Vogelfrei	Janis Kalejs, Gatis Smits, Janis Putnins, Anna Viduleja	
Latvia			
ep	Falling from Earth	Chadi Zeneddine	Lebanon, France
wp	Wadley	Matias Meyer	Mexico
	Stellet licht	Carlos Reygadas	Mexico, France, Netherlands
wp	Links	Froukje Tan	Netherlands
wp	Het moeras	BarBara Hanlo	Netherlands
wp	Tiramisu	Paula van der Oest	Netherlands
wp	A Song of Good	Gregory King	New Zealand
ip	Drumbeat	Adolfo Alix Jr.	Philippines
wp	Philippine Bliss	Khavn	Philippines
wp	Tropical Manila	Lee Sang-Woo	Philippines, South Korea
wp	Lucky 7	Sun Koh, K Rajagopal, Boo Junfeng, Brian Gothong	Singapore
Tan, Chew	Tze Chuan, Ho Tzu Nyen, Tania Sng		
ep	881	Royston Tan	Singapore, Japan
wp	Forever	Damjan Kozole	Slovenia
ip	L... Like Love	Janja Glogovac	Slovenia, Czech Republic, Austria,
Serbia			
ip	Fantastic Parasuicides	Park Soo-young, Cho Chang-ho, Kim Sung-ho	South
Korea			
	Let's Finish!!!	Whang Cheol-Mean	South Korea
ip	Rail Road Crossing	Pere Vilà	Spain
	Help Me Eros	Lee Kang-sheng	Taiwan
ip	What on Earth Have I Done Wrong?!	Niu Chen-zer	Taiwan
	Ploy	Pen-ek Ratanaruang	Thailand
	The Darjeeling Limited	Wes Anderson	USA
	Juno	Jason Reitman	USA
ip	Momma's Man	Azazel Jacobs	USA
wp	The Skyjacker	Jeff Pickett	USA
	Liberation Day	Lee Isaac Chung	USA, France
	TIME & TIDE		
wp	Men's Group	Michael Joy	Australia
ep	Unfinished Sky	Peter Duncan	Australia
ep	It's Hard to Be Nice	Srdjan Vuletic	Bosnia and Herzegovina, Germany,
United Kingdom, Serbia, Montenegro, Slovenia			
	Behave	Maria Ramos	Brazil
wp	End of the Line	Gustavo Steinberg	Brazil
	Happy Desert	Paulo Caldas	Brazil, Germany
	Winter Story	Zhu Chuan-ming	China
ip	Life Track	Jin Guang Hao	China, South Korea
	L'avocat de la terreur	Barbet Schroeder	France
	Dans la vie	Philippe Faucon	France
	La graine et le mulet	Abdellatif Kechiche	France
	Le papier ne peut pas envelopper la braise	Rithy Panh	France
	Persepolis	Marjane Satrapi, Vincent Paronnaud	France

	Persepolis (Original Version)	Marjane Satrapi, Vincent Paronnaud	France
	La maison jaune	Amor Hakkar	France, Algeria
ip	Allein in vier Wänden	Alexandra Westmeier	Germany
wp	Das Herz ist ein dunkler Wald	Nicolette Krebitz	Germany
	The Revue	Sergei Loznitsa	Germany, Russia, Ukraine
	Staub	Hartmut Bitomsky	Germany, Switzerland
	Four Women	Adoor Gopalakrishnan	India
	Frozen	Shivjee Chandrabhushan	India
ip	Listener's Tale	Arghya Basu	India
ip	The Wild Bull	Umesh Vinayak Kulkarni	India
	3 Days to Forever	Riri Riza	Indonesia
ep	Unfinished Stories	Pourya Azarbayani	Iran
wp	War, Love, God & Madness	Mohamed Al-Daradji	Iraq, United Kingdom
ip	Biùtiful cauntri	Esmeralda Calabria, Andrea D'Ambrosio, Peppe Rugiero	Italy
giero	Mio fratello è figlio unico	Daniele Luchetti	Italy
ep	L'ora di punta	Vincenzo Marra	Italy
ip	Junk Films: The Collected Short Shockumentaries of Tsurisaki Kiyotaka	Tsurisaki Kiyotaka	Japan
Japan	The Prisoner/Terrorist	Adachi Masao	Japan
	Chouga	Darezhan Omirbaev	Kazakhstan, France
ep	Welche Richtung geht's nach Hause?	Anna Hoffmann	Kazakhstan, Germany
wp	Absurd and Absurdity	Marat Alykulov	Kyrgyzstan
	Pure Coolness	Ernest Abdyjaparov	Kyrgyzstan, Kazakhstan
	Cochochi	Laura Amelia Guzmán, Israel Cárdenas	Mexico, United Kingdom, Canada
ep	Burned Hearts	Ahmed El Maanouni	Morocco
	Núba d'or et de la lumière	Izza Genini	Morocco, France
wp	2KM2 - het heden van de stad	Carel van Hees, André van der Hout	Netherlands
wp	De match	Kees Hin	Netherlands
wp	TBS	Pieter Kuipers	Netherlands
wp	De verloren kolonie	Astrid Bussink	Netherlands
wp	Megumi	Mirjam van Veelen	Netherlands, Japan
wp	Joaquín Sabina - 19 días y 500 noches	Ramón Gieling	Netherlands, Spain
ep	Recycle	Mahmoud al Massad	Netherlands, USA, Jordan,
Germany, Spain, Switzerland, France	Standing Up	Waise Azimi	Philippines, Afghanistan
ip	The Existence	Marcin Koszalka	Poland
	Tricks	Andrzej Jakimowski	Poland
ep	Nothing Personal	Larisa Sadilova	Russia
	Harvest	Nicolas Jolliet	Saint Lucia
wp	Zimbabwe	Darrell James Roodt	South Africa, Zimbabwe
ip	Hello, Stranger	Kim Dong-Hyun	South Korea
ip	Uno de los dos no puede estar equivocado	Pablo Llorca	Spain
ep	Out of Coverage	Abdullatif Abdulhamid	Syria
	Hidden Faces	Handan Ipekçi	Turkey
	Egg	Semih Kaplanoglu	Turkey, Greece
wp	My Marlon and Brando	Hüseyin Karabey	Turkey, Netherlands, United Kingdom
	Exodus	Penny Woolcock	United Kingdom
wp	The End	Nicola Collins	USA
wp	The Golden Age of Fish	Kevin Jerome Everson	USA
ep	Margot at the Wedding	Noah Baumbach	USA
	Redacted	Brian De Palma	USA
wp	The Reinactors	David J. Markey	USA
wp	Africa Unite	Stephanie Black	USA, Jamaica
ep	Marrakech Inshallah	Steffen Fisker Pierce, Christian Pierce	USA, Morocco

TIME & TIDE: HINGLISH

	Beware Dogs	Spandan Banerjee	India
ip	A Flowering Tree	Vipin Vijay	India
ip	The Last Lear	Rituparno Ghosh	India
	Let's Talk	Ram Madhvani	India
ip	Mithya	Rajat Kapoor	India
	Freaky Useless Spicy Story	Kalpesh CI Patel	India, Canada
	Let the Wind Blow	Partho Sen-Gupta	India, France
	A Thousand Dreams Such As These...	Sudhir Mishra	India, France
	English, August	Dev Benegal	India, France, Switzerland
	KINGS & ACES		
wp	A prima vista	Michael Pilz	Austria
	Import Export	Ulrich Seidl	Austria
	Cléopatra	Júlio Bressane	Brazil
	Useless	Jia Zhang-ke	China
	Chaos	Youssef Chahine, Khaled Youssef	Egypt, France
	L'aimée	Arnaud Desplechin	France
	L'arrière pays	Jacques Nolot	France
	Avant que j'oublie	Jacques Nolot	France
	La chatte à deux têtes	Jacques Nolot	France
	Médée miracle	Tonino De Bernardi	France, Italy
	Les amours d'Astrée et de Céladon	Eric Rohmer	France, Italy, Spain
ip	Meine Mütter - Spurensuche in Riga	Rosa Von Praunheim	Germany
	Nachmittag	Angela Schanelec	Germany
ip	Own Death	Péter Forgács	Hungary
	The Man from London	Béla Tarr	Hungary, France, Germany
wp	Hulahoop Soundings (Meet the Maestro)	Edwin	Indonesia
wp	Teak Leaves at the Temples	Garin Nugroho	Indonesia
	Hafez	Abolfazl Jalili	Iran, Japan
	Centochiodi	Ermanno Olmi	Italy
	Glory to the Filmmaker!	Kitano Takeshi	Japan
	Sad Vacation	Aoyama Shinji	Japan
wp	Bowled Over (Meet the Maestro)	Sietske Tjallingii	Netherlands
	Death in the Land of Encantos	Lav Diaz	Philippines
	Alexandra	Alexander Sokurov	Russia
	Cargo 200	Alexei Balabanov	Russia
	Kenedi Is Getting Married	Zelimir Zilnik	Serbia
	Secret Sunshine	Lee Chang-Dong	South Korea
ep	Unas fotos en la ciudad de Sylvia	José Luis Guerín	Spain
	Die Stille vor Bach	Pere Portabella	Spain
	En la ciudad de Sylvia	José Luis Guerín	Spain, France
	You, the Living	Roy Andersson	Sweden, Germany, France
	Two in One	Kira Muratova	Ukraine
wp	The Sun and the Moon	Stephen Dwoskin	United Kingdom
	Casting a Glance	James Benning	USA
	I'm Not There	Todd Haynes	USA
	No Country for Old Men	Joel Coen, Ethan Coen	USA
wp	Over Here	Jon Jost	USA
	Paranoid Park	Gus Van Sant	USA
	RAZZLE DAZZLE the Lost World	Ken Jacobs	USA

FILM MAKER IN FOCUS: ROBERT BREER

Portrait of Robert Breer	Pip Chodorov	France
Robert Breer at Home (Chez Robert Breer)	Jennifer L. Burford	France
ATOZ	Robert Breer	France, USA
Blue Monday	Robert Breer, William Wegman	United Kingdom
Robert Breer: 'The Five & Dime' Animator	Keith Griffiths	United Kingdom
66	Robert Breer	USA
69	Robert Breer	USA
70	Robert Breer	USA
77	Robert Breer	USA
Bang!	Robert Breer	USA
Blazes	Robert Breer	USA
Breathing	Robert Breer	USA
Colliding	Brady Lewis	USA
Eyewash	Robert Breer	USA
Eyewash	Robert Breer	USA
Fist Fight	Robert Breer	USA
Form Phases I	Robert Breer	USA
Form Phases II	Robert Breer	USA
Form Phases III	Robert Breer	USA
Form Phases IV	Robert Breer	USA
Frames of Mind	Ann Woodward, Camera Keiko Tsuno	USA
Fuji	Robert Breer	USA
Homage to Jean Tinguely's 'Homage to New York'	Robert Breer	USA
I, of the Cyclops (Fragment)	George Kuchar	USA
Jamestown Balloos	Robert Breer	USA
Linoleum	Robert Rauschenberg	USA
LMNO	Robert Breer	USA
A Man and His Dog Out for Air	Robert Breer	USA
Un Miracle	Robert Breer, Pontus Hulten	USA
Le mouvement	Robert Breer, Pontus Hulten	USA
Pat's Birthday	Robert Breer	USA
Recreation	Robert Breer	USA
Sparkill Ave!	Robert Breer	USA
Stockhausen's Originale: Doubletakes	Peter Moore	USA
Swiss Army Knife with Rats and Pigeons	Robert Breer	USA
Time Flies	Robert Breer	USA
Trial Balloons	Robert Breer	USA
What Goes Up	Robert Breer	USA

FILM MAKER IN FOCUS: KOBAYASHI MASAHIRO

Amazing Story	Kobayashi Masahiro	Japan
Bashing	Kobayashi Masahiro	Japan
Bootleg Film	Kobayashi Masahiro	Japan
Closing Time	Kobayashi Masahiro	Japan
Flic	Kobayashi Masahiro	Japan
Man Walking on Snow	Kobayashi Masahiro	Japan
The Rebirth	Kobayashi Masahiro	Japan

FILM MAKER IN FOCUS: SVETLANA PROSKURINA

ip	The Best of Times	Svetlana Proskurina	Russia
	Islands. Alexander Sokurov	Svetlana Proskurina	Russia
	Reflection in the Mirror	Svetlana Proskurina	Russia
	Remote Access	Svetlana Proskurina	Russia
	Accidental Waltz	Svetlana Proskurina	USSR

Parents' Day	Svetlana Proskurina	USSR
Playground	Svetlana Proskurina	USSR

FILM ARTIST IN FOCUS: CAMERON JAMIE

JO	Cameron Jamie	Austria
Kranky Klaus	Cameron Jamie	France, United Kingdom, Austria
Spook House	Cameron Jamie	United Kingdom, France
BB	Cameron Jamie	USA
Neotoma Tape	Cameron Jamie	USA
The New Life	Cameron Jamie	USA
Upland BB Fighting Follies	Cameron Jamie	USA
La baguette	Cameron Jamie	USA, France
Cameron Jamie Live: Keiji Haino Plays JO	Cameron Jamie, Keiji Haino	USA
Cameron Jamie Live: The Melvins Play BB, Kranky Klaus and Spook House	Cameron Jamie, The Melvins	
USA		
	Cameron Jamie Live: The Melvins & Keiji Haino Play BB/JO/KK Remix	Cameron Jamie, The Melvins, Keiji Haino
USA		
	Cinematic Nuggets: Selection of Films by Cameron Jamie	Various Directors

ROTTERDÄMMERUNG

	Fear(s) of the Dark	Blutch, Charles Burns, Marie Caillou, Pierre Di
	Sciullo, Lorenzo Mattotti, Richard McGuire	France
ep	Appleseed: Ex Machina	Aramaki Shinji
	Dainipponjin	Japan
	REC	Jaume Balagueró, Paco Plaza
wp	Let the Right One in	Sweden
	The Unseeable	Wisit Sasanatieng
wp	Able Danger	USA
	George A. Romero's Diary of the Dead	George Romero
		USA
	CINEMA REGAINED	
	Le ballon rouge	Albert Lamorisse
ip	Half Empty or Half Full	France
ep	Un lugar en el cine	Takefuji Kayo
	Le voyage du ballon rouge	Alberto Morais
	Come Back Africa	Hou Hsiao-hsien
	Seven Easy Pieces by Marina Abramovic	USA
ep	Trumbo	Babette Mangolte
	LYNCH	Peter Askin
		blackANDwhite
		USA, Denmark

CINEMA REGAINED:

REDISCOVERING THE FOURTH GENERATION

The Alley	Yang Yanjin	China
At the Beach	Teng Wenji	China
Black Snow	Xie Fei	China
Evening Rain	Wu Yigong, Wu Yonggang	China
In the Wild Mountains	Yan Xueshu	China
Little Flower	Huang Jianzhong, Zhang Zheng	China
My Memories of Old Beijing	Wu Yigong	China
A Narrow Lane Celebrity	Cong Lianwen	China
River Without Buoys	Wu Tian Ming	China
Sacrificed Youth	Zhang Nuanxin	China
Troubled Laughter	Yang Yanjin	China
Woman Demon Human	Huang Shuqin	China

CINEMA REGAINED: PIÈCE UNIQUE

Achterland	Anne Teresa de Keersmaecker	Belgium
L'imitation du cinéma	Marcel Mariën	Belgium
Agrippina é Roma-Manhattan	Hélio Oiticica	Brazil
Limite	Mário Peixoto	Brazil
Anémic cinéma	Marcel Duchamp	France
Un chant d'amour	Jean Genet	France
Der Verlorene	Peter Lorre	Germany
The House is Black	Forugh Farrokhzad	Iran
Yûkoku	Yûkio Mishima	Japan
The Cabinet of Dr. Ramirez	Peter Sellars	USA
Film	Samuel Beckett	USA
The Honeymoon Killers	Leonard Kastle	USA
In the Street	Helen Levitt	USA
Miracle	Edward Ruscha	USA
Phase IV	Saul Bass	USA
True Stories	David Byrne	USA
Wanda	Barbara Loden	USA

SHORT: AS LONG AS IT TAKES

	Ahora todos paracen contenidos	Gonzalo Tobal	Argentina
	Shmetamorphosis	Jack Feldstein	Australia
ip	Spike Up	Anthony Maras	Australia
wp	Wasting Away	Tim Dean	Australia
	48/95 Tausendjahrekino	Kurt Kren	Austria
	Bled	Siegfried A. Fruhauf	Austria
	Cityscapes	Michaela Grill, Martin Siewert	Austria
wp*	Mosaik mécanique	Norbert Pfaffenbichler	Austria
	Part Time Heroes	Chris Haring, Mara Mattuschka	Austria
wp	Steifheit I + II	Albert Sackl	Austria
ip*	Vertigo Rush	Johann Lurf	Austria
	Grill/Ielasi	Michaela Grill, Giuseppe Ielasi	Austria, Italy
ep	The House	Asif Rustamov	Azerbaijan
wp	11 Coins	Volha Dashuk	Belarus
	Maria	Victor Asliuk	Belarus
ip	Le devoir	Ariane Lippens	Belgium
	Film (Hôtel Wolfers)	Dora García	Belgium
	Gravity	Nicolas Provost	Belgium
ip	** Die Hütte	Sophie Nys	Belgium
	Made in Belgium	Vincent Meessen	Belgium
wp	Mouthface	Antonin De Bemels	Belgium
	Plot Point	Nicolas Provost	Belgium
	** Stroom	Filip Sterckx	Belgium
	Suspension	Nicolas Provost	Belgium
ip	Sentinelá	Afonso Nunes	Brazil
ip	Invitation to Dine with the Comrade Stalin	Ricardo Alves Júnior, Gianfranco Rolando	Brazil, Argentina
	Artist Statement	Daniel Barrow	Canada
ip	The Boy Who Died	John Price	Canada
	Butte	Philip Szporer, Marlene Millar	Canada
ip	Camp Series #1	John Price	Canada
ip	Camp Series #2	John Price	Canada
wp	Intermittent Movement #3	John Price	Canada
	Isolating Landscapes	Heidi Phillips	Canada
ep	Odin's Shield Maiden	Guy Maddin	Canada
wp	School	Mike Hoolboom	Canada
wp	Address Unknown	Guo Xiaolu	China
	Ten Years	Jia Zhang-ke	China

	Way Out		Chen Tao	China
	731: Two Versions of Hell		James T. Hong	China, USA
	Failed States		Henry Hills	Czech Republic, USA
	** The Presence of Another Door		Morten Dysgaard	Denmark
	Contrapuntal		Jani Ruscica	Finland
	Pilgrim		Jani Ruscica	Finland
	Swan Song		Jani Ruscica	Finland
	ip* Batbox/Beatbox		Jani Ruscica	Finland, USA
	ep Aditi Singh		Mickael Kummer	France
	wp Las cinco de la tarde		Caroline Brunner	France
	ip La cité radieuse		Romain Raynaldy	France
	Déperdition lointaine		Dominik Lange	France
	L'escale		Shalimar Preuss	France
	Eut-elle été criminelle...		Jean-Gabriel Périot	France
	Film annonce		Maurice Lemaitre	France
	ip Heureux qui comme Edouard		Franck Lebon, Vincent Burgevin	France
	Hezraallah		Yann Beauvais	France
	ip J'ai pris la foudre		Laurent Larivière	France
	ip** Made in Taiwan		Alexandre Mehring	France
	La memoria dei cani		Simone Massi	France
	Mon Kaboul		Whahid Nazir	France
	ip Le mort n'entend pas sonner les cloches		Benjamin Mirguet	France
	ip Où se trouve le chef de la prison?		Patric Chiha	France
	wp La peau dure		Jean-Bernard Marlin, Benoit Rambourg	France
	** Résistance aux tremblements		Olivier Hems	France
	Shopping		Sébastien More	France
	wp** Sniper		Alain Rimbart	France
	** Unilith		Mihai Grecu	France
	Viril		Damien Manivel	France
	Le voyage de Rabia		Meyar Al-Roumi	France
	Water Buffalo		Christelle Lheureux	France
	wp Waltz on Thin Air		Eric Beveraggi, Charles Bédoué	France, China
	L'armée des fourmis		Wissam Charaf	France, Lebanon
	Energie!		Thorsten Fleisch	Germany
	Futures		Robert Seidel	Germany
	Halbe Stunden		Nicolas Wackerbarth	Germany
	Haunt 1-3		Niklas Goldbach	Germany
	Las Vegas, New York, Blackpool		Sascha Pohle	Germany
	Rauschen & Brausen I		Daniel Burkhardt	Germany
	wp Teaching the Alphabet		Volker Schreiner	Germany
	ip Die unsichtbare Hand		Dirk Lütter	Germany
	** Weiss		Florian Grolig	Germany
	ip Lovely Andrea		Hito Steyerl	Germany, Bosnia and Herzegovina
	Polaska Roadmovie		Bartosz Grudziecki	Germany, Poland
	ip The Scarlet Robe		Mak Yan Yan	Hong Kong
	Wrestling		Grímur Hákonarson	Iceland
	ip Bilal		Bagasworo Aryaningtyas	Indonesia
	wp** Half Teaspoon		Ifa Isfansyah	Indonesia
	ip Home		Otty Widasari	Indonesia
	wp Thou Shalt Not Wait		Riri Riza	Indonesia
	ip Trip to the Wound		Edwin	Indonesia
	ip When I Backed Home, No Mother in Front of the Door		Gelar Agryanto Soemantri	Indonesia
	ip Death Road		Sanan Najim	Iraq
	ip He Who Saw Everything		Husein Atshan	Iraq
	wp One Day in Khadimiya Prison for Women		Oday Salah	Iraq
	ip** The Beekeeper's Son		Jamie Hannigan	Ireland
	** Farewell Packets of Ten		Ken Wardrop	Ireland
	wp The Man in 301		David Freyne	Ireland
	ip Hamdi and Maria		Timor Britva	Israel, Germany
	Pinocchio		Luca Bolognesi	Italy

ep	Beijing Holiday	Edgar Honetschläger	Japan
ip	* Elements of Nothing	Makino Takashi	Japan
ip	Eve	Makino Takashi	Japan
ep	The Festival in the Cage	Saruyama Norihiro	Japan
wp	Film of the Sea	Ishida Takashi	Japan
	Goujonnette and the Witch of the Windmill	Fukui Takuya	Japan
ip	The Intimate Stars	Makino Takashi	Japan
ip	Mirror for Eyes	Kondo Hiroshi	Japan
ip	No is E	Makino Takashi	Japan
	OOIOO UMO	Shoji Goto	Japan
ip	Real Access Discommunication	Oguchi Yoko	Japan
	Headcharge	Almagul Menlibayeva	Kazakhstan
	Ras Star	Wanuri Kahu	Kenya, South Africa
ep	Searching for God	Zirek Mira	Kurdistan
ep	Water	Mehdi Hesén	Kurdistan
ep	We Have Gasoline	Shaxawan Idrees	Kurdistan
ep	The White Page	Fethi Evari	Kurdistan
ip	Everything's OK	Akjol Bekbolotov	Kyrgyzstan
	Lebanon/War	Rania Stephan	Lebanon
	My Palestine	Nadine Naous, Léna Rouxel	Lebanon
	Train-Trains (Where's the Track?)	Rania Stephan	Lebanon
	Drawing the War	Lena Merhej	Lebanon, USA
ep	* As I Lay Dying	Ho Yuhang	Malaysia
ep	Blue Roof	Woo Ming Jin	Malaysia
ep	Nobody's Girlfriend	Tan Chui Mui	Malaysia
wp	Retrace	Margaret Bong	Malaysia
ip	Shaking the Gods	Tey Kok Hau	Malaysia
wp	* 5 Walks	Anna Abrahams	Netherlands
	50 Cent	Ester Gould, Sarah Sylbing	Netherlands
	Agatha	Marta Jurkiewicz	Netherlands
wp	Binnenverblijven	Ariane Olthaar	Netherlands
	Dear Oprah: Non-Voting America's Wildest Dream	Kasper Verkaik	Netherlands
	Dream City	Tomas Kaan	Netherlands
wp	** Getijden	Karel Doing	Netherlands
wp	Hemel boven Holland	Rolf van Eijk	Netherlands
	Holland 07	This Lüscher	Netherlands
wp	** Jolanda 23	Pim Zwier	Netherlands
wp	* Loud_Things	Telcosystems	Netherlands
	Moments of Considered Time	Arthur Kleinjan	Netherlands
wp	Nummer acht (Everything Is Going to Be Alright)	Guido van der Werve	Netherlands
	Oh Great Now Look What Happened	Tijmen Hauer, Gerbrand Burger	Netherlands
	Paradiso Stills / Paradiso Still Lives	Marc Geerards	Netherlands
wp	Rettich	Edward Luyken	Netherlands
	Saeftinge	Jacco Olivier	Netherlands
	Safety First (On the Art of Flying Since 9-11)	Robert Oey	Netherlands
wp	Sarah Ann	Pim Zwier	Netherlands
wp	De tijd	Bart Vegter	Netherlands
	Worms	Sil van der Woerd	Netherlands
	Zo mooi	Stefan van de Staak	Netherlands
	Summer Camp	Yael Bartana	Netherlands, Israel
	Taua	Tearepa Kahi	New Zealand
	Acasá	Paul Negoescu	Romania
	On the Third Planet from the Sun	Pavel Medvedev	Russia
	The Slippery Mountain	Galina Myznikova, Sergey Provorov	Russia
*	Allen Ginsberg Gives Great Head	X' Ho	Singapore
	Flat Dreams	Eva Tang	Singapore
	Grandma	Anthony Chen	Singapore
	Sin Sai Hong	Royston Tan	Singapore
**	On the Sunny Side of the Alps	Janez Burger	Slovenia
ip	Lucid Dreaming	Ju Jaehyung	South Korea

ip	Waiting	Kim Jong-Kwan	South Korea
	Chocolate con churros	Mario de la Torre Espinosa	Spain
	Flashback al revés	Chema Garcia Ibarra	Spain
ip	** Paseo	Arturo Ruiz Serrano	Spain
	Caravan Rally	Malid Skjöld, Jenny Bergman	Sweden
wp	Like. Real. Love	Anocha Suwichakornpong	Thailand
	Brain Surgeon	Ömer Ali Kazma	Turkey
wp	* Ah, Liberty!	Ben Rivers	United Kingdom
	Bachelor Machines Part 1	Rosalind Nashashibi	United Kingdom
	Forest Murmurs	Jonathan Hodgson	United Kingdom
ip	Great American Desert	Stephen Connolly	United Kingdom
	The Ivalo River Delta	Patrick Beveridge	United Kingdom
wp	** Joy	Joe Lawlor, Christine Molloy	United Kingdom
	Magnetic Movie	Semiconductor	United Kingdom
	Soft	Simon Ellis	United Kingdom
	Son	Daniel Mulloy	United Kingdom
	Invisibilities	Konrad J. Welz	United Kingdom, Malaysia
ip	* 27,000 Days	Naveen Singh	USA
ip	33 1/3 rpm	Jonathan Schwartz	USA
wp	* The Adventure	Mike Brune	USA
wp	After Writing	Mary Helena Clark	USA
wp	AKA Martha's Vineyard	Richard Sandler	USA
ip	All Through the Night	Michael Robinson	USA
	At Sea	Peter Hutton	USA
ip	Beirut Outtakes	Peggy Ahwesh	USA
ip	Bergamasque	Unknown	USA
	Between 2 Deaths	Wago Kreider	USA
wp	Black and White Trypps Number Four	Ben Russell	USA
	Cabinet	Todd Herman	USA
ip	A Covenant Adam	Ariana Hamidi	USA
ep	* Dear Bill Gates	Sarah J. Christman	USA
	Destiny Manifesto	Martha Colburn	USA
ep	The Expiration	Leslie Thornton	USA
	The Five Bad Elements	Mark LaPore	USA
ip	Flight	Greta Snider	USA
	Foggy Mountains Breakdown More Than Non-Foggy Mountains	Jessie Stead	USA
wp	A Hallow Kiss for Mark LaPore	Luther Price	USA
	Hotel Chevalier	Wes Anderson	USA
	House	Ben Rivers	USA
ip	How to Conduct a Love Affair	David Gatten	USA
	Jean Genet in Chicago	Frédéric Moffett	USA
ep	* Launch	Brian Doyle	USA
	Mechanical Nights	Keja Ho Kramer	USA
ep	Midden	David Dinnell	USA
wp	* Minot, North Dakota	Cynthia Madansky, Angelika Brudniak	USA
ip	The Mongrel Sister	Luther Price	USA
ip	Motion Studies #97: Inertia	Jake Mahaffy	USA
	Nymph	Ken Jacobs	USA
ep	* Observando el cielo	Jeanne Liotta	USA
	Office Suite	Robert Todd	USA
	Perfect Day	Paul Wong	USA
	Phantom	Luke Sieczek	USA
	Pitcher of Colored Light	Robert Beavers	USA
	Profit Motive and the Whispering Wind	John Gianvito	USA
ep	Red Stallions Revenge	Vanessa Renwick	USA
	Rehearsals for Retirement: In Memoriam Mark LaPore	Philip Solomon	USA
wp	Remember Back, Remember When	Rainer Judd	USA
	Selling of New York	Nam June Paik	USA
ip	Shadow	Ernie Gehr	USA
ip	Singing Biscotts	Luther Price	USA

ep *	Sketch Film # 5	Tomonari Nishikawa	USA
ip	Smells Like Teen Spirit	Jem Cohen	USA
	Sunshine State (Extended Forecast)	Christopher Harris	USA
wp	Surf and Turf	Abigail Child	USA
wp	Today!	Jessie Stead, David Gatten	USA
ip	Tziporah	Abraham Ravett	USA
ep	What the Water Said, Nos. 4-6	David Gatten	USA
	Where Is Estel?	Jared Katsiane	USA
ip	Zelienople	Darcy Shreve	USA
ip	Armoire	Vincent Grenier	USA, Canada
	Hobbit Love Is the Greatest Love	Steve Reinke	USA, Canada
ip	Notes from a Bastard Child	Fern Silva	USA, Portugal
	Historias del viento	Javier Beltrán Ramos	Venezuela

SHORT: STARTING FROM SCRATCH

wp	Destra o sinistra	LABO	Belgium
	Across	Cara Morton	Canada
ep	All That Rises	Daïchi Saito	Canada
ep	Behind the Walls and Under the Stairs	Christina Battle	Canada
	Behind This Soft Eclipse	Eve Heller	Canada
ep	By Grace	Joshua Bonetta	Canada
ep	Death Pt.1	Sebastjan Henrickson	Canada
	Fall	Deirdre Logue	Canada
ep	Fallen Flags	Amanda Dawn Christie	Canada
ep	The Finite	Alexi Manis	Canada
ep	Fore-and-Aft	Sara Maclean	Canada
ep	Guardian Angels	Michele Stanley	Canada
	Hardwood Process	David Gatten	Canada
wp	If There Are Any Heavens My Mother Will (All by Herself) Have	Kelly Egan	Canada
ep	Lab Movie	Sebastjan Henrickson	Canada
	Minus	Chris Chong	Canada
ep	A Noiseless Patient Spider	Andrew Lennox	Canada
	Opening Series 3	Philip Hoffman	Canada
	Phil's Film Farm Film	John Porter	Canada
	Scratch	Deirdre Logue	Canada
	Taking Pictures	Scott Berry, Adam Segal	Canada
	Towards Everyday Lightning	James Gillespie	Canada
	We Are Going Home	Jennifer Reeves	Canada
ep	The Wooden Lightbox: A Secret Art of Seeing	Alex MacKenzie	Canada
wp	v=d/t	Amanda Dawn Christie	Canada, Netherlands
wp	Passing Through	Frances Sander, Dimitri Berzon	Czech Republic
	Cellule d'intervention Metamkine	Xavier Quérel, Christophe Auger, Jérôme Noetinger	
France			
ep	Faux mouvements	Pip Chodorov	France
ip	Fellini G.Mastorna	Olivier Dutel	France
ip	Le Granier	Olivier Fouchard	France
	Lafoxe	Gaëlle Rouard, Etienne Claire	France
	Le point aveugle	Collectif Burstscratch	France
wp	Running Time	Hélène Martin	France
	De un vastísimo mar	Yoana Urruzola, Stefano Canapa, Josefina Rodriguez,	
Julien Tarride	France, Uruguay		
	De dentro	Peter-Conrad Beyer	Germany
ip	From End to End	Peter-Conrad Beyer	Germany
	Lauter Anfänge - Leise Enden	Sector 16	Germany
wp	Pulse	Anuradha Chandra	India, Netherlands
	Cucinema di Genzano		Italy
	Jennifer Gentle		Italy
ip	The Arietta of a Child	Katayama Kaoru	Japan

	Ekuotosazu (in Seven Parts)	Oki Masaharu	Japan
	Eyelids (World 6)	Kawaguchi Hajime	Japan
	Film-Film #04 -Roll-	Oshima Keitaro	Japan
	From the Train Window	Ohashi Masaru	Japan
ip	Hakushu	Kawaguchi Hajime	Japan
ip	Inclined Horizon	Ota Yo	Japan
	Mudaikyu	Noto Masaru	Japan
ip	A Portrait near the Window	Ohashi Masaru	Japan
	Print 8	Noto Masaru	Japan
	Regular8 is 16mm Film	Okuyama Jun'ichi	Japan
	Suginami - Green	Kawaguchi Hajime	Japan
	There Is Tomorrow	Maeda Toshiyuki	Japan
	To the Suburbs	Maeda Toshiyuki	Japan
ip	Tokyo/8mm/Still/Camera	Maeda Toshiyuki	Japan
wp	Brief [1]	Arthur van der Lee	Netherlands
wp	Idyll	Esther Urlus	Netherlands
wp *	Nook & Cranny	Francien van Everdingen	Netherlands
	Paradiso Stills - Stil Levens	Jaap Pieters	Netherlands
wp	Wijk	Daan de Bakker	Netherlands
wp	Along with the Phoenix	Masha Godovannaya	Russia, Netherlands
ip	Dolce far niente-The Tomb Story 1	Lee Wonwoo	South Korea
	Hit Stitch - Heat Shot 2	Kim Yeon Jeong	South Korea
ip	Tide	Jang Eunju	South Korea
	Super-8 Game Arcade	Mobileskino	Switzerland
wp	Double Exposure	Sarah Tulloch	United Kingdom
ep	The Space Between	Karen Mirza, Brad Butler	United Kingdom
	30 Ways to Walk	Jeff Gill	USA
ep	Degradation #1: X-RAY	James June Schneider	USA
	Discoveries on the Forest Floor 1-3	Charlotte Pryce	USA
	Madame Winger Makes a Film: A Survival Guide to the 21st Century		Helen Hill
USA			
	The Shape of the Gaze	Maïa Cybelle Carpenter	USA
ep	Sketch Film #4	Tomonari Nishikawa	USA
	Your New Pig is Down the Road	Helen Hill	USA
	Metamkine Workshop Results	Various Directors	
	Portraits Project	Various Directors	

EXPLODING CINEMA: FREE RADICALS

	Arnulf Rainer	Peter Kubelka	Austria
	Dianthus	Karoe Goldt	Austria
	Modell 5	Granular Synthesis	Austria
	3Radicals: Joseph Plateau	Joseph Plateau	Belgium
	Futur antérieur (aka Disciples of the Heinous Path - Part 1: The Pain of Everyone)		Herman Asselberghs
Belgium			
	Let's Try to Find out What Goes on in the Male Barracks	Anne-Mie van Kerckhoven	Belgium
	O_Rex	Eric Joris	Belgium
	Presto, Perfect Sound	Manon de Boer	Belgium
	The Flicker Film	Norman McLaren	Canada
	Critique de la séparation	Guy Debord	Denmark, France
	L'anticoncept	Gil Joseph Wolman	France
	Cuidado' Light	Edson Barrus	France
	Gazes into Heaven	Cameron Jamie	France
	Gutter Howl	Cameron Jamie	France
	Hallucination of a Headhunter	Cameron Jamie	France
	Holon	Christian Lebrat	France
	Infernal Gemini	Cameron Jamie	France
	The Juggler's Delirium	Cameron Jamie	France
	Loaf	Robert Breer	France
	A Man and His Dog Out for Air	Robert Breer	France

	Marvelous Black Soap	Cameron Jamie	France
	Mask with Molten Braids	Cameron Jamie	France
	Masque siamois	Cameron Jamie	France
	La mémoire interne	Cameron Jamie	France
	My Tree	Cameron Jamie	France
	Papa Gateau	Cameron Jamie	France
	Polymorphous Divinity	Cameron Jamie	France
	SHO(U)T	Vincent Elka	France
	Silhouettes Salty	Cameron Jamie	France
	Still Life	Yann Beauvais	France
France	Sur le passage de quelques personnes à travers une assez courte unité de temps		Guy Debord
	When I'm Home	Cameron Jamie	France
	Wonder Voice Thrower	Cameron Jamie	France
ip	Leonie Saint	Jana Debus-Cologne	Germany
	Xenogenesis	Akihiko Morishita	Japan
	To Live Outside the Law You Must Be Honest	Nicoline van Harskamp	Netherlands
	Sylvia Kristel - Paris	Manon de Boer	Netherlands, Belgium
	Umfeld	Speedy J, Scott Pagano	Netherlands, USA
	Attention: Light!	Jozef Robakowski, Wieslaw Michalak	Poland
	Keith Rowe (Various Paintings)	Keith Rowe	Réunion
	Hera Padosa	Manu Uranga	Spain
ip	Basement Basement	Peter Todd	United Kingdom
	Bogman Palmjaguar	Luke Fowler	United Kingdom
	New Ratio	Simon Payne	United Kingdom
	The Nine Monads of David Bell	Luke Fowler	United Kingdom
wp	See Noise Hear Light	Matt Hulse	United Kingdom
	What You See Is Where You're At	Luke Fowler	United Kingdom
	3-D Mutoscope	Robert Breer	USA
	3rd Degree	Paul Sharits	USA
	Archangel	Victor Grauer	USA
	AUTO/PS.Y Study IV	Paul Sharits	USA
	Book	Paul Sharits	USA
	Column	Robert Breer	USA
	Damaged Cells IV	Paul Sharits	USA
	Declarative Mode	Paul Sharits	USA
	Epileptic Seizure Comparison	Paul Sharits	USA
	Film Culture 65-66	Jonas Mekas	USA
USA	Film in Which There Appear Edge Lettering, Sprocket Holes, Dirt Particles, Etc.		Owen Land
	Filmstrip Collage	Paul Sharits	USA
	The Flicker	Tony Conrad	USA
	Float	Robert Breer	USA
	Float Porcupine	Robert Breer	USA
	Flux Paper Games: Rolls & Folds	Paul Sharits	USA
	Flux Series	Paul Sharits	USA
	For 'Luv/Fuck Mandalas'	Paul Sharits	USA
	The Forgetting of Intentions and Impressions	Paul Sharits	USA
	Form Phases IV	Robert Breer	USA
	Free Radicals	Len Lye	USA
	Freud's Psychopathology of Everyday Life	Paul Sharits	USA
	Frozen Film Frames: Dream Displacement	Paul Sharits	USA
	Homage to John Cage	Robert Breer	USA
	Intimate Photo with Girlfriend	Paul Sharits	USA
	Jaye Lady Jaye	Marie Losier	USA
	Location III: The Forgetting of Impressions and Intentions	Paul Sharits	USA
	A Man and His Dog Out for Air	Robert Breer	USA
	Mural Flipbook	Robert Breer	USA
	Open the Door: An Incision	Paul Sharits	USA
	Oscillation Frames	Paul Sharits	USA

	Panorama 1	Robert Breer	USA
	Positano	Paul Sharits	USA
	Project for a New American Century	Keith Sanborn	USA
	Rapture	Paul Sharits	USA
	Rate of Change	Bill Brand	USA
	Ray Gun Virus	Paul Sharits	USA
	Razor Blades	Paul Sharits	USA
	Razor Blades	Paul Sharits	USA
	Sad Fun	Paul Sharits	USA
	Scenes From Under Childhood Section #1	Stan Brakhage	USA
	Self-less Portraits	Paul Sharits	USA
	Self-Portrait with Bulbs	Paul Sharits	USA
	Sequence from 'Breathing' (Doodles)	Robert Breer	USA
	Sequence from 'Breathing' (pluie d'étoiles)	Robert Breer	USA
	Shutter Interface	Paul Sharits	USA
	Study 'Frozen Film Frame' of Frame Study 31: Pulse A	Paul Sharits	USA
	Sweethearts (for Emmett Williams)	Andrew Lampert	USA
	Tableau	Robert Breer	USA
wp	Tony Conrad: DreaMinimalist	Marie Losier	USA
	Transcription (Study for Set A)	Paul Sharits	USA
	Untitled (1977)	Paul Sharits	USA
	Untitled (2004)	Robert Breer	USA
	Untitled (undated)	Paul Sharits	USA
	Untitled (undated)	Paul Sharits	USA
	Untitled (undated)	Paul Sharits	USA
	Untitled (undated)	Paul Sharits	USA
	Untitled 'CRIMS**O**N'	Paul Sharits	USA
	Untitled, Time Flies	Robert Breer	USA
	Untitled, What Goes Up (4x)	Robert Breer	USA
	Violin Sexuality	Paul Sharits	USA
	What Goes Up	Robert Breer	USA
	Window Talk: Recent Opportunities for Peeping	Tony Conrad	USA
	Wintercourse	Paul Sharits	USA
	Word Movie (Fluxfilm #29)	Paul Sharits	USA
	EXPRMNTL, the Ghosts of Knokke-Le-Zoute	Various Directors	
	Pop Cinema - Live Performances	Various	
	Pop Cinema - Talkshows	Various	
EXPLODING CINEMA: NEW DRAGON INNS			
	18 Days	Xu Zhen	China
	Crazy Man	Zhang Ding	China
wp	Crude Oil	Wang Bing	China
	History of Chemistry 1 & 2	Lu Chun Sheng	China
	i-Mirror	Cao Fei	China
wp	Nirvana	Yang Heng	China
ep	Only Child, Upward, Downward, Forward, Backward, Rightward and Leftward		Cui Zi'en
China			
	Seven Intellectuals in Bamboo Forest Part 1-5	Yang Fudong	China
	Whose Utopia	Cao Fei	China
	Fengming, a Chinese Memoir	Wang Bing	Hong Kong, China, France
	77	Shu Li-Ting	Taiwan
	Is It a Dream?	Tsai Ming-liang	Taiwan
	On Going	Chen Chieh-jen	Taiwan
	The Route	Chen Chieh-jen	Taiwan
	Visitor	Wang Ya-Hui	Taiwan
wp	Yeeha formosa	Hongjohn Lin	Taiwan
ep	Somewhere, Late Afternoon...	Ella Raidel, Hongjohn Lin	Taiwan, Austria
wp	Black Air	Apichatpong Weerasethukul (advisor), Pimpaka	
	Towira, Jakrawal Nilthamrong, Akritchaleram Kalayanamitr, Koichi Shimizu		Thailand

ep	Hero	Thaweesak Srithongdee	Thailand
ep	Krasob	Nitipong Thinthupthai	Thailand
ep	Middle-Earth	Thunskat Pansittivorakul	Thailand
ip	Nimit	Apichatpong Weerasethakul	Thailand
ip	The Planet	Ururphong Raksasad	Thailand
ep *	The Rocket	Ururphong Raksasad	Thailand
ep	The Truth Be Told: The Cases Against Supinya Klangnarong	Pimpaka Towira	Thailand
	A Voyage of Foreteller	Jakrawal Nilthamrong	Thailand

DUTCH TREATS (INDUSTRY EVENT)

Netherlands, United Kingdom	Nightwatching	Peter Greenaway	Canada, France, Germany, Poland,
	The Bird Can't Fly	Threes Anna	Netherlands
	Duska	Jos Stelling	Netherlands
	Faces	Gmax	Netherlands
	Gold	Niek Koppen	Netherlands
	Love Is All	Joram Lürsen	Netherlands
	The Muse	Ben van Lieshout	Netherlands
	Nadine	Erik de Bruyn	Netherlands
	Stages	Mijke de Jong	Netherlands
	Blind	Tamar van den Dop	Netherlands, Belgium, Bulgaria

KORT ROTTERDAMS / ROTTERDAM SHORTS 2007

wp	De 3D-machine	Joost van den Bosch, Erik Verkerk	Netherlands
wp	Camhead	Daniel van den Broeke	Netherlands
wp	EIS FREI	Ivan Barbosa	Netherlands
wp	Heartbeat	Edwin van Viegen	Netherlands
wp	Woman in Front of a Camera	Kim Engelen	Netherlands

MADE IN ROTTERDAM

	Aan ons den arbeid	Jeroen van Bergeijk	Netherlands
	Bijna blind	Willem Baptist	Netherlands
	Bo Dancing	Eddie van der Velden	Netherlands
	Chanaika	Victor Vroegindeweij	Netherlands
	Dance for Kika	Walter Brox	Netherlands
	Flikker	Arthur Bueno	Netherlands
	He Said, She Said	Corinne Bot	Netherlands
	Hunted	Eddie van der Velden	Netherlands
	Little Bitch	Hester Scheurwater	Netherlands
	Numoonlab TV	Maaik Engels	Netherlands
	Ode ober	Hiba Vink	Netherlands
	Overgeleverd	Walter Brox	Netherlands
	Postfabriek	Ewout Zimmermann	Netherlands
	Purify	Hester Scheurwater	Netherlands
	The Real Action Heroes	Mark Wallaard	Netherlands
	Rotterdamse Saudade	Koert Davidse	Netherlands
	Saut samt	Rosh Abdelfatah	Netherlands
	Schoon	Martijn J. Kramp	Netherlands
	De sleutelhanger	Jan Katsma, Debbie Kleijn	Netherlands
	S.O.A	Corinne Bot	Netherlands
	Sons of Art	Wendelien Voogd	Netherlands
	Spider	Corinne Bot	Netherlands
	The Tenants	Silvain Hooglander	Netherlands
	Terug	Roy Dames	Netherlands
	Trombón	Jasper Masthoff	Netherlands

Twee meisjes	Pablo Willems Ramirez	Netherlands
Two Sides of the Mirror	Corinne Bot	Netherlands
Uit het hart van Odessa	André Schreuders	Netherlands
De verhuizing, 15 jaar later	Jan Louter	Netherlands
Wabi, schoonheid zien in imperfectie	Farah Rahman	Netherlands
De wereld als verzameling	Koert Davidse	Netherlands
Garcia Lorca esta vivo?	Eef de Graaf	Netherlands, Spain

SPECIALS

Robeco Filmdag: Das Leben der Anderen	Florian Henckel von Donnersmarck	Germany
Robeco Filmdag: Anche libero va bene	Kim Rossi Stuart	Italy
Robeco Filmdag: Le grand voyage	Ismaël Ferroukhi	Morocco, France
Robeco Filmdag: Brokeback Mountain	Ang Lee	USA
Robeco Filmdag: Good Night, and Good Luck.	George Clooney	USA
Robeco Filmdag: Me and You and Everyone We Know	Miranda July	USA
Kids Only	Various directors	Netherlands
Kids Only Mini: Toverslag van Musiccoop		Netherlands
Hollywood in de Klas		Netherlands
Simply Cinema 3	Christiaan van Schermbeek	Netherlands
Rotterdam Classics 'En Gij, Kameraad?'	Cor Aafjes, Jan Jansen	Netherlands
Surprise Film: Lars and the Real Girl	Graig Gillespie	USA
Closing Night Film: The Band's Visit	Eran Kolirin	Israel

wp

